

A
GYŐRI KÁRMELITA-RENDHÁZ
KÉTSZÁZÉVES
TÖRTÉNETE.

1697—1897.

IRTA

P. ANTAL

sarutlan kármelrendi áldozár.

★

—◀ AZ EGYHÁZI HATÓSÁG ENGEDÉLYÉVEL. ▶—

GYŐR

GYŐREGYHÁZMEGYE NYOMDÁJA

1897.

MÉLTÓSÁGOS ÉS FŐTISZTELENDŐ

DR. NOGÁLL JÁNOS URNAK

FELSZENTELT PERGAMOI PÜSPÖKNEK,
Ő SZENTSÉGE HÁZI FŐPAPJÁNAK, PÜSPÖKI HELYETTESNEK,
A NAGYVÁRADI L. SZ. KÁPTALAN NAGYPRÉPOSTJÁNAK,
stb. stb.

hálás tisztelete jeléül ajánlja

a szerző.

bennünket, mert szól róla házunk hagyománya, beszél gondosan vezetett krónikája; de a világ nem tudja. Azt szeretnők, hogy a világ is megtudja és nekünk hálát adni segítene az isteni Gondviselésnek.

Ezen célból elhatároztuk, hogy a sarutlan kármeliták győri rendházának kétszáz éves történetét kis könyvben kiadjuk és azt a jámbor hívőknek szemeik elé állítjuk, hogy kolostorunk és templomunk történetét, elődeink életének viszontagságait megismerhessék.

Fogadják szívesen és olvasgassák lelkök épülésére.

Győr, 1897. október hó 15-én.

A SZERZŐ.

Szelepcsényi György primás,
a zárda alapítója.

A sarutlan kármelitaatyák győri rend- házának eredete.

Isten mindent végtelen bölcseséggel és atyai szeretettel rendez el az emberek életében. Bölcseségét és szerető gondoskodását különösen szembe-
szökő módon mutatja az Anyaszentegyház története. Az Anyaszentegyház, melyet szent Ágoston oly találóan nevez Isten városának, mindig kiváló tárgyat képezte a mennyei Atya figyelmének. Mint a szívek és lelkek Ura, olyan erőt adott az egyszerű apostolok szavának, hogy tanításukra a népek százezrei megtértek és megkeresztelkedtek. A római pogány császárok tüzzel-vassal üldözték az Anyaszentegyházat, és ennek dacára Istennek kegyelméből történt, hogy minél hevesebben üldözték, annál rohamosabban terjedt.

Midőn a kinzó eszközök erőtleneknek bizonyultak, mert egy-egy vértanu helyébe százan meg százan tértek meg a pogányok: akkor támadtak hamis próféták, a kik szóval és írásban megtámadták Jézus Krisztus vallásának, a mi szent hitünknek igazságait. De a gondviselő Isten, a ki az üldözések idején a vértanuknak millióit megerősítette a hősi halálra, ezen eretnek tanítók ellenében is támasztott lángeszű férfiakat, kik visszaverték a hit tisztaságát veszélylyel fenyegető vakmerő szót, és megvédelmezték Jézus Krisztus tanításának teljes épségét részint élő szóval, részint írással. Egy szent Athanáznak, a nagy szent Ágostonnak, szent Jeromosnak hitet védő munkáit és beszédeit csodálattal olvassuk.

Volt idő, mikor a békés napok beálltával az egyházi férfiak között meglazult a fegyelem, lábra kezdett kapni a világias szellem, mely a hivek erkölcsének romlását vonta maga után: de midőn a baj már tetőfokra hágott, az Isten gondoskodott arról, hogy a szentek sorában tisztelt VII. Gergely pápa lépett szent Péter trónusára, a ki erélyes intézkedéseivel lehetőleg megszüntette a bajt, mert helyreállította a szigorú egyházi fegyelmet és lelkipásztori buzgólkodást, a mit nyomon követett a hivek erkölcsének megtisztulása.

Istennek ugyanezen gondviselő intézkedéseit tapasztalhatjuk az Anyaszentegyház magyarországi részének történetében is. Ha a nehéz idők nagy embereket kívántak, akkor adott Isten nagy embereket a vallás szent ügyének megvédésére.

Hazánk története is bizonyítja, hogy az Anyaszentegyháznak szomoru napjai voltak nálunk a 16-ik század körül. A protestáns vallás napról-napra rohamosan terjedt, különösen a felső tót vidékeken és Erdélyben. Vértől szívvel tapasztalták ezt a püspökök és papok, a nyájnak pásztora, mert látták, hogy hiveik örök üdvössége veszélyben forog.

A szomorkodó magyar katolikusok bölcs és bátor fővezér után sóhajtoztak, aki nyájukat az eretnek tanítók, ezen pusztító farkasok, csábító és fenyegető támadásai ellen megvédelmezné. És az Isten meghallgatta esdeklő imájakat; egymásután olyan kiváló férfiakat emelt a prímási székre, akik derekasan megállták helyüket és nagy lelkiismeretességgel töltötték be főpapi tisztjüket. Melyik hitéhez hű katolikus magyarnak nem dobbanna meg hálától a szíve, ha a nagy Pázmány Péterre, Szelepchényi Györgyre, vagy Széchényi Györgyre gondol, akik prímási székekről egyik kezükkel buzgón és sikeresen védelmezték szent vallásunk ép-

ségét, a másikkal pedig édes hazánk függetlenségét? . . .

A buzgó katolikus főpapok szivökre veték, hogy egykor számot kell adniok az igazságos bírónak a gondjaikra bizott nyájról; ezért nemcsak ők maguk mutattak jó példát híveiknek az istenfélő életre, hanem rajta voltak, hogy éljenek híveik között olyan szerzetesek is, a kiknek főkötelességük az imádság és önmegtagadás. Ezek közé tartoznak a kármelhegyi b. szűz Máriának fiai is, kiknek az a feladatuk, hogy elvonult életmódjukkal a földiek megvetésére, ájtatos imáikkal pedig az égiek keresésére figyelmeztessék a világban élő embereket.

Az alapítás.

Szelepechényi György, Magyarország áldott emlékü primása, sokat foglalkozott azzal a gondolattal, hogy hazájában meghonosítja a sarutlan kármeliták rendjének fiait. Isten úgy rendelte, hogy életében nem valósíthatta meg ezen tervét. 1685-ben meghalt. De végrendeletében 50,000 forintot hagyományozott a sarutlan kármelitaatyák legm. Oltáriszentségről elnevezett német rendtartományának, azzal a meghagyással, hogy ezen összesen Magyarországbán zárdát létesítsenek.

Végrendeletének végrehajtója gróf Kollonich Lipót győri püspök, később esztergomi érsek és bíbornok, volt, a ki a hagyományozott

összegnek csak felét adta át a végrendeletben kijelelt rendtartománynak az építendő zárda költségeinek fedezésére, a másik felét pedig Krumann Keresztély Jánosnál és Eggenberg herczegnél helyezte el 5%-os kamatozásra.

Gróf Kollonich Lipót győri püspök Esztergom, Győr és Nyitra városokat jelelte meg a rendtartománynak az építendő zárda helyéül, hogy a három közül tetszése szerint válasszon.

A karmelitaatyák figyelme Győr városára irányult, mert többféle oknál fogva ez látszott a zárda építésére legalkalmasabb helynek. Folyamodást nyújtottak be I. Lipót magyar királyhoz és Keresztély Ágost szász herczeghez, akkori győri püspökhöz, melyben engedélyt kértek, hogy Győrött zárdát építhessenek és abban letelepedhessenek. Az engedélyt 1697-ik évi július hó 27-ikén mindkét helyről megkapták. Még aznap rendtartományi gyűlést tartottak Bécsben, melyen véglegesen megállapodtak, hogy első magyarországi zárdájukat Győr városában építik fel. A rendtartományi gyűlés nyomban megbizta Tódor, Adolf és Károly atyákat, hogy utazzanak le Győrré és szemeljék ki a zárda építésére alkalmas telket.

A három karmelitaatya a Perger-féle házat találta legcélszerűbbnek rendházuk számára. Ezen ház a várbástyához közel, a katonái épí-

A Perger-féle ház megvétele és átalakítása.

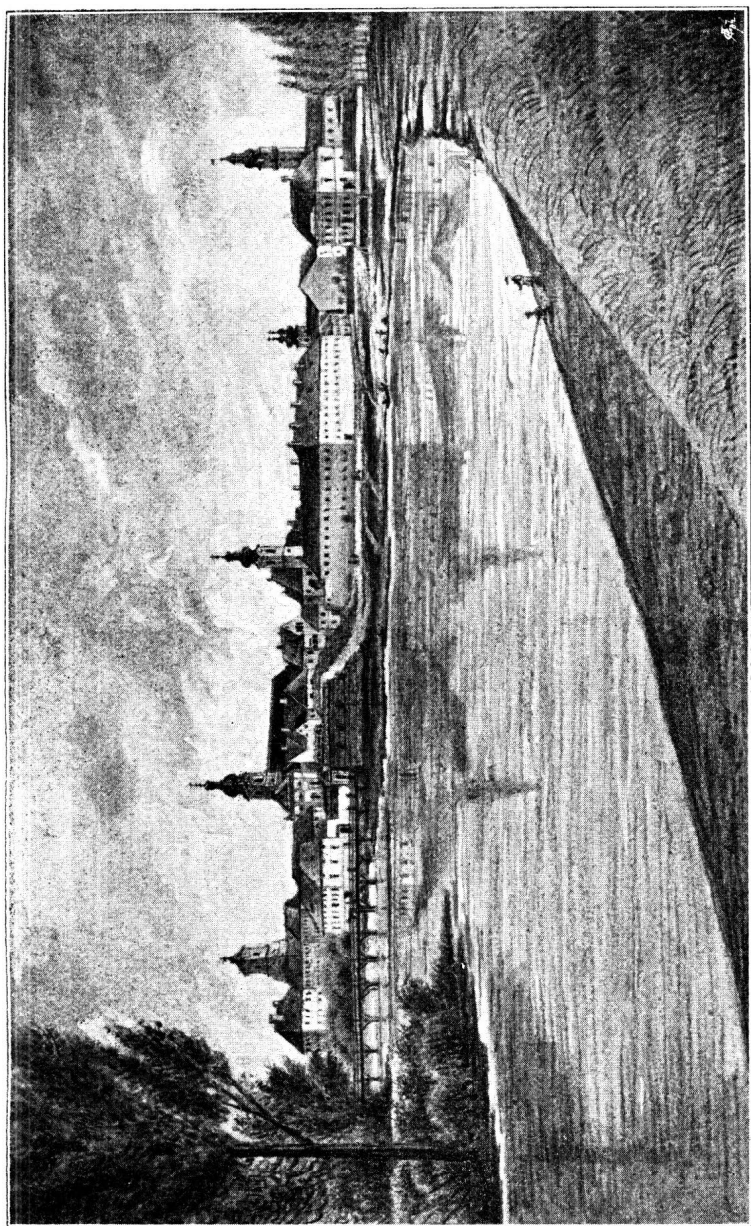
tészeti hivatal tözsomszédságában volt, ugyan-
azon helyen, melyen a mostani kármelita-tem-
plom emelkedik; a katonai építészeti hivatal
pedig a jelenlegi zárdaépület helyét foglalta el.

Mint a rendtartomány megbízottjai, alku-
dozásba bocsátkoztak Perger háztulajdonos-
sal, a kivel meg is kötötték az adás-vevési
szerződést, melynek értelmében 6,800 frt vétel-
árt kellett két részletben lefizetniök, ráadásul
pedig 300 szentmisét kellett az eladó szándé-
kára elszolgáltatniok.

A kármelitaatyák azonnal intézkedtek, hogy
a házat a rend céljainak megfelelőleg átalakít-
sák, mert forrón ohajtották, hogy mennél előbb
megkezdhessek csendes zárdaéletüket abban
az országban, melyet szent István első apostoli
magyar király Mária országává tett.

Igy származtak át a Kármelhegyi Boldog-
asszony fiai Mária országába, a mi hazánkba.

Zárdánk az ötvenes években.

Püspökvár.

Székesegyház.

Becsi kapu, vár bástyája.

Győr s ujjvárost összekötő híd.

A Rába folyó.

Kármeliták zárlója.

Benczések temploma.

Tűztorony.

A győri kármelitaazárda története.

sarutlan kármelitaatyák győri zárdájának első főnökévé Adolf atyát szemelték ki elüljárói. Ő már egy izben járt Győrött, mikor másik két társával zárdájuk számára alkalmas telek után nézett. Jeles tulajdonai mellett azon körülmény is ajánlotta őt a főnöki tisztségre, hogy Győrött rokonai voltak.

Az első
főnök.

Adolf atya Domonkos és Lénárd testvérekkel 1697-dik évi október hó 5-kén hajóra szállt Bécsben, és ugyanezen hónap 8-dikán megérkeztek Győrre, hogy itt édes menyeyei Anyjok pártfogása mellett megkezdjék áldásos működésöket.

A letelepe-
dés.

A megvett ház átalakítási munkálataival ekkor még nem végeztek teljesen. Jól esett tehát, hogy Adolf atyának volt itt rokona

Farkas Mihály póstamester személyében, kinek vendégszerető házában ideiglenesen meghúzhatták magukat.

Október 12-ére annyira-mennyire elkészült a kis zárda-épület. A régi ház egy részét apró kis czellákra osztották föl a zárda tagjainak részére lakóhelyül. Egy nagyobb termet pedig kápolnának rendeztek be. A zárdát és kápolnát azonnal fel is szerelték a legszükségesebb bútorokkal, melyeket Bécsből hoztak magukkal.

A zárda
első lakói.

Alig telepedett meg a kis szerzetes-család új fészkében, csakhamar új tagok érkeztek hozzájuk. Az egyik, Fridolin atya, Münchenből, és a másik, József atya Bécsből, ki azelőtt wellen-burgi szt. Benedek-rendi apát volt.

Tehát három felszentelt kármelitaatya és két testvér volt a győri kármelitzárda első lakója.

A második
zárda.

Isten kegyelméből egyre szaporodott a rendtagok száma, úgy hogy a zárda csakhamar szüknek bizonyult. Adolf atya zárdafőnök azon törte fejét, hogy nagyobb szabásu zárda építésébe fog. De hiányzott a terjeszkedésre szükséges háztelek. Bubnits Mátyás győri kanonok tanácsára azon alázatos kéréssel fordult I. Lipót magyar királyhoz, hogy a zárda közvetlen szomszédságában elterülő katonai építészeti-hivatalnak rozzant állapotban levő épületét a hozzá-

tartozó telekkel együtt engedné át zárdájuk megnagyobbítására. A Felség 1698-ik évi augusztus hó 22-dikéről kelt kegyelmes leiratában késznek nyilatkozott eme kérés teljesítésére, és 1699-dik évi február hó 4-dikén a vár főparancsnoka, báró Hauchini Antal a király nevében tényleg átadta a kért házat és telket a kármelitarend győri zárdájának tulajdonába.

Ernő atya és Hugó testvér azonnal átköltöztek az újonnan adományozott ház üresen álló részébe, de mire a házat egészen kezükbe vehették, ez sok nehézségbe került.

A királyi rendelet szerint a lakóknak az átadás után azonnal távozniok kellett volna a házból; de ők erről hallani sem akartak. Több ízben is alázattal és szeretettel felkérték őket a kármelitaatyák a távozásra, de eredménytelenül. Végre is kénytelenek voltak ezen kellemetlen ügy rendezését a király figyelmébe ajánlani, kinek parancsára április hó 4-dikén az összes lakók kiköltöztek a házból.

Ilyen módon új házukkal rendben lettek volna a jó szerzetesek; de most meg a régi ház dolgában támadtak kellemetlenségeik. Perger, a régi háztulajdonos, részint azon reményben, hogy majd magasabb árt csikar ki, részint vejétől bűjtogatva, a szerződést meg akarta semmisí-

A második
zárdát átvé-
tele.

Perger
visszaköve-
teli házat.

teni és a házat visszavenni. A zavaros napokban azonban rendelt kibékítő jó barátot szolgálai számára az Isten Drechsler Illés személyében, a ki Pergernek, meg a kármelitaatyáknak is jó-akarójok, bizalmas emberök volt. Neki sikerült reá birnia Pergert arra, hogy elálljon jogtalan követeléseitől. A szerzetesek szerénysége és alázatossága, kik a perlekedés idején sem bántották meg a legkisebb szóval sem, annyira meghatotta Pergert, hogy a háznak vételárából 300 frtot visszaadott nekik ajándécul és zárdájuknak végrendeletében 80 frtot hagyományozott. Így teljesült be a szelídségre intő Jézusnak mondása: »Boldogok a szelídek; mert ők birják a földet«.

Ezen küzdelmek folyamán Adolf házfőnök nagy ügyességgel és bölcsességgel járt el rendjének javára, és társai, talán ebbeli érdemeinek elismerésül, őt az 1700-iki évben Bécsben tartott rendtartományi gyűlésen a jelentékenyebb bécsi háznak főnökévé választották meg. Utódjául Damáz atya került a győri rendház élére. Miként patronusának, szent Damáz pápának számos kiváló építés örökíti meg nevét, úgy ő is nagy érdemeket szerzett magának rendünk győri házának rendezése körül.

Mihelyt elfoglalta főnöki hivatalát, azonnal hozzálátott a ház rendezéséhez. Bécsből meg-

hivta Domonkos testvért, a ki az építés mesterségében jártas volt, és az ő vezetése mellett a katonai építészeti-hivatal házának egy részét sok fáradság árán kápolnává, a másik részét pedig kis szerzetesi czellákká alakították át.

Az ekképen létesített új zárdaépület az előbbinél sokkal alkalmasabb volt a szerzet céljaira, minthogy elég tágas volt. A szerzetesek kényelmesebben elérték benne, kápolnájuk pedig több hívőt fogadhatott magába Istennek tiszteletére. Csak az volt a kár, hogy az ódon zárda falait már nagyon megviselte az idő, és alig töltöttek benne 20 évet, a megrepedezett falak már is arra kényszerítették a rendház tagjait, hogy egy teljesen új zárda építéséről gondolkozzanak.

A tervet tett követte.

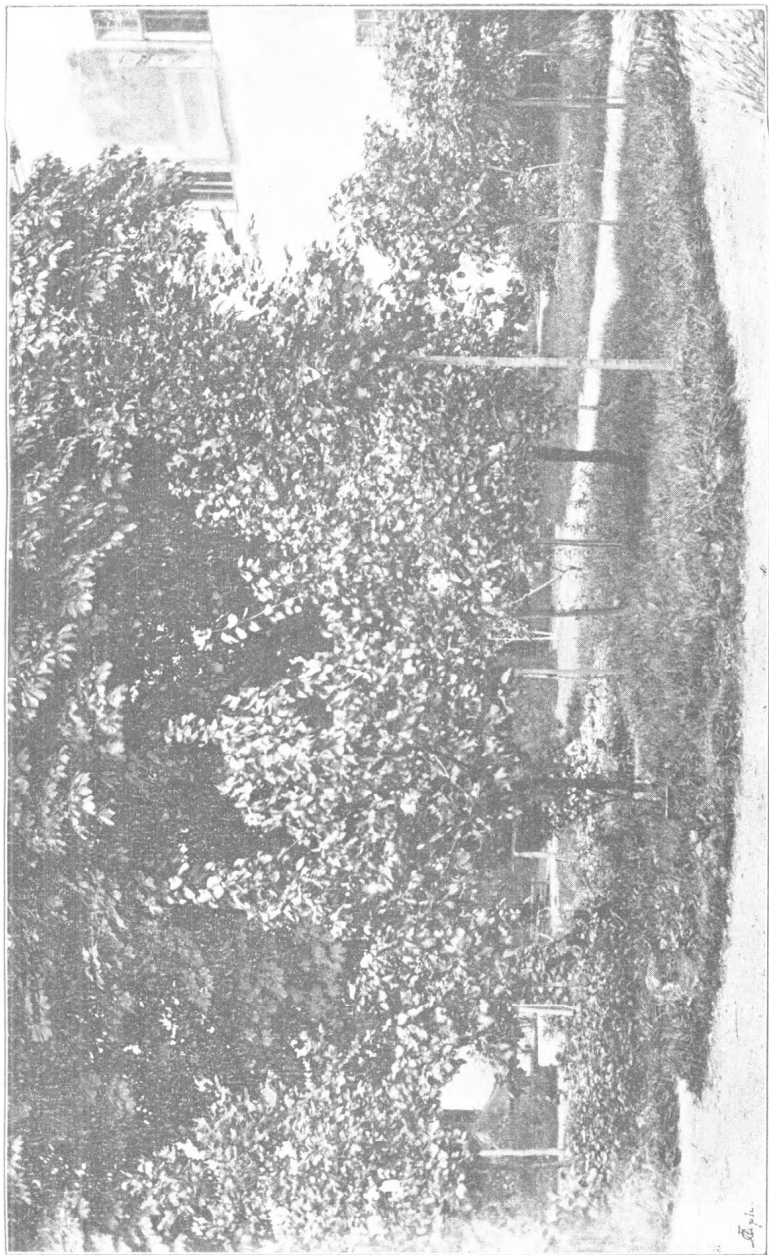
Akkoriban rendünkben egy Athanáz nevű <sup>A harmadik zárda terv-
rajza.</sup> nagyon ügyes és az építésben jártas testvér volt, kit számtalan építészeti műremeke nagy hírre emelt; az előjárók őt bízták meg a győri zárda tervrajzának elkészítésével. Ezenkívül megemlítendő még, hogy 1726-ban a pannonhalmi főapát megbízásából Győr-Szent-Mártonban számos házat épített. Ugyanezen évben a cisterciek Gergely nevű apátja, ki Siléziában a heinrichsai rendházban székel, meghívta őt magához és

megbizta a zirczi monostor építésével. Ugyancsak ő építette Bécsujhelyen a kármeliták templomát stb., stb.

Építése.

Athanáz testvér legjobb tehetsége szerint hozzálátott és elkészítette az építendő zárda tervét, a mely szerint az új épület négyszög alakban házikert alakítására alkalmas udvart vett volna körül. A terv rendkívül megnyerte a kármelitarend előjáróinak tetszését. Csak az volt hátra, hogy Győr város előjárósága és a katonai hatóság is megadja beleegyezését. És ez némi nehézséggel járt; mert úgy a város, mint a várparancsnokság attól félt, hogy az új építkezés a vár szomszédos bástyájának rovására leend.

Angyal atya, rendtartományi főnök személyesen lejött Győrré az ügy elintézése céljából, és tárgyalásokba bocsátkozott Heister főkapitánynyal, a ki Liebenberg bárónak és Kaiserfeldnek, mint a haditanács főnökeinek társaságában tüzetesen megvizsgálta az építendő zárda tervrajzát és annak a bástyához való viszonyát. A vizsgálat eredménye az lett, hogy teljesen megnyugodtak és az építéshez megadták beleegyezésüket. A helybeli haditanács csak azt kötötte ki magának, hogy a zárdának a várbástya felé néző részén alul ajtókat építsenek, melyeken át a katonaság szabadon ki- és bejárhasson a bástya alatt el-

A zárdá udvarának részlete.

terülő raktárba, a hol a hadiszereket tartották. Tekintettel volt azonban arra, hogy a zárda idegenek ki-bejárását eltiltó fegyelme meg ne sértesse; e célból abban állapodtak meg, hogy az ajtók kulcsait a zárda főnöke őrizze, és azokat csakis szükség esetében szolgáltatassa ki.

Az akkori házfőnök, Libór atya, az ekképpen megállapított tervrajzot felterjesztette Bécsbe a legfőbb katonai hatósághoz megerősítés végett, ahol azt 1714-ik évi aug. hó 27-én jóváhagyták.

Egy hónapra reá megkezdték az alapozási munkálatokat, melyeknek folyamán Libór atya rendtársainak jelenlétében október hó 4-én letette a ház alapkövét s melléje egy bádogdobozt, a mely vértanuk ereklýeit és egy pergamén emlékiratot foglalt magában.

Az alapkő
letétele.

A zárda építését a ft. győri káptalan kegyes támogatása mellett végezték, a mely győr-szigeti téглаégetőjét rendelkezésükre bocsátotta, hogy benne az építéshez elegendő mennyiségű téglát készíthessenek.

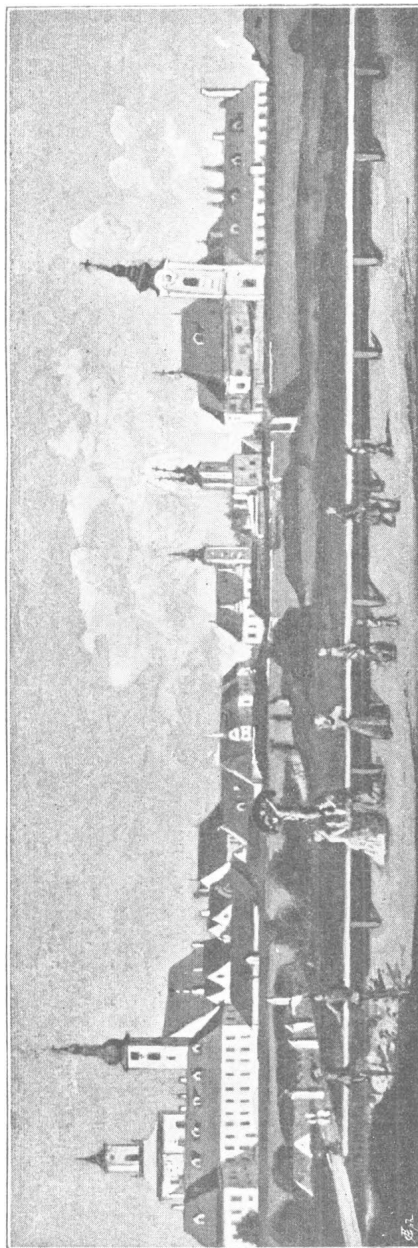
A tervezett négyszögépületnek mind a négy szárnyát nem egyszerre építették, mert ez igen sok időt és tetemes költséget vett volna igénybe, hanem az épület négy szárnyát bizonyos időközökben egymásután toldották egymáshoz. Azért hosszú ideig tartott annak teljes

Az építés
befejezése.

Az ércz-
kakas.

befejezése. 1717-dik év május havában kezdtek bele a Rába folyó felé néző nyugoti oldal építésébe, melyet serény munkával egy év alatt tető alá hoztak, úgy, hogy 1718-ban már elhelyezhették a háztetőn a történelmi nevezetességű érczkakast¹. A munkával azonban csak 1720. október 28-án végeztek teljesen, midőn a zárda főnöke az épület ezen elkészült részét ünnepélyesen felszentelte, és a szerzetesek nyomban át is költözködtek abba régi lakásukból. Néhány évre reá a déli szárnyat, majd ennek elkészülte után rövid idő múltán a keleti és északi szárnyakat építették föl, mely utóbbi a zárda épületét két oldalról összeköti a templom-

¹ Ezen érczből készült kakas eredetileg a Révfaluba átv vezető hajóhíd környékén fennállt Dunakapu fölött állt. Onnét idővel a katonai építészeti-hivatal épületének tetejére került, és mikor ezt a kármelitarend lebontatta és új zárdáját építette helyébe, akkor kegyelettel ezen zárda tetején alkalmazták a nyugoti oldal ugyanazon helyén, ahol most az apostoli kettős kereszt emelkedik. Ujabb időben azonban a sz. Benedek-rendi főgymnasium régiségtárának ajándékozták. Ezen érczkakas történelmi nevezetessége ez: Midőn 1594-dik évi szeptember 29-ikén a törökök Győr várát árulás folytán elfoglalták, hetvenkedve mondogatták, hogy Győrrel kezükre kerítették az összes keresztény várak kulcsát, és elbizakodva imigy jósolának: »A magyarok majd akkor veszik vissza Győrt mitőlünk, ha ez az érczkakas megszólal«. De bizony jóslatuk nem teljesedett be; mert a kakas ugyan nem szólalt meg, hanem azért a derék magyar vitézek a hős Schwarzenberg Adolf és Pálffy Miklós vezérlete alatt mégis visszahódították Győr várát 1598. márczius 29-ikén. Erről Istváni Miklós is említést tesz »Magyarok Története« cz. munkájában.

Győr az 1763-diki földrengés alatt.

mal. A tervnek megfelelő hatalmas négyszögű épület 1732-dik évi október hó végével készült el egészen.

A négyszögű zárdaépület udvarát befásították. Manapság is fákkal van tele. Különösen feltűnik a kis házikert közepén levő óriási vadgesztenyefa, melynek néhány méter vastagságú törzsöke és hatalmas ágai századok fejlődésére vallanak. Ültetésének idejéről bizonyosat nem tudunk; de igen valószínű, hogy az körülbelül egybeesik a zárda építésével. Ezen fának hűvös árnyékában szokták a rendnek tagjai eltölteni az üdülés óráját a nyári hónapok folyamán.

Ilyen uton-módon épült föl Isten jóvoltából a mostani győri kármelita-zárda, mely közel kétszáz éve szolgál lakóhelyül Kármelhegyi Boldogasszony fiainak, hogy benne Istennek szolgáljanak.

Mint emberi kéznek alkotása, sok viszontagságon és kisebb-nagyobb változásokon ment át napjainkig, melyekről itt röviden be akarok számolni.

Az 1763-ik évhez szomorú emlékei fűződnek Győr városának és zárdáknak. Ekkor volt ugyanis a századok óta hallatlan romboló földrengés. Junius hó 27-én, tehát szent László magyar király ünnepén történt. Este fél tíz óra tájban az ég komoran beborult és hatalmas szél-

A földrengés.

vihar támadt, mely eszeveszetten kergette az égboltozaton a sajátságos felhőket. A sötét füstölgő felhőtömkeleget ugyanis itt is, amott is hófehér gyűrűk szegélyezték, melyek között a szivárványnak színei játszadoztak.

A következő napnak reggelén kevéssel 5 óra után olyan erős robaj és moraj hallatszott a föld alól, mintha csak terhes kocsik robogtak volna át zárdánk falai között. A föld megrendült. Abban a pillanatban olyan recsegés terjedt szét a levegőben, mintha a városban az összes házak összeomlanának. És tényleg számos gyengébb alapzaton épült ház rombadőlt a földrengés következtében, a mely körülbelül 3 perczig tartott első izben; azután szünetelt és egy negyedóra múlva ismét fenyegetett és pusztított. Az emberek rémülete leírhatatlan. Ide, s tova rohantak, hogy kiki életét megmentse, miközben a rázkódás lábáról leütötte. A rombadőlt házak többeket agyonütöttek. A bécsi kapu mellett levő ház szintén összeroskadt és egy arra menő nőt eltemetett. Nagy nehezen kihúzták alóla; az egyik kármelita-tya részesítette hamarosan a haldoklók szentségeiben és erre csakhamar belehalt súlyos sebeibe.

Ez a pusztító földrengés a mi zárdánkat is nagyon megviselte. A ház kéményei egytől-egyig ledőltek és a tetőt beverték; a falak a

tetőtől egészen az alapig megrepedtek, úgy, hogy a ház teljes összeomlásától tartottak rendünk tagjai, és életük megmentésére részint szigeti kertjükbe, részint pedig jó ismerőseik kevésbbé veszélyes helyeire menekültek.

Gróf Zichy Ferencz megyés püspök július 2-án kelt körlevelében Isten haragjának megengesztelése végett e hó 4-ére bőjtöt és megkérlelő ájtatosságot rendelt el három napra, melyet körmenettel fejeztek be a legm. Oltáriszentséget körülhordozván.

Engesztelő
körmenet.

De Isten, mintha csak jelezni akarta volna, hogy állandóbb és tartósabb megkérlelést kíván, július 9-én este 9 óra tájban újból megmutatta hatalmát, mely a földet egy-két pillanatra félelmesen megrázta, majd meg a szeleket felkorbácsolta és az egek csatornáit megnyitotta, úgy, hogy nemcsak a földrengés, hanem felhőszakadás is iszonyuan megrémítette az embereket.

Erre a megyés püspök újból megkérlelő istenitiszteletet rendelt el és szent László királynak fejereklyéjét ünnepélyes körmenetben körülhordozták és megfogadták, hogy a pusztító földrengés emlékére ezt a körmenetet évről-évre megtartják, aminthogy ezt napjainkban is megteszik.

A kármelitazárda perjele szintén intézkedett Isten megkérlelése dolgában. Templomunk-

ban naponta szentséges misét tartottak, délután pedig a kis Jézus oltára előtt litániát végeztek, a mint ezen szokás manapság is megvan, csak-hogy a litániát a főoltárnál tartják.

Isten kedvesen vette eme megkérleléseket, és elfordította haragját városunkról. A nép félelme azonban csak lassan-lassan szűnt meg, és akárhányan még számos földrengést emlegettek, mert rémületükben mindig inogni érezték a földet lábaik alatt.

Miként a tűzvész után megkezdődik a károsultak sürgés-forgása, hogy elhamvadt házaik helyébe újakat építsenek: éppen úgy láttak ezen földrengés után a rombolások által okozott károk helyreállítására Győr városának lakói. Zárdánknak is tetemes költségbe került, mire a szenvedett rombolásokat kipótolta.

A zárda
nevezete-
sebb javi-
tásai.

1766-ban a zárda tetőzetének legnagyobb részét alapos átjavítás alá vették, mert a földrengés és a szilaj szélviharok a régi tetőt nagyon megviselték, és a gerendázat is megrongálódott. A költségek meghaladták a 300 forintot.

1797-ben a zárdaépület egyik tetőrészét újra zsindelyezték, a mi 188 forintba került. Ugyan ezen alkalommal a falakat kívül és belül újonnan meszelték, körülbelül 75 frtnyi költséggel, melyet az előbbenivel együtt a jötevők és hívek adományaiból teremttették elő a zárda tagjai.

Alig mult el egy évtized, csakhamar újabb megpróbáltatás napjai következtek zárdánk épületére. Most nem a földrengés, sem a szelek, hanem a francziák ágyúinak bömbölése, és golyói tették próbára zárdánk falainak erősségét az 1809-ik és 1810-ik évek folyamán. Ellenállni ugyan ellenálltak a falak, mint a falakba furódott golyók ma is mutatják, de a bombázásnak pusztító kárai el nem maradtak. Nem kevesebb, mint 2607 frtba került az épület kijavítása, melyhez nagy segítséget nyújtott gróf Esterházy özvegye, ki a tetőzetre 6000 darab zsindelet volt kegyes adományozni.

1841-ben az időközben történt rongálások hiányait kijavították, és a házat újra meszelték; majd tíz évre reá némi átalakításokat eszközöltek az épületen, amennyiben annak főkapuját a nyugoti oldalról áthelyezték az északra, a kisebbik bejáratot, úgynevezett portát pedig megnagyobbították.

1877-ben a szobák ajtóit, ablakait és padozatát újakkal váltották föl, mert a régieket a szű és penész összerongálta, úgy, hogy a szél vigan füttyörészett ki és be az ajtókon és ablakokon. A költségek fedezéséhez nagyrészen a győri ft. káptalan és a lelkeskedő papság volt szives hozzájárulni.

1878-ban a Rába folyó felé néző nyugoti

oldalon elhelyezett bolthelyiségek ajtai fölött ablakokat vágtak, hogy azokon át elegendő világosság hatoljon be a műhelyekbe. A zárda bejáratánál az új ajtó felett szép szent képet helyeztek el, melyet az ügyesen festő Romeus testvér készített. A kép a Názáreti szent Családot ábrázolja. Jobbról a b. szűz Mária lábainál szent István király térdel, a mint hazánk koronáját neki felajánlja; balról pedig szent Terézia imádkozik az ő rendjéért.

Ugyanekkor készültek azon falfestmények is, melyek a zárda bejáratánál levő folyosót oly ékessé és kedvessé teszik élénk színeikkel. Egyik Kármelnek szent hegyét, a másik pedig rendházunk alapítását tárja a szemlélő elé. A társalgó-szoba felett Jézus képe van, a mint alázatosan és szeretettel megmossa tanítványainak lábait. Azt jelzi ezen kép, hogy Kármelhegyi Boldogaszony fiainak is olyan alázatossággal és szeretettel kell testvéreikkel, embertársaikkal társalogniok Jézus intelme szerint: »Ti is tartoztok egyik a másika lábait megmosni; mert példát adtam nektek, hogy a mint én cselekedtem, ti is úgy cselekedjete.« A kriptá lejárata felett alkalmazott kép Lázár feltámasztását mutatja, hirdetvén, hogy mi is mindnyájan feltámadunk az utolsó ítélet napján Jézus mindenható szavára. A sekrestye ajtaja fölé pedig

nem kerülhetett volna alkalmasabb kép, mint az Olajfák hegyén imádkozó Jézusé, a ki így int bennünket szavával és példájával: »Szüntelenül imádkozzatok.« A zárdába vezető folyosó ajtaja felett pedig az ifju Tóbiás képe tárul elénk Ráfael arkangyaltól kísérve útjában. Kicsérjen minket is Istennek szent angyala földi zárándoklásunk útján, míg örök hazánkba boldogul el nem jutunk.

Ezen javítások, átalakítások és diszítések körülbelül 2000 forint költségébe kerültek zárdánknak.

Ugyancsak ezen 1878-dik évben Emmánuel atya, rendházunk akkori perjele, a zárdaépület északi részében gyermekseminariumot létesített. IX. Pius pápa Ő Szentsége ugyanis megengedte, hogy rendházunk bizonyos számú jó hajlamu gyermekeket vehessen föl, a kik egyik kármelita-atya felügyelete alatt zárdánkban laknak, és innét járnak ki a szt. Benedek-rendiek főgymnáziumába, hogy ott megszerezzék maguknak azon alapismereteket, melyek a későbbi bölcséleti és hittudományi kiképzéshez szükségesek.

Öt évvel utóbb, 1883-ban Anasztaz atya perjelsége alatt a zárda betegei számára kórházat rendeztek be zárdánkban. Ezen czélból a Rábára néző nyugoti oldalt a középén két

A gyermekseminarium felállítása.

A betegek osztályának építése.

emeletesre építették föl, és abban a kimagasló részben rendeztek be néhány szobát a betegek részére, melyekből befelé kis ablakok nyílnak a kápolnába, hogy azokon át szentmisét hallgathassanak, és magukhoz vehessék a betegek vigasztaló és gyógyító orvosát, az édes Jézust a szent áldozás által.

Két évre reá zárdánkba bevezették a vízvezetékét, hogy az addig használt salétromos kuti viz helyett egészséges ivóvizet kaphassanak a bennlakók.

Az 1894-dik
évi átala-
kítás.

Nagyobb szabásu átalakításokon ment át zárdánk István atya perjelsége idején 1894-ben. Ekkor nyert a keleti oldal és az északi oldalnak vele kapcsolatos része olyan csinos külsőt, mely a szemlélőnek figyelmét leköti. Itt annak előtte fakamra, cselédszoba, mosókonyha volt, meg néhány olyan műhely, mint a mostani nyugoti oldalon van. Az élénk közlekedés, mely különösen hetivásárok alkalmával az emberek egymást felváltó raját vezeti el zárdánk ezen keleti és északi oldalán, biztatólag ajánlotta rendházunknak azon terv keresztülvitelét, hogy az ódon műhelyek és zeg-zugok helyébe csinos bolthelyiségeket készíttessen. A négyszögű zárdaépület belső oldalán körülfutó folyosónak a keleti oldalon fekvő épületrésszel kapcsolatos ágát kamrákra és szobákra alakították át,

és azokban helyezték el a cselédek lakását, a fakamrát és mosókonyhát; a folyosó pótlására pedig a falon belül fából állítottak össze új folyosót. Az ekképpen szabaddá tett régi műhelyeket és kamrákat Schlichter Lajos műépítő urnak tervei szerint alaposan átalakították minden irányban elég tágas, de különösen szép magas bolthelyiségekké, melyekre nagy ajtókat és kirakati ablakokat vágtak. A bolthelyiségek fölött az emeleten műhelyek vannak, melyekben a kibérlő iparos legényei dolgoznak. Ugyanezen alkalommal a kocsiközlekedésre alkalmas főkaput a zárdaépület éjszaki feléről a keleti oldal közepére helyezték át, mely így a keleti oldalt két egyenlő részre osztja föl. A zárda ezen részének külső fala nem pusztá, hanem szép kis angyalfejekkel és egyéb izléses díszítésekkel ékeskedik, melyek méltó versenytárssá teszik a zárdaépület ezen felét a szomszédos csinos épületek mellett. Az átalakítás költségei meghaladták a 13,000 forintot.

Az ekképpen külsőleg lehetőleg rendbe-

A zárda
belső beren-
dezése.

hozott zárdánk belső részét Pál atya perjel vette gondozás alá 1897-ben. Tisztasági és egészségügyi szempontból kívánatos volt, hogy az épület több helyére elvezessék a vízvezetéki csöveket, a mi meg is történt. Légszuszvilágítást is több helyen alkalmaztak ugyanekkor.

A mi kijavítani való akadt a falakon, az ablakok párkányzatán, mindazt gondosan rendbe hozta perjelünk, és az épület belső falait köröskörül újra meszeltette.

Ezekben vázoltam röviden azon változásokat, melyeken rendünk győri zárdaépülete keletkezésétől egész napjainkig átment.

Rendházunk főnökeinek szemes gondoskodása következtében zárdánk épülete úgy kívül, mint belül teljesen megfelel a tiszta és egészség követeléseinek; sőt egyik része kívülről még a csin igényeit is eléggé kielégíti. A rendtagoknak alkalmas lakóhelyül szolgál, mert minden szükséges helyiséggel bőven rendelkezik.

Kápolnánk az emeleten van templomunk főoltára mögött, melyre két nagy ablak szolgál le. Itt szoktuk naponta közösen elvégezni a papi zsolozsmát és egyéb imáinkat.

A rendtagok cellái az emeleten vannak, melyeknek ajtói az épületet négyszögben körülfutó folyosóra nyílnak. A folyosó falait a szent kereszt és egyéb szent képek, különösen rendünk szentjeinek képei ékesítik, hogy szüntelenül intsek a ház lakóit szent Pál szavaira: »Távol legyen tőlem másban dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében!« a szentek képei pedig buzdítsák őket azoknak követésére, a kiket ábrázolnak.

A keleti oldal emeletén van könyvtárunk, ^{A könyvtár.} melynek alapját Antal atya, rendházunk perjele vetette meg 1746-ban, a zárda egyik legnagyobb termékét jelelvén ki ezen célra. Rendünk tagjai, Domonkos és Tamás testvérek igen szép faragványokkal ékeskedő szekrényeket készítettek keményfából. 1747-ben rendházunk egyik tanácsülésében elhatározták a perjel indítványára, hogy ezentúl havonta 12 frtot félretesznek a könyvtár gyarapítására. Könyvtárunknak kiváló jótevője volt Molartz Henrik háziorvosunk, a ki egyik alkalommal megtekintvén könyvtárunkat, kegyes volt perjelünknek 4000 frtot 6%-os kamatra felajánlani, oly feltétel mellett, hogy holta után 2000 frtot tartozik rendházunk növéreinek kifizetni, ki Poroszországban sz.-Benedek-rendi apácza volt, a másik 2000 frtot pedig könyvtárunknak adományozta. Könyvtárunk csakhamar számos és értékes munkákkal gazdagodott, melyek leginkább az ájtatossági és hittudományi irodalom termékei valának. Ma körülbelül 11,000 kötet van könyvtárunkban.

A vendégszobák, melyekről a testvéri szeretet szintén gondoskodott, az emeleten vannak. Sokan, és igen előkelő egyéniségek fordultak meg nálunk az elmúlt kétszáz év folyamán. Röviden beszámolok ezen kegyes látogatásokról is, melyek tanui annak, hogy rendhá-

Magas vendégek zárdánkban.

zunk iránt mindenkor általános volt az érdeklődés.

Legelső helyen kell felemlítenem Altieri Lajos érsek úrnak, XVI. Gergely Ő Szentsége bécsi apostoli követének magas látogatását, melyet 1845. évi április 16-án. Győr városán történt átutazása alkalmával zárdánkban tenni kegyeskedett. 1850. évi július hó 1-én pedig Viale bécsi pápai nunczius Ő Nagyméltósága tüntette ki zárdánkat megjelenésével, midőn Karner Antal győri püspök, Szaniszló János cz. püspök, Rimely Mihály pannonthalmi főapát és még számos más papi egyének kíséretében megnezte templomunkat és végigjárta zárdánkat. 1875. évi augusztus 17-én ismét azon kegyelemben részesültünk, hogy IX. Pius pápa Ő Szentségének bécsi képviselőjét, az alacsony termetű, de magasan szárnyaló szellemű Jacobini bibornokot, akkori pápai követet rendházunkban színről-szinre tisztelhattuk. Jacobini érsek úr akkor Nagyméltóságu és Főtisztelendő Dr. Zalka János megyés püspök urunknak volt vendége. Augusztus 15-én, Nagyboldogasszony ünnepén ő végezte az ünnepélyes istenitiszteletet a székesegyházban; 17-ikén pedig a megyés püspök úr kíséretében ellátogatott hozzánk. A rend tagjai az üdvözlő rendtartományi főnök úrral élükön ünnepélyesen fogadták az

apostoli követ Ő Nagyméltóságát, ki megtekintette könyvtárunkat, az ebédlőt, kis kertünket és a templomot.

Győregyházmegye főpásztorai is több ízben atyai jósággal meglátogatták rendházunkat.

Gróf Sinzendorf Fülöp Lajos győri püspök 1726-dik évi deczember 26-án székes káptalanjának összes tagjaival zárdánkban ebédelt, mely alkalommal benső áhítatának megható tanujelét adta. Midőn ugyanis ebéd után a társalgásra rendelt terembe vonultak rendünk tagjai, és a testvérek rendes szokás szerint magukkal odavitték a pólyákba burkolt kis Jézus szobrát, hogy az ekképpen intse őket szórakozásaikban is: »Örvendezzetek az Urban!« az istenfélő püspök ájtatosan leborult, és benső buzgalommal imádta az isteni kisedet. Ugyanő 1731-ben a nagybőjti szent idő folyamán 8 napi szentgyakorlatot tartott zárdánkban, melyet ezentúl évről-évre megismételt mindaddig, míg 1733-ban a wratislavi érsekségre elő nem léptették, ahol bibornoki méltóságra is emelkedett.

A győri püspöki székből Groll Adolf volt utódja, a ki piarista-rendi szerzetesből lett püspökké. Ő is szerencsétlenné zárdánkat látogatásával. 1736-ban szeptember 21-én eljött hozzánk az egész káptalannal, meglátogatta

zárdánkat és együtt ebédeltek szegényes asztalunknál rendünk tagjaival.

1745. évi október 12-én a pécsi püspök, 18-án pedig a kalocsai érsek látogatta meg zárdánkat, a perjel kalauzolása mellett. Az érsek úr imakórusunkban szentmisét is hallgatott ezen alkalommal. Ugyanezen év november 5-ikén a veszprémi püspök volt nálunk látogatóba, a ki kórusunkban szentmisét mondott és utána körüljárt rendházunkban.

1747-ik évi szeptember 17-én Gróf Vásonkeői Zichy Ferencz győri püspök látogatta meg zárdánkat a ft. győri káptalan tagjaival, kikkel ebédre is szerencsélte rendünket. Ugyanezen évben újból vendégünk volt a veszprémi püspök, meg Herczeg Eszterházy Imre nyitrai püspök is leereszkedett meglátogatásunkra.

1764-ik év június 16-án Migazzi bibornok, bécsi herczegérsek szent gyónását végezte és házunkat megsejmelte.

Gróf Batthyány József kalocsai érsek 1767-ben templomunkban a kis Jézus oltára előtt szentmisét hallgatott, utána pedig rendházunkat megtekintette.

Somogyi Lipót, kit az apostoli király a szombathelyi püspöki székre 1806-ban kinevezett, püspökké szenteltetése előtt 5 napon át szentgyakorlatot tartott zárdánkban, a melyek

folyamán visszautasította a külön ételt és a szerzetesekkel egy és ugyanazon eledelből táplálkozott. A lelki gyakorlatok befejezése után november hó 1-én Vilt József akkori győri püspök felszentelte őt püspökké és ugyanazon hónap 5-én ünnepélyesen elfoglalta püspöki székét Szombathelyen.

A pannonhalmi szt Benedek-rendi főapátok egy-kettő hijján mindnyájan részesítették zárdánkat azon örömben, hogy egy-két órára meg-meglátogatták.

Ezen előkelő egyéniségek látogatásain kívül ki győzné elősorolni azon egyházi és világi embereket, a kik rendházunkat nemcsak jóakaratu érdeklődésből, hanem azon okból is föl keresték, hogy annak csendes falai között lelki magányba vonuljanak és lelkök üdvösségét különös gonddal munkálják? Ezt cselekedte, hogy néhányat mégis felemlítsek, 1732-ben Baralics Mátyás győri német káplán, 1756-ban Szabó Mihály apátkanonok, belvárosi plebános két káplánjával együtt; ugyanazon évben a helybeli magyar káplán, és még 13 plebános tartott 8 napi szentgyakorlatot; 1759-ben Gróf Kronegg tartott nálunk 10 napon át lelki magábaszállást; 1761-ben az abdai plebános vonult vissza házunkban lelkigyakorlatokra káplánostul; ugyanezt tette a koronczói és szent-

A zárdánkban tartott szentgyakorlatok.

miklósi plebános több izben; a szemerei, kisbaráti, győr-szigeti plebánosok pedig évről-évre megjelentek szentgyakorlatokat tartani zárdánkban. Csak a mindentudó Isten a megmondhatója annak, hogy mily számtalan lélek talált itt betegségében gyógyulást, gyengeségében erőt, csüggedésében kitartást, lanyhaságában új buzgalmat, szomorúságában vigasztalást.

A menedék-
jog.

De nemcsak lelkőknek kerestek zárdánkban menedéket, hanem testőknek is ótalmat kerestek és találtak benne üldözőikkel szemben. Zárdánk ugyanis a kor vallásos felfogásán alapuló menedék-joggal volt felruházva, melyet hazai törvényeink is megadtak a templomoknak, kápolnáknak, temetőknek és szerzetesek kolostorainak. Ha valamely ember vétséget követett el, és a hatóság üldözése ellenében az elősorolt Istennek szentelt helyeken keresett menekülést, ott megszűnt reá nézve a törvény büntető hatalma, hacsak az egyházi hatóság őt kellő oknál fogva ki nem szolgáltatta a világi büntető hatóságnak.

Zárdánkban is számos üldözött keresett menedéket. Naplónk vezetője igen sok ilyen esetet megörökített. Talán nem lesz érdektelen ha egyet-kettőt elmondok.

Mathis Mátyás nevű szász katona bizonyos kihágás miatt 1757-ben a bécsi kapu mellett

levő börtönbe került. Az egyik napon, midőn őt börtönéből a szabad levegőre kieresztették, megpillantván zárdánk nyitott kapuját, összeszedte minden erejét, széjjeltépte a jobb kezét és bal lábát összekötő bilincset, zárdánkba rohant és menedék-jogért esdekelt. A zárda főnöke befogadta őt, és az azonnal tudósította a megyés püspököt és szentszéket ezen esetről, honnét azon rendeletet vevé, hogy a szökevényt mindaddig ki ne szolgáltassa, míg ügyét az egyházi hatóság meg nem vizsgálja. A vizsgálat megtörtént, és ennek eredményéről azzal értesítette a püspök zárdánk főnökét, hogy a szökevény katona semmi oly különös vétséget sem követett el, mely miatt a menedék-jogot igényelné, ennek következtében csakis oly föltétel alatt szolgáltatható ki a katonai hatóságnak, ha az írásban megigéri, hogy a katonát nem bántalmazza. A katonai hatóság kétszeri megvesszőzésre ítélte a szökevényt, melyből az egyiket a kármelitaatyák közbenjárására elengedte neki. Ezen katona evangélikus vallásu volt, mikor zárdánkba menekült; de tapasztalva a szerzetesek jó bánásmódját, és látva szigorú életmódjukat, gondolkozóba esett, hogy az ő vallásuknak kell az egyedül igaznak lennie. Megkérte a kármelitaatyákat, hogy oktassák a katolikus hitben. És mennél jobban megismerte ezen

szent hit igazságait, annál erősebben meggyőződött arról, hogy ez Jézus Krisztusnak egyedül igaz, és ennek következtében egyedül üdvözítő vallása. Minthogy pedig lelkének üdvösségét komolyan vette, azért búcsut is mondott téves evangélikus hitének, és a kármeliták lorettói kápolnájában letette a katolikus hitvallást.

1771-ben a komáromi börtönből megszökött egy halálra ítélt katona, és Györré menekült. Szökése azonban ezuttal nem sikerült, mert a bécsi kapunál álló őrség elfogta és vasraverterte. Néhány nap múlva megérkeztek Komáromból a katonai küldöttek, hogy őt börtönébe visszatoloncolják. Midőn ez a szerencsétlenség tudomására jutott, igen megrémült, és késével súlyos sebeket ejtett testén az éj folyamán, hogy öngyilkosságának borzalmas bűne által a kivégzés szégyenétől megmeneküljön. Terve azonban nem sikerült, mert a kórházba szállították, ahol az orvosi kezelés folytán felépült sebeiből. Midőn már lábbadozni kezdett, az őrség körmei közül ügyesen elillant és egyenesen a kármelitatemplomhoz futott, hogy ott ótalmat találjon. A templom ajtaját azonban szerencsétlenségére zárva találta. A fáradságtól és félelemtől annyira kimerült, hogy a templom ajtaja előtt összerogyott. A nyomában ott termett őrség megkötözte őt, és

visszahurczolta börtönébe. Másnap meg akartak indulni vele Komáromba; de ő újból megszökött és templomunkhoz szaladt, melyet ismét zárva talált. Az őrség megint elfogta, kocsira tette, melyre erősen rákötözte, hogy vele nyomban meginduljon Komáromba. De ekkor az egyházi hatóság közbelépett, és követelte, hogy őt szabad lábra helyezzék, minthogy a templom kilincsét érintette, és így a menedék-jog birtokában van. A hadparancsnokság megelégedett a szökevény eddig szenvedett kinjaival, és az egyházi hatóság közbenjárására szabadon bocsátotta.

Legyen ennyi elég zárdánk történetéből. A következőkben lássuk zárdánk lakóinak viszonyaságokban gazdag életét az elmúlt kétszáz év folyamán.

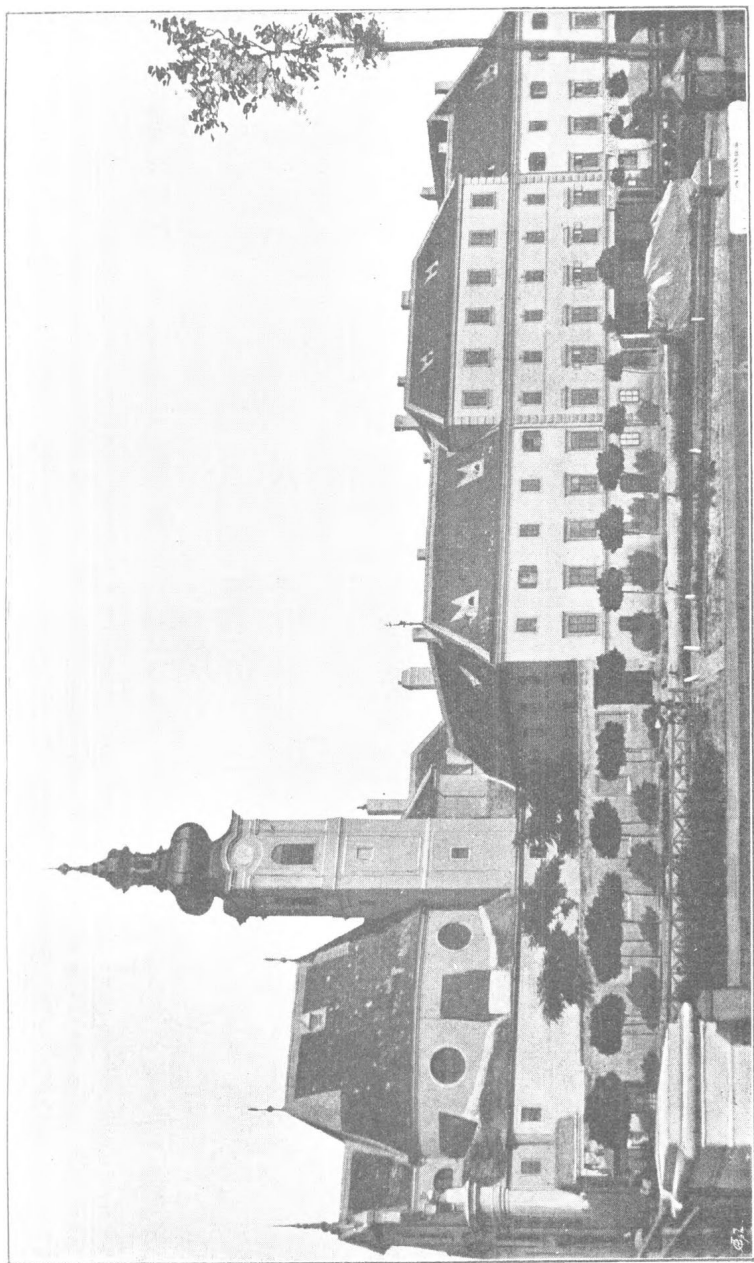
A győri kármelitakolostor lakóinak viszontagságai.

sarutlan kármelita-szerzetesek győri kolostorának első lakói a kármelita-rend németországi és ausztriai házai-ból kerültek ki, kikhez időjártával magyar eredetű társak is szép számmal csatlakoztak.

Életükkel kettős szempontból kell foglalkoznunk: mint emberekével, és mint szerzetesekével. Az emberi élet fentartására táplálék szükséges; a szerzetesi élet egészséges folyását pedig a rendszabályok pontos megtartása eszközli.

Lássuk, hogy a kétszázéves mult folyamán miből tartották fenn magukat kolostorunk lakói, és miképen tartották meg a különböző korokban rendjük szabályait.

Templomunk s zárdánk jelenlegi oldalkepe.

A kármeliták szerzetesrendje az úgynevezett kolduló-szerzetek sorába tartozik, melyeknek tagjai a jólelkű emberek alamizsnáiból szerzik be az életük fenntartására szükséges eszközöket.

Azon 25.000 frtnyi összeget, melyet záránk nagynevű alapítójának, az áldott emlékű Szelepchényi György primásnak hagyatékából megkaptunk, csakhamar felemésztették rendházunk megalapításának, átalakításának, majd teljesen újból való felépítésének költségei. Rá voltunk tehát utalva a jószívű emberek alamizsnájára. És Istennek legyen hála azért, hogy az emberek szívét irántunk könyörrületre indította, a jótevőknek pedig hálás elismerés azért, hogy szívök sugallatára hallgattak, és bennünket könyöradományaikban részesítettek, melyekből míg magunk jó beosztás mellett szegényesen megélhettünk, addig az irgalmasság testi cselekedeit is gyakorolhattuk a szükölködőkkel.

Keresztély Ágost győri megyés püspök 1697-dik évi julius hó 22-ikén kelt levelében engedélyt adott rendházunknak arra, hogy egyházmegyéje területén kéregethessen és felszólította papságát, hogy bennünket szívesen fogadjon, és a nép esetleges bántalmaival szemben megvédelmezzon.

I. Lipót magyar király 1698-dik évi aug.

hó 27-ikéről kelt iratában egész Magyarországra kiterjedő koldulási jogot adományozott győri rendházunknak.

Zichy
püspök ki-
rályi rende-
let folytán
eltiltja a
koldulást
azon szer-
zeteseknek,
kiknek
nincs királyi
engedélyük.

Gróf Zichy Ferencz győri püspök 1764-ben január 1-jéről kelt levelében a király megbízásából eltiltotta a koldulástól mindazon idegen országból bejött szerzeteseket, kiknek a koldulásra nincs királyi engedélyök, így akarván megszüntetni a hazai szerzetesek jogának megcsorbítását; 1772-ben pedig kijelelte azon helyeket, melyekre az egyes szerzetesrendek tagjaikat koldulásra kiküldhetik, sőt még azon dolgokat is megállapította, melyeket kéregethetnek.

Az ősei benső vallásosságát követő magyar nép jóakarátában nem volt hiány. Szívesen nyújtott alamizsnát tehetsége szerint. A jómódban bőkezű volt; de ha csapások érték, kénytelen volt kevesebbet adni, vagy egyáltalán nem adni, mert ő maga is szűkölködött. Így rendházunk anyagi helyzete körülbelül időről-időre megegyezett a magyar nép boldog, vagy sanyarú helyzetével. Pedig a mult században bőven kijutott népünknek a különféle csapásokból.

A XVIII.
század
háborus
napjai és
következ-
ményei.

A 18-dik század eleje tele volt háborus-
kodással. II. Rákóczy Ferencz erdélyi fejede-
lem felkelése idején 1701. évben már egé-
szen Pozsony városáig előrehaladt az úgy-

nevezett kuruczhadzsereg. A háboru nyomában pusztulás és inség gyötörte a népet, és vele zárdánkat is.

A nép még alig heverhette ki a háboru következtében szenvedett károkat, midőn rája szakadt az 1708-diki inséges esztendő, melyben még a földbe vetett mag sem térült meg neki, olyan silány volt a termés. Éhinség gyötörte népünket.

Ezt követte csakhamar azon rémes hír, A pestis. hogy a szomszédos Lengyelországban a fekete-halál pusztít. És a hirt nem sokára a valónak borzalmi váltották föl nálunk, mert az iszonyu ragály hazánkba is átcsapott. Győr városában is igen sok áldozatot követelt. Ez kedvező alkalom volt arra, hogy a különböző szerzetek tagjai versenyezzenek egymással a felebaráti szeretetben a ragály áldozatainak ápolásában. Pataházán rendeztek be helyiségeket a betegek számára, hová örömmel siettek ki a szent-ferenczrendi szerzetesek, jezsuiták, meg Kármelnek fiai, hogy szenvedő embertársaikat gondozzák, vigasztalják és végső utjukra elkészítsék a haldoklók szentségeinek kiszolgáltatása által. És volt rá eset, hogy míg a szerzetes szeretettel teljes gondozása által többeket megmentett a haláltól, addig önmaga megkapta a ragályt és meghalt. Ezen sorsra jutott egy

szt.-ferenczrendi atya. A kármelitaatyák közül különösen Arzénusz nevű tűnt ki, a ki igen sok beteget ápolt, de Isten őt megóvta, és viruló arczczal, jó egészségben tért vissza zárdánkba a ragályos betegek kórházából, midőn a téli idő beálltával a feketehalál dühöngése megszűnt.

A vizáradás.

1712-dik év tavaszán újabb csapás érte Győr városának lakóit és rendünket is. A folyók megáradtak, kiöntöttek és Győr-Szigetet elborították. 39 házat döntött romba az árvíz, és a kerteket veteményeikkel együtt elpusztította. Nekünk is volt Szigetben kertünk, mely ezuttal szintén tönkrement. A fák már elhullatták virágaikat, mikor a víz visszatért rendes medrébe. A lakók könnyes szemekkel néztek körül kertjeikben, hol illatos virágok helyett csak bűzhödt posványt találtak.

A pestis
másodíz-
ben.

Alig köszöntöttek be a meleg nyári napok, már újból megkezdette pusztító munkáját a feketehalál. Első ízben nem követelt magának áldozatot zárdánk lakói közül; de most magával ragadta Szilveszter atyát, a ki kevéssel előbb jött ide szakolczai rendházunkból. Mig társai holttestének gyors elszállításáról gondoskodtak, addig a háziszolga és egy kis fiu kíváncsiságból megérintették a még meleg holttestet. Kíváncsiságukat azonban drágán meg kellett fizetniök;

mert a ragályos nyavalyába beleestek, és három nap múlva mindketten meghaltak. Ezen alkalommal a ragály 14 szt.-ferenczrendi szerzetesnek és 7 jezsuitának életét oltotta ki. A mieink közül is még sokan megbetegedtek, de Istennek jóvoltából szerencsésen kigyógyultak.

A pestis után 1727-ben az összes növényzetet kiégető szárazság emésztette föl. A kertek, szántóföldek és rétek pusztán, kopáran tárultak a szemlélő elé. Május 7-dikén templomunkban Istennek megkérlelésére nyilvános istenitiszteletet tartottunk a megyés püspök rendeletére.

A szárazság.

1736-ban ismét árvíz pusztított. Julius hó folyamán a sok eső annyira megnövelte a folyókat, hogy Győr-Szigetét egészen elborította a víz. Az ár 200 házat összedöntött. Szigeti kertünknek falkerítését és kertészházát is romba döntötte. Elpusztította összes kerti veteményeinket, meg 100 darab szép fiatal gyümölcsfánkat.

Az árvíz.

Négy évre ezen árvíz után olyan esztendő következett, melynek kegyetlen időjárása agyon-sanyarta hazánk lakosságát. 1739-dik évi október hó végétől egészen 1740. május elejéig csikorgó fagyos hideg volt. Májusban egy-két napra megenyhült az idő, és a fák rügyei roha-

A fagy.

mosan megdagadtak és felfakadtak; de virágzásra nem maradt már idejük, mert elfagytak és akkora hóesés volt, hogy a fiatalabb fákat derékban kettétörte. A kisebbszerű folyók és a kutak fenéig befagytak. Temérdek sok ló, szarvasmarha és szárnyasállat elpusztult részint éhen, részint szomjan. Igen sok ember is megdermedt a nagy hidegben. Utána a legtikkasztóbb hőség és fagyasztó hideg váltakoztak a tavasz, nyár és őszy folyamán. Ilyen időjárás mellett természetesen semmi sem termett, és általános volt az inség. A kiknek pénzük volt, azok a mult évi termésből csak vehettek méreg drágán élelmiszereket; de a szegényebb néposztály éhségtől lézengve járta be a város utcáit.

Az inség.

Ilyen szomorú anyagi viszonyok között rendünk tagjai is sokat szenvedtek, nélkülöztek; de a folytonos böjt parancsát még ezen napokban is lelkiismeretesen megtartották, és húst nem ettek. Rendszabályaikhoz való hűség ragaszkodásukért a jó Isten meg is áldotta őket, mert a tehetősebb emberek közül igen soknak könnyözületre indította szívet a kármeliták iránt, miként ezt számos jótevőink adományai bizonyítják.

A zárdá jótevői.

Illő, hogy zárdánk legkiválóbb jótevőinek neveit is hálás kegyelettel megemlítsük.

A győri egyházmegye főpásztorai egytől-

egyig atyai jósággal viseltettek irántunk, és majd pénzzel, majd meg terményekkel segítettek rajtunk. Többen közülük állandó segélyben részesítették rendházunkat, havonta egy-egy aranyat ajándékozván. Bőkezü adományaik miatt különösen Gróf Sinzendorf Fülöp Lajos és Gróf Zichy Ferencz püspökök neveit emlegetik hálásan naplónk vezetői.

A pannonhalmi főapátok is kiváló jótevőink voltak mindenkor. Huzamos időn át hónapról-hónapra megjött tőlük a kegyes adomány részint pénzben, részint gabonában.

A győri káptalan jótéteményeit naplónk igen sok helyen emlegeti. Hosszu évtizedeken évről-évre 20—25 véka búzával és ugyanannyi akó musttal segélyezte kolostorunk lakóit. Tagjai közül néhányan valósággal elhalmoztak bennünket bőkezü adományaikkal. Bubnits Mátyás győri kanonok annyi jót tett velünk, hogy naplónk vezetője őt zárdánk második alapítójának nevezi. Baralits Mátyás kanonok harmincz éven át szüntelen éreztette velünk áldó jóságát. Nagy Mihály nagyprépost ezer forintot adományozott kolostorunknak.

De nemcsak az egyháziak, hanem a világiak közül is számos jótevője akadt rendházunknak. Auer József Kolos birtokát nekünk hagyományozta. Liebenberg báró kiváló jöte-

vőnk volt. Richter Ádám 1000 drb. arannyal ajándékozott meg bennünket. Babócsay tábornok és felesége nagy alapítványokat tett zárdánk javára.

Sőt még a más vallásuak között is volt jótevőnk. Lohrmann Ábrahám evangélikus vallásu kovácsmester tetemes összeget hagyományozott rendházunknak.

Kegyes adományozás folytán némi ingatlan vagyonhoz is jutottunk.

A zárdakertje.

Takács Mihály póstamester 1699-ben nekünk adta Győr-Szigetben fekvő kertjét azon kikötéssel, hogy évente bizonyos számu szentmisét végezzünk az ő szándékára. Ezen kertben termett meg a háztartáshoz szükséges zöldség. Ide szoktak kísértálni szabad idejökben a kolostor lakói, hogy szabad levegőhöz jussanak. A gyakori vizáradás következtében azonban ez a kert inkább terhére volt rendházunknak, mint hasznára, a mennyiben nem győzte a minduntalan megrongált kerítést helyreállítani. Azért 1883-ban rendházunk tanácsa elhatározta, hogy a kertet eladja. Tényleg el is adta.

A pozsonyi bérház.

Dvornikovits Mihály váci püspök 1701-ben, Bubnits Mátyás győri kanonok közbenjárására zárdánknek adta Pozsonyban, a várbástya mellett levő házát, melyre 8000 frtja volt rátáblázva. Ezen adomány fejében zárdánk atyáinak

hetenkint 2 csendes szentmisét kell felajánlaniok az adakozó püspök lelki üdveért. Zárdánk perjele még ugyanazon év szeptember havában átvette a házat és kiadta haszonbérletre, melynek összegét 1728-ik évig rendesen meg is kapta rendházunk. De ekkor sok ellenkezés támadt a ház birtoka miatt, mert Franknak, a ház eredeti urának örökösei követelték azt maguknak. A perlekedésnek vége a nádor közbelépése folytán az lett, hogy Franknak fia kifizette zárdánknek a házra betáblázott 8000 forintot, melyet még 400 forinttal megtoldott, és így a háztól elestünk. A nádor némi kárpótlásul 100 forintot ajándékozott zárdánknek.

Mióta győri rendházunk fennáll, sok számtalanok részesítették azt adományaikban. Napjainkban is akadnak, a kik rajtunk segítenek. Mindnyájának nevét itt elő nem sorolhatom, de naplónk vezetői gondosan följegyezték azokat, és bizonyára az élet könyvébe is be van még az utolsó garas is jegyezve, hogy az ítélet nagy napján kinek-kinek megadja a jóságos Isten bőséges jutalmát a szerint, a mily szívvvel nyújtotta alalmazását. Mi pedig itt nyilvánosan lerójuk hálas köszönetünket jótéteményeikért és bizunk az isteni Gondviselésben, miszerint nagylelkű jótévőinknek számát jövőben sem fogja csökkenteni.

Ezek voltak azon források, melyekből zár-
dánk lakói életüket fenntartották.

A szerzete-
sek beléle-
téről.

A következőkben szerzetesi életükről, az
abban beállt változásokról, működésükről mon-
dok el egyet-mást.

Az ősz karmel rendje a kelet szokása szerint,
mely a lelket főleg önmagára szorítja, a szemlé-
lődést, ima és folytonos böjtölést tűzte ki tag-
jainak feladatul. A lelkipásztorkodás náluk még
ismeretlen volt. De nyugatra történt átköltö-
zésükkel, a pápák óhajára az éghajlat szoká-
sait is magukévá tették. Az ima, böjtölés és
az önmegtagadás szellemével a lelkipásztor-
kodást is összhangzatba hozták. A felszentelt
papok a szemlélődés óráin kívül predikáltak,
gyóntattak, miként ezt napjainkban is teszszük.
Midőn rendünk tagjai Győrré kerültek, azon
égő vágygyal kezdték meg itt életüket, hogy
a világi papságnak a lelkipásztorkodás nagy
fontosságú munkájában állapotukhoz mérten
segítségére lehessenek.

A lelkipász-
torkodás.

A lelkipásztorkodásnak két legfontosabb
része az igehirdetés és gyóntatás. Az ige-
hirdetésnek célja tanítani, a bűnösöket ma-
gokba szállásra bírni, hogy elszánják magukat
bűnös életük megjavítására: a gyónás célja
pedig a bűnös ember beteg lelkének meg-
gyógyítása.

Rendházunk tagjai közül a felszentelt atyák mindenkor munkálkodtak úgy a szószéken, mint a gyóntatószékben.

A megtelepedést követő első évtizedekben <sup>A szónokla-
tok.</sup> ugyan csak ritkán tartottak szentbeszédet, mert kápolnájuk igen szűk volt; de a nagyobb egyházi ünnepeken és Kármel-rendje szentjeinek ünnepein mégis iparkodtak az istenítisztelet ezen részét is megtartani. Mikor azonban templomunk felépült, akkor sűrűbbek lettek nálunk a predikációk. Az Isten igéjét túlnyomó részben német nyelven hirdették, mert Győr lakossága ez időben legnagyobbbrészt németül beszélt. Jellemző erre vonatkozólag az egyik révfalusi plébánosnak nyilatkozata. Egy kármelitaatya megkérte őt, hogy magyar szt.-beszédet tartson templomunkban, mire a plébános így felelt: »Megteszem, de tudd meg Öcsém, hogy manapság nehéz magyar szónokot találni«. Naplónk vezetői azonban mégis elég gyakran említik, hogy magyar szt.-beszéd volt hol az egyik, hol a másik ünnepen templomunkban, melyeket rendszeren a helybeli jezsuiták és Ferencz-rendüek, meg a szent-Benedek-rendiek Pannonthalmáról és a premonstreiek Csornáról, tartottak, mert rendházunknak magyar ajku tagjai egy ideig nem voltak. Nagyobb ünnepeken naponta két szt.-beszéd volt: egyik délelőtt, a másik

pedig délután. Gróf Sinzendorf Fülöp Lajos győri püspök utasítására Cyrill atya, rendházunk perjele 1731-ben behozta a nagybőjti szónoklatokat, melyeket hetenkint kedden délután 3 órakor tartottak meg. Gróf Zichy Ferencz püspök rendelete következtében intézkedtek rendházunk elöljárói, hogy 1765-től kezdve minden vásár- és ünnepnapon hitelemző beszédek legyenek templomunkban, és pedig husvét-tól szt.-kereszt felmagasztaltatásáig 6 órakor, a többi időben pedig 7 órakor reggel. Idővel ezen hitelemző beszédek megszűntek; részint azért, nehogy a túlhalmozott külső foglalkozás miatt a zárdai szellem csorbát szenvedjen, másrésről pedig az amugy is csekély számú felszentelt paptársainknak elég gondot adott a vásár- és ünnep délelőtti és délutáni beszédek megtartása.

Rendünk tagjai nemcsak a saját templomunkban, hanem egyéb szentegyházakban is buzgólkodtak az Isten ígétének hirdetésében. Majd ezt, majd amaszt a kármelitaatyát emlegeti naplónk, hogy az Orsolitaszűzek, a ferenczrendiek, a jezsuiták templomában tartott szt.-beszédet; mások meg Révfaluban, Pannonhalmán és egyéb helyeken szerepeltek. Sőt még missiókat is tartottak. Naplónk 1753. június 15-dikéről ezt jegyzi föl: »Ma érkezett vissza Apollinár-és

Jenő atya azon misszióból, melyet Felső-Ausztriában az eretnekek és szakadárok megtérítésére 16 évvel ezelőtt megkezdették». Ebből világosan látható, hogy hosszabb időn át is tartózkodtak a hitetlenek között, hogy szóval és példával hirdessék nekik az egyedül üdvözítő hitet.

Népszerű szentbeszédeiket szívesen hallgatta a nép, és Istennek bőséges kegyelme kísérte munkáikat, amiről a más vallásról a katolikus hitre áttértek egész serege tanuskodik, a kik között vannak ifjak és hajadonok, öregek, katonák igen nagy számmal. Különösen Román atya tünt ki az igehirdetésben rendházunk tagjai között, ki mint katona-lelkész istenfélő példájával és buzgó szavaival igen sok bajtársát arra vezette, hogy azok belátták evangélikus vallásuk tév-tanát és letették a katolikus hitvallást.

A gyóntatásban rendházunk atyái minden időben kedves kötelességüknek tartották nemcsak a győri, hanem a környékbeli lelkészkedő papságnak is segítségére lenni; úgy a győri hivek, mint a vidéki plebániák hivei különös bizalommal keresték fel a karmelitaatyák gyóntatószékeit.

Ezen lelkipásztori ténykedések épenséggel nem voltak a szerzetesi szellem rovására, sőt inkább annak gyarapítására, mert a karmelitaatyák buzgalmát csak növelték; de csak addig,

míg ezen istenes foglalkozásokat megállapított napirendjük keretein belül végezték.

Voltak azonban oly szomorú idők, midőn avatatlan kezek belenyultak rendünk szabályaiba, és azokat figyelmen kívül hagyván, olyan foglalkozások elvégzésére kötelezték a kármelítatyákat, melyeket ők csakis rendszabályaik határozott megsértésével teljesíthettek. Ezen szomorú idők egybeesnek II. József császárnak uralkodásával, a ki az Anyaszentegyházat balintézményeivel nagyon megsanyargatta országában. Számos szerzetes-rendet eltörölt; a meghagyottakkal pedig oly önkényesen bánt el, hogy eredeti életmódjukból teljesen kiforgatta őket.

II. József
császár in-
tézkedései.

II. József 1780-ban lépett a császári trónra. 1781. ápril hó 2-ikán kelt rendeletében már megtiltotta, hogy az életben hagyott szerzetes rendházak külföldi elöljáróikkal és társházaikkal összeköttetésben legyenek. Csak azt engedte meg nekik, a mit megtiltani amúgy sem volt módjában, hogy egymásért, különösen a megholtakért imádkozhassanak.

Az összeköttetést a rend külső országokban, Rómában tartózkodó legfőbb elöljáróival megszakítván, a szerzetesek rendházait lelki ügyekben az illető megyés püspök joghatóságának vetette alá, javadalmaikat pedig a császárnak. A rend Rómában tartózkodó fejének,

az úgynevezett generálisnak választására senki sem mehetett el külső országba, sem a rend feje, vagy annak megbízottja nem jöhetett hazánkba a joghatósága alá tartozó rendházak megvizsgálására. Rendtartományi gyűlést csakis a császári tanács beleegyezésével és a püspök engedelmével lehetett tartani. Az ott történt választások és hozott határozatok csak úgy voltak érvényesek, ha azokat a megyés püspök jóváhagyta és megerősítette. 1782. június hó 20-án elrendelte 50 frt pénzbírság terhe alatt, hogy a papi zsolozsmák könyvében (Breviárium) a VII. szent Gergely pápáról és hitvallóról szóló rész fehér papírral beragasztassék, és ugyanezt parancsolta meg a rendszabályok könyvének azon részére vonatkozólag, mely a rend általános főnökének fogadtatásáról, látogatásáról és jogairól szól.

Az 1781-dik évi május hó 6-án Linzben megtartott rendtartományi gyűlésen Róbert atyát választották meg a magyarországi és ausztriai rendházak tartományi főnökévé, kinek a császári biztos tudomására hozta, hogy a joghatósága alá tartozó rendházaknak teljhatalmú feje (generálisa) lesz, és ezen minőségben kell a jövőben működni.

A rendházak eltörlése.

1783. évi október hó 29-én eltörölte a szent Annáról nevezett mannersdorfi kármeliták

remete-zárdáját és a szt.-pölteni rendházat. Ezen rendházak tagjai részint szétszórattak a világban, részint pedig más szerzetesek házaiban kaptak menedéket. Betiltotta, a mindenbe beleavatkozó császár, a jámbor társulatokat és körmeneteket, köztük a havi skapuláre-processziókat is. Eltörölte a bécsujhelyi kármelita rendházat, és elrendelte, hogy a még meghagyott zárdákból negyedévenként hivatalos jelentést küldjenek be a császári referensnek a szerzetesek számáról, hivataláról és az esetleges változásokról. Megparancsolta, hogy az illető oltárokról el kell távolítani az »Altare privilegiatum« (kiváltságolt oltár) felírást. Megtiltotta, hogy nagypénteken felállítsák a »Krisztus koporsó«-ját, és nagyszombaton eltiltotta a fel-támadási ünnepséget. Szóval olyasmiket rendelt el és tiltott meg, a mihez épenséggel semmi köze és joga nem volt, mert vagy a római pápának, vagy a püspöknek jogkörébe tartozott.

Romboló munkáját tovább folytatta. Hazánkban a kármelitaatyáknak két rendházuk volt: Győrött és Szakolczán. A szakolczait 1699-ben alapították. A császár ezt eltörölte, és annak lakói győri rendházunkba vonultak.

A pusztító kéz csakhamar Győr városában is megkezdette áldástalan munkáját. 1786-ban eltörölte a győri szent-Ferencz-rendiek és szt.-Kamill-rendiek zárdáját.

1787-ben rendházunk perjele tudósítást kapott, hogy hagyják el rendházukat és vonuljanak át a szt. ferencz-rendiek zárdájába, minthogy kolostorukat a közel jövőben a győr- és mosonyvármegyei hivatalok számára foglalják le. E szomorú hírre a rendtartományi főnök Györré sietett, hogy a veszélyben forgó zárda megmentésére minden lehetőt megtegyen. Gróf Győri császári biztossal tanácskozott. Végre is kénytelen volt belenyugodni az átköltözködésbe, és e célból a szt. ferencz-rendiek zárdájában szükséges átalakításokat megállapították. Eme kegyetlen zaklatásokat azonban a kiváló rendtartományfőnök annyira lelkére vette, hogy bánatában súlyos betegségbe esett és meghalt. Alig hunyt el legjobb atyánk, újabb csapásokat mért reánk a kegyelmet nem ismerő császár. Ekkor eltörölte rendünk egyik legkiválóbb házát, a prágait, mely 1624-től számította alapítását.

Az elárvult és üldözött kármelita-szerzetesek siettek maguknak mihamarább erélyes rendtartományi főnökről gondoskodni, a ki nehézség napjaikban ügyüket bátran megvédelmezze.

A rendtartományi főnök választására rendházunk perjele is Bécsbe utazott. Ezt az alkalmat felhasználta, hogy a győri zárda megmentésére hatalmas védőt keressen. Felkereste gr. Majláth József császári alkanczellárt és gr. Sauer

A győri
rendház ve-
szélyben.

császári referenst, a kiknek pártfogásukért és közbenjárásukért mély alázattal esedezett.

Esdeklő szava azonban kárba veszett; mert a kancellár még ugyanazon évben megparancsolta a győri nagyprépostnak, hogy a győri kármeliták templomát exsecrálja (foszsa meg felszentelt jellegétől), minthogy rövid idő múltán eltörlik a győri rendházat. De az apostoli lelkületű nagyprépostban emberükre találtak. Férfias bátorsággal rögtön ezt a választ küldötte fel Bécsbe: »A romai szertartások könyvében consecratoria (felszentelésre) találok formulát; de exsecratoria, megszentelenítésre nem: és ennek következtében a parancsnak eleget nem tehetek.«

Gróf Győri királyi biztos nem sokára erre ismét Győrré jött, és szemügyre vette rendházunkat. Mire a kancellárhoz olyan jelentést küldött, hogy a megyei hivatalok elhelyezésére sokkal alkalmasabbnak találja a volt szt. Ferencz-rendi zárdát, mint a kármelitákét, és így azt ajánlja, hogy a kármeliták hagyassanak meg zavartalanul mostani rendházukban. Ahogyan ajánlotta, úgy is történt.

Irgalomból, az isteni Gondviselés kegyelméből megmaradtak tehát rendünk tagjai régi házukban, de nem maradt meg közöttük a régi jó szellem, mert a már hanyatlásnak indult

fegyelemnek mintegy utolsó lökését adta az, hogy a rend belügyeit többé nem a rend törvényes előjárói intézték.

A rendházak főnökeit eddig a rend tagjai választották a rendtartományi gyűlésen. II. József császár rendelete értelmében pedig minden egyes rendház külön választotta főnökét az illető egyházmegye nagyprépostjának elnöklete alatt, és a választás csak akkor volt érvényes, ha azt a császári tanács helybenhagyta. Kálmán atya volt az első perjel rendházunkban, a kit ezen új mód szerint választottak meg.

Rendünk szabályai szerint az egyes rendházakat a rend legfőbb fejének (Generálisnak) és a rendtartományi főnöknek, vagy helyetteseinek volt joguk megvizsgálni. II. József császár ezt a jogot is a megyés püspökre ruházta. Így történt, hogy győri rendházunkban Fengler József megyés püspök »canonica visitatio«-t tartott 1788. évi június hó 2-ikán. Megvizsgálta a legm. Oltáriszentség kis házát (tabernaculum) és oltárköveket. Eltiltotta, hogy a főoltárnál áldoztassunk, és ezt csak a kis Jézus oltárnál és a lorettói kápolnában engedte meg. Sorra vizsgálta a sekrestyében a szent edényeket és egyházi ruhákat. A vizsgálat befejezte után legnagyobb meglepődésének adott kifejezést a rend tagjai előtt.

Ha a megyés püspök csak ezen jogot gyakorolta volna fölöttünk, ezt föl se vettük volna, mert szerzetesi életünk lényegét ez nem érintette; hanem a császári rendelet értelmében a megyés püspök szabadon intézkedhetett rendünk tagjaival, és őket felhasználhatta megyéjének különböző helyein a lelkipásztorkodásban, ami csak a szigorú szerzetesi szellem súlyos megsértésével történhetett meg.

Az atyák
külső lelki-
pásztorko-
dásra kül-
detnek.

Rendszabályaink egyik lényeges pontja, .. hogy tagjai a világtól való visszavonultság és a lelkipásztorkodást oly párhuzamba hozzák, hogy ezáltal sem a bőjt parancsa, sem a szemlélődés szelleme hátrányt ne szenvedjen. Már pedig a világba kiküldetvén, hogy a papságnak segítségére legyenek, el kellett hagyniok a magányt, és nem lehetett megtartaniok a bőjtöt, mert azt kellett enniök, amit az illető plebános elájók adott. Őt azonban nem lehetett arra kötelezni, hogy a kármeliták kedvéért bőjti és nem bőjti eledeleket tálaltasson föl, vagy velök együtt folytonosan bőjtöljön. A hosszabb utakra kénytelenek voltak sarúikat levetni és cipővel vagy csizmával felváltani. A világgal való folytonos érintkezés lekoptatta lelkökről az erények azon nemes zománczát, melyet a zárda csendes magányában az ima és önmegtagadás vont rája. Részben plebániákon, részben meg katona-lel-

készi állomásokon alkalmazták őket, ahol csakhamar világiasabb szellemben kezdettek élni. Papok hiánya miatt hétről-hétre két-két kármelitaatyának majd erre, majd a másik plebániára kellett kimennie az istentisztelet végzésére.

A hatalmaskodó császár nemcsak a lelkiekben, hanem az anyagiakban is gyökeres változtatást tett. Betiltotta a koldulást, aminek némi kárpótlásául az eltörölt szerzetesek birtokaiból létesített vallásalapból utalványozott a rendház lakóinak számához mérten bizonyos évi segélyt.

Anyagi és szellemi erőben egyformán megfogyatkozva tengődtek rendünk tagjai II. József császár romboló intézkedései következtében. A lázas szorgalommal újitó császár azonban kénytelen volt keserűen tapasztalni, hogy Krisztus Anyaszentegyházát büntetlenül bántalmazni nem lehet. Népei fellázadtak ellene, és Belgium tényleg elszakadt birodalmától. És az a büszke fejedelem, ki a boldog emlékü VI. Pius pápa látogatására meg nem szelídült, megalázta magát az Isten hatalmas kezének látogatásai alatt, és holta előtt egy-két héttel hazánkban behozott áldástalan újításait legnagyobbbrészt megszüntette és a régi rendet helyreállította, 1790-ben halt meg.

Gróf Batthyányi József bíbornok, Magyarország hercegprímása 1791. évi augusztus 11-dikére egybehívta az ország szerzeteseinek

A koldulás
betiltása.

rendtartományi főnökeit és kijelentette előttük II. József császárnak végső óhaját, mely szerint minden szerzetesrendben visszaállíttassék a régi fegyelem. A rendházak perjeleit ismét a rendtartományi gyűléseken választhatják, növendékeket felvehetnek, szabadon koldulhatnak.

Az engedély megvolt arra, hogy az előbbi szigorú életmódra visszatérjenek, de nem volt meg hozzá a kedv, mert egy évtized alatt nagyon elkényesedtek. Meg kívülről is újabb akadályok gördültek a régi szellemhez való visszatérés útjába.

A francia
háború.

A francia hadsereg a hős Napoleon vezérése alatt diadalmasan haladt előre. 1800. november havában már Ausztria tartományaiban pusztítottak; 1801-ben pedig Linz városához közeledtek, hol szintén volt rendházunk, melynek egyházi kincseivel Berchtold testvér előbb Bécsbe, onnét pedig Győrré szökött előlük, és mindaddig nem tért vissza, míg a francziák el nem távoztak, a mi jó néhány évig tartott, mert egyre beljebb és beljebb vonultak diadalmas fegyvereikkel.

1805-ben már Bécs városához közeledtek, melyből ott levő rendházunk kincseit a linzi kolostor kincseivel, melyek a miseruhák, kelyhek és egyéb egyházi szerelvényekből állottak, a perjel 6 ládában győri rendházunkba hozta, hogy a kapzsi francziák elől megmentse.

Az ütközetekben sokan megsebesültek mindkét táborból. A kórházak megteltek sebesültekkel. A győri kórházakban is ember ember hátán volt. Rendházunk lakói egytől-egyig betegek ápolásával foglalkozott. A háboru borzalmait a pestistől való rettegés növelte, a mely csakugyan megkezdte öldöklő munkáját és rendünk tagjai közül is számos áldozatot követelt. Zárdánk lakóit jól megfelezte.

1809-ben június 15-én a francziák körülvették Győr városát. Az ellenség elöl 400 ember keresett zárdánkban menedéket. A szerzetesek a föld alatt elterülő fakamrákban húzták meg magukat mindaddig, míg a francziák a várat megszállták és elfoglalták. A perjel intézkedése folytán naponta összegyültek reggel 8 órakor a templomban, hol a kitett legm. Oltáriszentség előtt a Mündenszentek litániáját mondták el és egyéb imákat is végeztek. Napközben pedig a sebesültek és menekültek szolgálatában álltak.

A város lakói zárdánkba menekülnek.

Szorongatott helyzetükben nagy vigasztalásukra volt Vilt József megyés püspök látogatása, a ki résztvevő szívvvel beszélgetett velök, és atyai áldását adta reájok.

Templomunk és zárdánk egyformán megszínylette az ellenség hatalmát. Az esetleges botrányok elkerülése céljából a templomot be-

zárták és csak az ismerősöket bocsátották be szentmisére. Az ige hirdetése szünetelt.

Zárdánkban nemcsak a szegény menekültek leptek meg bennünket, hanem a katonaság is nyakunkra tolakodott. Szigeti kertünkben 30 francia lovas ütötte fel tanyáját és mindent elpusztított. Kolostorunk pincze- és kamrahelyiségeit takarmány elhelyezésére használták fel. Vendégszobáinkban francia katonatisztek foglaltak le lakást maguknak. Amihez hozzáfértek, mindent magukhoz ragadtak. A püspöknek ruháit és könyvtárát is jól megrabolták és a lopott jószágokat kolostorunkban őrizték. A püspök személyesen eljött hozzánk és néhány ruhadarabot és könyvet visszavett magának. Ezen alkalommal 100 forintot adott perjelünknek segélyül, és kegyesen meghitta őt társaival egyetemben asztalához.

Napoleon
Győrről.

Augusztus 31-dikén a francia katonai hatóság felszólította rendházunk perjelét, hogy a zárda környékét és belsejét hamarosan hozassa rendbe, mert Napoleon császár Győrré érkezik. A perjel megkereste ez ügyben a városi hatóságot, a mely azonnal munkásokat rendelt ki a dolog elvégzésére. Még aznap délután $\frac{3}{4}$ 2-kor a legnagyobb csendben megérkezett a császár. Diszes fogata a templomunk előtt elterülő térségen állt meg. 3 óra után lóháton bejárta a

várbástyát és megnézte a zárdánk alatt levő boltíves helyiségeket is. Utána a bécsi kapun át Győr-Szigetbe lovagolt ki, ahol hadiszemlét tartott. Innét a Rábahidon át Majrokba sietett, ahol a tűzörségét vette szemügyre. A vizsgálat befejezte után a francia kormányzó lakására vonult, a mai király-utca 4. számú házába, hol a helybeli káptalan, városi papság, zárdánk perjele és alperjele, főnemesek és városi tisztviselők testületileg egybegyülekeztek, hogy a császár előtt hódolatukat kifejezzék. Napoleon azonban nem fogadta el tisztelgésüket, hanem másnapra hívta meg őket. Az éj folyamán haditanácsot tartott tábornokaival és kora reggel 5 órakor oly zajtalanul távozott el, amely csendesen érkezett a megelőző napon.

Mentül kevesebb galibát okozott a császár, annál több kellemetlenséget szerzett katonasága. Folytonosan újabb meg újabb követeléseik voltak zárdánkon, majd pénzbeli segílyt, majd élelmiszereket kívántak tőlünk, s midőn ezek már elfogytak, tekeasztalunkat vitték el szórakozásul a kormányzó lakására. Marzinelli kapitány egy írott engedély alapján követeli könyvtárunk kulcsát, hogy abból magának az érdelesebb munkákat kiválogassa. Ezt meg is tette és könyvtárunkat a legérdekesebb könyvektől megfosztotta. Perjelünk közbenjárására azonban

A francia katonaság erőszakoskodásai.

néhány nap mulva visszakerültek a könyvek. »Bonfin« történetét a főparancsnok nem úgy rabolta el könyvtárunkból, hanem ildomosan kölcsön kérte. De vissza még máig sem hozta. Később már nem elégedtek meg egyes tárgyakkal, hanem egész zárdánkat is le akarták foglalni kaszárnyának. Október 7-én Bubna tábornok a tatai gyűlésből azon rendelettel jött Győrré, hogy a Kármeliták és Orsolyaszűzek zárdáit ki kell üresíteni és kaszárnyákká átalakítani. Zárdánk perjele nyomban felkereste a királyi biztost és az alispánt, kiknek társaságában megjelent a francia kormányzó előtt és esedezett a rendház meghagyásáért. A kormányzó írásbeli nyilatkozattal megnyugtatta őt, hogy nem lesz a kolostornak semmi bántódása.

Házunk tehát megmaradt; de élelmünket felemésztette a nagy tömeg. Megszorultunk. Perjelünk kénytelen volt arra kérni a francia kormányt, hogy kárpótlásul némi segélyben részesítse zárdánkat. Küldött is nyomban 250 font sót, meg egy iratot, melyben elrendeli, hogy a véneki erdőben egy jókora területen fát vágjanak ki a francia katonák és szállítsák azt szigeti kertünkbe. De a faajándéknak nem igen örülhetett rendházunk, mert a francziák távoztával a német kormányzó lefoglalta azt mint jogtalan tulajdont. A véneki erdő ugyanis nem

volt a francia kormányzóé, ha mindjárt hatalmukba került is a francziáknak; mert rabolva, erőszakkal lefoglalni igaz tulajdont szerezni nem lehet.

1809. november 17-dikén távoztak el a ^{A francziák távozása.} francziák. Elmentek; de leirhatlan sok kárt hagytak hátra. Krónikánk vezetőjének megjegyzése szerint a kár megütötte az 5 millió forintot, mely Győr városára nehezült. Ferencz császár november 27-dikén meglátogatta Győr városát. Perjelünk felhasználta ezt az alkalmat és segélyért esedezett. A császár igen szívélyes jóindulattal fogadta és felhivta, hogy folyamodjék segélyért a vallás-alapból és ő neve aláírásával kérvényét támogatni fogja.

Az anyagi kárt még tetemes erkölcsi kár ^{Az anyagi és erkölcsi károk.} is növelte. A háboru viharai neincsak a zárda falait, hanem a benne lakók lelkületét is teljesen megviselték.

A II. József császár intézkedései következtében meglazult fegyelem még enyhébbé lett a zavaros napokban, midőn sem a csendet nem lehetett megtartani a katonák fegyvereinek csörömpölése között, sem az imagyakorlatokat nem végezhatték rendesen. Egyik szerzetes ezt tette, a másik amazt; egyiket ide küldte a megyés püspök plebánia vezetésére, káplánkodásra, hitoktatásra, a másikat amoda kórházi ^{A zárdai fegyelem hanyatlása.}

vagy katonai lelkésznek, nevelőnek, udvari káplánnak. Egy ideig távol voltak, a szerzetesi fegyelemtől elszoktak és visszatérvén nem volt inyökre újból a szigorú életmódot folytatni, a mivel a jobb akaratúaknak is akadécul szolgáltak. A ki- s bejárás tilalmát, (clausura) daczára a szigoru egyházi fenytéknek, minden tekintet nélkül megsértették, a népek seregestül jártak ki és be a kolostorba, férfiak és nők egyaránt hordták a zárda udvarán levő kutból a vizet, mely mintegy közös kutul szolgált a környék lakóinak.

Ruházatukban is eltértek az eredetitől. A fehér színű kalapot feketével cserélték fel, a csuklát pedig, a szerzetesi ruha ezen lényeges részét, félretették.

A szerzetesi fegyelem évről-évre jobban lazult, amire újabb mostoha körülmények is közrejátszottak. Ezek voltak az 1848-diki szabadságharcz mozgalmái. Győr városa is tele volt katonasággal. A kaszárnnyák és vendéglők nem győzték őket befogadni. Azért kolostorunkat is jórészen kaszárnnyának használták. Az épület északi és keleti szárnyán úgy az emeletet, mint a földszintet katonák beszállásolására használták föl. A szilaj katonák részéről a szerzetesek számos durva bántalomban részesültek. Többször még házukból is el akarták őket kergetni.

Alig távozott a katonaság, zárdánkból kaszárnya helyett fogházat alakítottak. Ide zárták be Jekelfalusy szepesi püspököt és Pázmándy Dénest. Volt idő, hogy zárdánk összes szobái és folyosói tele voltak hadi foglyokkal és még a négyszögű udvaron is vagy 500 fogoly álldogált napokon át. Alig továbbították az egyik csapatot, nyomban hozták utána a másikat. Így tartott ez egészen 1851-ig. Akkor a katonák és a foglyok távozása után kénytelenek voltunk zárdánk ajtait felebaráti szeretetből kitárni a győrszigetiek előtt, kiknek házait a február 10-diki árviz romba döntötte. 10 napig 50 vízkárosult lakott nálunk és kapott tőlünk élelmezést.

A zárdá-
kaszárnya
és börtön.

Arviz.

A sok zür-zavar után még újabb veszély is volt kilátásban, 1851. évi ápril elejével a hadügy-minisztérium megbízott embere hegyiről-tövire megvizsgálta zárdánkat, hogy nem lenne-e alkalmas kaszárnyának. De minthogy az egyes szobákat nagyon kicsinynek találta, azért elálltak szándékuktól; és csak az egyik jelentékenyebb részét katonai börtönnek használták 1854. évi május 18-dikáig.

Ilyen mozgalmas viszonyok között nem is volt csodálható, ha a győri kármelitaszerzetesek ellazultak. Ennek oka az emberi gyarlóság mellett, mely oly nagyon alá van vetve a hanyatlásnak, még a külső erkölcsi hullám-

zásban, a kényszerítő körülményekben is kere- sendő.

A zavargások elmulta után jobbjainkban felébredt a vágy, hogy visszatérjenek az eredeti szabályok szerint való életre. Ez azonban minden gondolhatónál is több nehézséggel járt.

A rend
általános
főnöke
Győrré jön.

II. József császár uralkodása óta 1851. évi január 13-dikán jött először rendünk általános főnöke (Generális) hazánkba, hogy itt egyetlen győri rendházunkat meglátogassa. Szeretettel és atyai jósággal jött, hasonlóan az evangéliomi jó pásztorhoz, ki elhagyja 99 juhocskáját, hogy felkeresse az egyetlen elveszettet. Jó atyánk is elhagyta székhelyét, az ősi Rómát és örömtől áthatottan sietett Győr felé, hogy itt atyai szívére ölelje eltévedt, szívétől elszakasz- tott gyermekeit. Estefelé érkezett ide Eszter- gomból, és Karner Antal győri püspöknél szállt meg. Másnap reggel szentmisét mondott templomunkban s utána meglátogatta rendhá- zunk lakóit. A rövid látogatás után visszatért a püspökvárba, hová szeretettel meghívta őket tanácskozásra.

A rend
reformálá-
sának első
próbái.

Másfél órán át atyai jósággal értekezett velök. Szemeik elé állította az ősi életmódra való visszatérés szükségességét; mert minden intézmény csak azon alapokon fejlődhetik egész- ségesen és maradhat fenn, a melyeken létesítői

felépítették. A rendtársak megilletődve hallgatták az atyai intelmet és fel is buzdultak, hogy annak engedelmeskednek. De ez nem ment olyan könnyen. Mint rendesen, úgy történt itt is, hogy megoszlottak az emberek. Voltak, a kik minden áron a szigorítás mellett voltak, mások ellenben irtóztak tőle a pápai és püspöki engedélyekre hivatkozva tiltakoztak ellene.

Scitovszky János bíbornok-herczegprímás pápai felhatalmazással vizsgálatot tartott rendházunkban és sürgette a rend újjáalakítását az eredeti szabályok szellemében. Rendünk főnöke intézkedett is, hogy 1854-ben grácsi rendházunkból János és Rafael atyák kolostorunkba jöjjenek és a szigorú életmódban jó példával járjanak elől. De csalódtak, mert a jó példa nem fogott a mieinken, sőt inkább még azon néhány szerzetes is, ki előbb az ujítást kívánta, látván a két atya szigorú önmegtagadó életét, a többséghez szegődött, és a laza állapotok változatlan fenntartása mellett foglalt állást. És miután a két grácsi atyának tarthatatlanná vált itt maradása, Kárner püspök tanácsosnak látta úgy intézkedni, hogy a két rossz szemmel nézett atya térjen vissza Grácba, hol ima és böjt által iparkodjanak győri testvéreik számára kieszközölni Istentől azt, amit jó példájokkal nem tudtak megnyerni, t. i. az egység kegyelmét.

A reformá-
lás.

Öt év telt el ilyen próbálgatásokban. Ekkor a rend elöljárói és a megyés püspök a »vagy-vagy« szigorával gyökeresen át akarták változtatni a rendház szellemét. A rendtartományi főnök 1859. évi szeptember havában 4 szigorított életmódú kármelitaatyának és 4 testvérnek kíséretében megjelent a győri zárdában, hogy azt a maguk számára jogos tulajdonul lefoglalja. A zárda lakóinak jelenlétében felolvasta a kármelitarend általános főnöke által megállapított azon feltételeket, melyek értelmében vagy vissza kell térniök eredeti életmódjukhoz, vagy pedig a rendből távozniok. A szigorú szabályokat egyedül csak István atya volt hajlandó elfogadni; a többiek nem érezték magukban elég erőt arra, hogy az új élet nehézségeivel megküzdjenek, miért is a rendből távoztak és az egyházmegyék kebelébe léptek, ahol mint világi papok fejezték be életüket.

Az új
rendtagok.

Az új rendtagok serényen hozzáláttak, hogy kolostorukat a kármelrend újjáalapítója, szent Terézia szellemének megfelelőleg rendezzék be és ugyancsak az ő szelleméhez szigorúan ragaszkodva folytatták életüket. A ki- és bejárás tilalmának törvényét (clausura) szorosan betartották. A húsételeket beszüntették. A czellák kényelmes és értékes bútorait eladták, és helyettük egyszerű fenyőfadeszkából készült festetlen ágyat,

asztalt, széket, egy-két szentképet helyeztek el szobáikban, meg egy sima, feketére festett fakeresztet, melyen pálmaág nyugszik, hogy a szoba lakóját szüntelenül figyelmeztesse, miszerint csak kereszt, önmegtagadás, szenvedések árán nyerhető el az örök dicsőség pálmája Jézus intelme szerint: »A mennyek országa erőszakot szenved.«

Némi küzdelmet okozott a zárda udvarán levő kut elzárása. A környék lakói már két évtizeden át onnét hordták a vizet maguknak, és mintegy jogot formáltak hozzá. A perjel miután látta, hogy többszöri szeretetteljes figyelmeztetésre sem hagytak fel a vízhordással és a folytonos bejárással, egyizben erélyesen fellépett, a kut használatát szigoruan betiltotta, és ezen időtől csakis az lépheti át zárdánk küszöbét, kinek erre különös engedélye van.

Rendházunk intézkedő felebbvalója ezentúl az lett, kinek ezt a jogot szabályaink megadják: a perjel, rendtartományi főnök és generális; a püspök pedig a szerető atya szerepét töltötte be velünk szemben.

A kármeliták újból kivonatnak a püspök joghatósága alól.

Simor János győri püspök kegyesen meglátogatta az ujonnan berendezett rendházat. Sorra járta a szegénységet hirdető legszükségesebb és egyszerű bútorokkal felszerelt czellákat, miközben szemmel látható meghatottság

vett rajta erőt. Megdicsérte a rendtagok buzgal-
mát és biztosította őket pártfogásáról és szere-
tetéről. Rendházunk igénytelen egyházi szerek
kincstárát, melyben egy-két arany és ezüst edény
volt, az őrizetével megbízott kanonok által vissza-
adatta saját gondozásunk alá.

A nép épült a szerzetesek megújult szi-
gorú rendtartásán, ősi szabályaikhoz való hű
ragaszkodásán; a szerzetesek pedig növekedtek
a tökéletességben, Istennek és embertársaiknak
szeretetében. Amazt megmutatták az istenitisz-
telet fényének emelésében, erről pedig a kinál-
kozó alkalmakkor tettek fényes tanuságot. Ilyen
1866-iki kolera. volt 1866-ban a kolera, mely az újbárosi kór-
házban sűrűn szedte áldozatait. Napról-napra
kijárt oda egy-egy kármelitaatya a synylödöket
gondozni, vigasztalni és a végső szentségekben
részesíteni. Az 1876-diki és 1883-diki árvizek
Az 1870. és 1883-iki árviz. alkalmával sok hajléktalanná vált talált nálunk
menhelyre. Az első izben 150 ikrényi ember
volt házunkban, a kiket kenyérrel Győr városa
látott el, ebédet és vacsorát pedig mi adtunk
nekik. Gyermekeiket itt létük alatt a kármelita-
atyák rendes iskolai oktatásban részesítették.
Dr. Zalka János megyés püspökünk résztvevő
szívvel meglátogatta zárdánkban a szegény
árvizkárosultakat, és eltartásuk költségeire 300
forintot ajándékozott. Győr vármegye 150, a

grácsi kármelitaatyák 300, az ugyanodavaló kármelitaapácák 100, gróf Lilienthal pedig 600 frttal járultak a költségek fedezéséhez.

Igy fáradoztak és fáradoznak ma is rendházunk lakói az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek gyakorlásában, megemlékezvén az Úr Jézus könyörületre intő szavairól: »Boldogok az irgalmasok; mert ők irgalmasságot nyernek.«

Ennyi viszontagságon mentek át a kármelitaatyák győri rendházának lakói az elmúlt kétszáz év folyamán. Míg körülményeik kedvezők voltak, addig szabályaikat híven megtartották; de a mostoha viszonyok folytán letettek mindazon külső ismertető jelről, mely őket a világiaktól megkülönböztette, a külsőt követte a belső hanyatlás, ugyannyira, hogy el lehetett mondani, hogy eredeti jellegökből teljesen kivetköztek. Ma pedig Isten szent kegyelméből ismét úgy élnek, mint kezdetben. Miért is elmondhatjuk: »Isten irgalmassága, hogy meg nem emésztettünk.« Sőt nemcsak meg nem emésztettünk, hanem szépen gyarapodtunk is.

Néhány évvel ezelőtt nagylelkű budapesti főúri nők felkérték zárdánk perjelét, hogy a budapesti terézvárosi plebániatemplomban tartánánk missiót a munkásnép számára. Maga a perjel, István atya és Ágoston atya mentek le, hogy a kérésnek eleget tegyenek. Isten ke-

A budapesti
és bánfalvai
zárdá.

gyelme kísérte munkájukat. Megkedvelték őket. Nyomban mozgalom indult meg, hogy a sarutlan kármelitaszerzeteseket Budapesten megtelepítsék. A budapesti kolostor és kápolna hamarosan fel is épült és István atya, az új zárdának főnöke, Krizosztomusz és Ágoston atyákkal 1896. évi július havában bele költözködtek és ott folytatják áldásos működésüket a szegény gyári munkások lelki javára, kik a hit vigasztalásait oly hosszú időn át nélkülözték.

Egy harmadik kármelitazárda is létesült a 90-es évek elején Bánfalván, Sopron megyében, dr. Zalka János megyés püspök úr és gróf Eszterházy Miklós Móricz édesanyja áldozatkészsége folytán, melyben kármelitarendi szűzek iparkodnak bőjttel és szüntelen imával elfordítani Istennek haragját a hitében megfogyatkozott, erkölcsében romlásnak indult magyar haza népeiről. Adjá az irgalmas Isten, hogy meghallgatásra találjon esdeklésük!

A templom homlokzata.

A győri kármelitateplom története.

ezdetben a Perger-féle ház szobáiból ^{A kezdetleges kis kápolna.} átalakított kis kápolnában végezték az istenitiszteletet. E kápolnát 1697. évi december 7-én szentelték fel a szeplőtelenül fogantatott b. szűz Mária tiszteletére. A felszentelést Telekesy István győri nagyprépost, később egri érsek, végezte.

Ezen kápolna azonban csakhamar kicsinek bizonyult. Az istenitiszteletre buzgón eljáró hivek nagy száma szükségessé tette, hogy nagyobb szabásu hajlékot építsenek az Urnak.

1700-ban a katonai építészeti-hivatal leg- ^{A második kápolna és a vele összefüggő események.} jobb karban levő részét az építésben ügyes Domonkos testvér átalakította kápolnává. Az építéshez, illetőleg átalakításhoz szükséges anya-

got Oswald Kristóf katonai élelmezési főtitkár szolgáltatta és hordatta. Serény munka folytán szent István király ünnepére elkészült, a mely napon Matusek András címzetes püspök, győri püspöki helynök, a szeplőtelenül fogantatott szent Szűz és szent István magyar király tiszteletére felszentelte. A kápolnában a főoltáron kívül még két mellékoltárt is állítottak föl: balról szent József, jobbról pedig szent Terézia tiszteletére. A régi kápolnából Bubnits Mátyás kanonok ünnepélyes körmenettel vitte át a legméltóságosabb Oltáriszentséget az új és diszesebb kápolnába. A körmenetben a város lakóinak nagyrésze vett részt. A férfiak fáklyával a nők pedig gyertyával kezükben kísérték a Szentséget.

Az új kápolnában augusztus hó 22-én Matusek püspök mutatta be az első szentmisét fényes segédlettel, melyen nemcsak a városi, hanem a vidéki nép is oly tömegesen vett részt, hogy a kápolna és annak messze terjedő környéke zsufolásig tele volt ájtatoskodókkal. Szentmise után Pagely Gergely győrújvárosi plebános magyar szentbeszédet mondott. Délután pedig Jeromos atya hirdette az Ur igéjét.

Ezen kápolnában avatta föl ünnepélyesen Keresztély Ágost szász herczeg, győri püspök

Göncz Selyestyént,¹ a szent Benedek-rend kiváló tagját bakonybéli apáttá. Ritka szerénysége és mély alázatossága készítette őt arra, hogy apáttá való felavatásának színhelyéül nem valamely tágas, előkelő templomot, hanem a mi kis kápolnánkat szemelte ki.

Az 1712-diki pestis alkalmából Herpfer János magyar nemes fogadalomból a Szentháromság tiszteletére oltárt emeltetett e kápolnában. Az oltár nagyobb szabásu volt, hogy a később építendő templomban is méltán helyet foglalhasson. Ezért a kápolna boltozatát át kellett törni és néhány méterrel magasabbra emelni. Az oltárt szeptember 22-dikén szentelték fel szép ünnepséggel.

Ezen kápolnát számos értékes hadizászló is ékesítette. A helybeli magyar katonaság vallásos érzelmeinek jeléül neki ajándékozta szép zöld selyemből készült zászlóját, mely több ütközetben jelvénye volt a hős magyar seregnek, buzdítva őket az elszánt küzdelemre. Az Úrnak e felszentelt hajlékában pedig a keresztény hívőket intette s buzdította, hogy lelkek elleneségei, a test, világ és sátán kísértései ellen ki-

¹ Göncz Selyestyén tanára volt gróf Bercsényi Miklósnak, II. Rákóczy Ferencz hű társának. Csak rövid ideig maradt a bakonybéli apátság élén. Karner Egyed pannonhalmi főapát utódjává lett annak 1708-ban bekövetkezett halála után. 14 éven át viselte a főapáti tiszteletet. Meghalt 1722-ben 82 éves korában.

tartóan harcoljanak. Starenberg Vid báró gyalogos ezredes 15 drb szebbnél-szebb zászlót ajándékozott kápolnánknak, melyek később mint történelmi emlékek egyes régiségtárakba kerültek.

A harmadik,
vagyis a
jelenlegi
templom
építése és
felszente-
lése.

Idő jártával ez a második kápolna is szűkké lett, mert a nép egyre tömegesebben járt hozzánk istenitiszteletre. Immár nem a kápolna megnagyobbításáról, hanem templom építéséről kellett gondoskodni. Kedvező és egyuttal kényszerítő alkalmul szolgált erre az új zárda építése, a mely akkora telket igényelt, hogy az ódon épületek tömkelegét ezen célból le kellett bontani.

Az új kolostor nyugoti oldala 1720-ban elkészült és ezzel teljes befejezést nyert, a zárdat követte a templom építése. Ezen célra legalkalmasabbnak bizonyult a régi Perger-féle háznak telke. Isten nevében elhatározták, hogy a rozoga épületet, melyben az első kápolna és a szerzetesek első lakása volt, lerombolják, és annak helyére templomot építsenek.

Athanasius testvér, a ház főnöke Vitusz atya megbízásából elkészítette a templom tervrajzát, melyet ügyesen összhangzatba hozott az új zárdaépület tervével. 1721-ben lebontották a Perger-féle házat és annak telkén nyomban megkezdették az alapozás munkáját a templom számára. Augusztus hó folyamán elhelyezték a

templom alapkövét a jelenlegi nagy sekrestye területén.

Szeptember 8-dikán, a b. szűz Mária születésének ünnepén Vitusz zárdafőnök letette a főoltár alapkövét. Ezen ünnepélyre megjelent báró Althán Raimár várkormányzó is a városi urak előkelőinek társaságában. Vitusz atya a szent ténykedés jelentőségéről megható beszédet mondott. Az oltár alapkövét Kontor István ör-kanonok és czimzetes-püspök szentelte meg; utána diszes papi segédlettel ünnepi szentmisét mutatott be.

Az alapkő letétele után részint pénzhány miatt, részint egyéb okokból félbe kellett szakítaniok az építést. A szünetelésnek egyik oka volt azon forrás is, mely a Perger-féle ház főbejárata előtt fakadt. Ezen forrás közkut gyanánt szolgált. Nagy akadékot képezett ez Athanazius testvér építési tervének keresztülvitelében. Az ő terve szerint a forrás helyére szent József mellékoltárának kellett kerülnie. Ezen czélból a forrást be kellett volna tömni. Ebbe azonban sem a lakók, sem a város elöljárói nem akartak beleegyezni.

A kármelitaatyák, hogy se a felebaráti szeretet törvényét meg ne sértsék, se szent Józsefet el ne üssék a tiszteletére szánt helytől, azon ajánlatot tették, hogy a kolostor ke-

leti oldalán saját költségükre kutat ásatnak, melyet a népek a forrás helyett szabadon használhatnak. Ajánlatukat a városi elöljáróság készséggel elfogadta.

A szerzetesek szent József tiszteletére szent kilenczedet végeztek, hogy a kétes kimenetelű munka jó eredményre vezessen. A kutat ásását megkezdték. Nyolczadik nap forrásra akadtak, mely a másíknak mellékága volt. Hamarosan ráakadtak a főforrásra is, és ezzel a fogós kérdés kedvező megoldást nyert. A város ezen részének lakói szép új kutat kaptak, aminek örültek; a szerzetesek pedig annak örvendeztek, hogy szent József meghallgatta kérésüket, és most hálából az ő tiszteletére díszes oltárt emelhetnek.

1722. évi ápril 10-én ismét megkezdték a mult évben abbahagyott építés munkáját. Derékasan hozzáláttak a munkához, hogy a szerzetesek imakórusának, a sekrestyének és templomnak falait olyan magasságra emelhessék, melyre tetőt tehetnének a közelgő őszyéi hideg napok beállta előtt. A tél azonban korán beköszöntött, és e miatt a munkát ismét meg kellett szakítaniok. Kora tavasszal újból belekezdték, és csakhamar tető alá helyezték a templomot. A tavaszi esős napok folyamán a belső munkákat végezték. Athanasius testvér kiváló gonddal és

bölcs előrelátással a templom szerkezetét tartó boltíveket nagy erőre építette. Ide csakis jól megválogatott, szilárd kőanyagot alkalmazott, hogy a következő századok viharaival megküzdhessen az épület. És hogy megküzdött, megpróbáltatásokban bővelkedő kétszáz éves multja fényesen igazolja.

Templomunk 1725. évi október elejére készült el teljesen. Felszentelésének ünnepét október hó 7-ére állapították meg. Fényes ünnepünkre a rendtartományi főnök is eljött Bécsből.

Mint hogy éppen ez időben a győri püspöki székhely üresedésben volt, rendházunk elöljárói Nádasdy László csanádi püspököt kérték föl a templom felszentelésének elvégzésére. Az ősz főpap október 6-ikán érkezett városunkba. Nagy ünnepélyességgel fogadták.

Másnap reggel a püspök szentbeszéddel kezdte meg az istenítiszteletet. Szentbeszédje után Kopczinay Ferencz kanonok felolvasta a tridenti szent zsinat határozatait, mire kezdetét vette a felszentelési szertartás, melynek folyamán a vártemplom ének- és zenekara a lorettói litániát zengedezte. A felszentelés befejezése után a régi kápolnába vonultak a vett jókért Istennek hálát adni. Kopczinay kanonok fényes segédlettel a főoltárnál, a rendtartományi főnök

és rendházunk pap tagjai pedig a mellékoltároknál mutatták be a legszentebb áldozatot. Annak, kitől minden jó származik. Október 14-ikén, vagyis szent Terézia ünnepének előestéjén rengeteg nép sereglett össze Győrött, közeli és távoli vidékekről. Rendházunk környéke csupa emberfej volt. Egyházi és világi rendek, társulatok, czéhek jelvényeik alatt mind összesereglettek. A város összes harangjainak ünnepies bűgása mellett megindult a körmenet, melynek közepén az apostoli utód vitte kezében a kápolnából, régi lakhelyéről, a templomba, új és fényes hajlékába azt, a kit az egek sem képesek befogadni, de a ki irántunk való határtalan szeretetből titokkal teljes módon jelen van a kenyér színe alatt, a legm. Oltáriszentségben jelenlevő édes Jézust. A körülötte lobogó ezernyi égő fáklya és csillogó gyertya hangosan hirdette, hogy Krisztus a világ Világossága. A földön az emberek dicsérték Őt énekkel és zenével, a mennyei karok pedig ott fönn hangoztatták: »Szent, szent, szent vagy, seregek Ura Istene. Hosanna Dávid fiának. Áldott, ki az Úr nevében jő!« A püspök a főoltár szentségházában elhelyezte a legm. Oltáriszentséget, hol azóta hűségesen jelen van, szüntelenül epedő szeretettel hívogatva magához a szenvedő embereket: »Jöjjetek hoz-

zám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megenyhítlek titeket!» Szent Terézia ünnepén Nádasdy püspök úr mondta az első szentmisét az új templomban tündöklő főpapi diszszel.

Ezen idő óta kevés híján 200 évnek viharai és megpróbáltatásai vonultak el templomunk felett, melyek ellen Isten mindenható keze kitüntetőleg megvédte. Mert voltak nehéz napjai. 1763-ban az óriási földrengés. Utána a francziák lövöldözése. 1864-ben lesújtott belé a villám. És csodálatos! a földrengés, mely házakat döntött romba, zárdánk épületét is alaposan megrongálta, templomunknak semmit sem ártott; a francziák ágyugolyói megkimélték; a villám, melynek ereje csak rombolni tud, templomunknak semmi kárt sem okozott, hanem csak füsttel töltötte meg, vagyis hasonlóvá tette az ó-szövetségi szentek szentjéhez, melyben Isten felhőtől körülvéve, titokkal teljes módon lakozott.

Nagyobb szabásu munkát 1861-től 1867-ig végeztek rajta, mikor belsejét szépítés céljából gyökeresen átalakították. Az oltárokat jóformán teljesen megújították. Az asztalosmunkákat Lipót testvér, rendházunk asztaloságban jártas tagja végezte; az oltárokat pedig Romaeusz testvér festette be, és ugyanő fel-

A templom
jelentéke-
nyebb javi-
tásai.

újította az összes oltárképeket a régi porlepte homályból. Az átalakítás költségei körülbelül 20,000 forintra rugnak, mely összeg a hivek adományaiból és egyes bőkezű jótévedők nagyobb ajándékaiból gyűlt össze Istennek dicsőségére.

1883-ban szürkés-zöld színre festették be egész belsejét.

Templomunk szilárdan épült. Ezt bizonyítja 200 éves multja: de egyuttal jó izléssel is épült, amiről ki-ki meggyőződhetik, ha kívülről és belülről szemügyre veszi.

A homlokzat tetejét az apostoli kettős kereszt ékesíti. A homlokzat közepén egy fülkében a szeplőtelenül fogantatott b. szűz Máriának szobra van, melytől jobbra szt. Terézia és balra keresztes szent János szobrai állnak egy-egy fülkében. A főajtó felett Kármel rendjének czimere tárul a belépő elé.

A templom
belseje.

Belsejébe lépve meglepi az embert a sem túlságos nagy, sem talán kevés világosság, melynek fényénél az összhangzatosan elhelyezett szent tárgyakat olyanoknak látjuk, amilyenek. És végig futtatva rajtuk tekintetünket, az áhítat szellemét érezzük lelkünkben annak bizonyosságául, hogy a templom belseje kiválóan megfelel szent rendeltetésének, az ember lelkét a földiekről az égiekre, a jó Istenre terelvén.

A főoltár.

Kellemesen lepi meg a templomunkba be-^{Az oltárok.}
lépőt a szép főoltár, mely hatalmas arányokban 6 erős oszlopon egészen a tetőig emelkedik a magasba. Tervrajzát Athanazius kármelitatestvér, jelen zárdánk és templomunk építőmestere, készítette; a szép megvalósítás pedig Domonkos testvérünk, asztalosmester kezét dicséri. Az oltár építésének költségeire Acsády Ádám veszprémi püspök 2000 forintot adományozott. Az első oltárképet, mely a szeplőtelenül fogantatott b. szűz Máriát ábrázolta, kinek lábainál szt. István magyar király és az ő fia, szűz szt. Imre herczeg térdeltek, Altomonte hírneves festő készítette. A jelenlegi hatalmas oltárkép Kasztner bécsi egyházi és történeti festő ecsetjének remeke. Középen a szeplőtelenül fogantatott b. szűz Mária van aranyos mezőben. Körülötte angyalok serege, melynek tagjai liliomot, koronát, rózsát stb. tartanak kezeikben. A szent Szűz lábainál szent István magyar király térdel és felajánlja országának koronáját a b. szűz Máriának, kit hazájának Nagyasszonyává választott; mellette van fia, a kedves szent Imre herczeg. Ez a kép hiven megfelel azon megható beszédnek, melyet a haldokló szent István országa püspökeihez és nagyjaihoz intézett Nagyboldogasszony ünnepén ezen szavakkal: »Ma ünnepeljük a nagy na-

pot, melyen a teljes Szentháromság a hármaskoronára méltatta a b. Szűzet: az anyai méltóságnak, szűzességnek és mártiromságnak koronájára, mert a b. szűz Máriának szent fia, a világ Megváltója rontotta meg a csábító kígyónak, vagyis az ördögnek fejét, melyet a szeplőtelen Szűz lábával tipor; a szűzesség koronájára, melyet az egyik angyal kezében tartott lilium szépen jelképez; a mártiromság koronájára, melyet a másik angyal kezében tartott pálmaág, a vértanúk győzelmének jele, tüntet föl előttünk.» És mintha csak megszólalna a szent király áhítattal festett alakja és tovább mondaná, amit közel ezer év előtt mondott: »Tudjátok, hogy mennyivel tartozunk Isten után ennek a sz. Szűznek. Ő általa tértünk ki a kietlen pogányságból, ő általa nevedett, erősödött bizalmunk; ő általa vettük a szent koronát, az apostoli címet s méltóságot. Én meghalok, nincs örökösöm. Kire bizzalak tehát titeket? Kinek ajánljam országot, kire hagyjam koronámat? Arra bízom, a ki ezeknek főszerezője. Mária ajándékából vettem ezeket, az ő lábaihoz teszem le tehát. Őt választom Nagyasszonyotoknak; neki hagyom koronámat; az ő ótalmába ajánlom népeimet, országotomat.«

Az oltárkép fölött a magasban egy másik szép kép van, a mely Mózes a csipkebokornál

ábrázolja, mintegy figyelmeztetvén a templomba belépőt: »Vigyázz, ájtatosan viseld magadat, mert a hely, a hol állasz, szent«. Mellette két oldalról szent István és szent László királyaink megaranyozott szobrai vannak. Lennt pedig, az oltár felső részét tartó oszlopok tövében 4 nagyobb méretű szobor van, melyek szt. Illés prófétát, szt. Albertet, szt. Elizeust és szt. Czirilt ábrázolják.

1861-ben jelentékenyebb javítás alá esett ezen oltár. Képét átfestették, a famunkát itt-ott részekkel pótolták, és az egészet dúsan újra-aranyozták. Simor János akkori győri püspök a nagyrészen megújított oltárt újra felszentelte.

A templom hajójában jobbról és balról mellékoltárok vannak. A bal, vagyis leczke-oldalon első helyen szt. Terézia dicső anyánk oltára van. Asztalosmunkáját Domonkos testvér végezte, a szép képet pedig Altomonte festette. Ezen oltáron látható a prágai kis Jézuskának kedves szobra, melyet 1739-ben hoztak be templomunkba nagy ünnepélyességgel és a hátul levő kis kápolnában, hol most páduai szent Antal oltára van, helyezték el. Minthogy azonban a hivek egyre nagyobb buzgalommal zárandokoltak eléje, azért 1750-ben szt. Terézia oltárára helyezték át, hogy mennél többen fér-

jenek el előtte. Ezen oltáron hajdanában a legm. Oltáriszentség házikója is volt isteni Lakójával, a hol Szentség kitétellel minden pénteken a Jézus szent nevééről szóló litániát szokták elvégezni. Ezen ájtatosságon mindig sokan vettek részt. Szeretetüket a kis Jézus iránt többen azáltal is megmutatták, hogy a három királyok példája nyomán ajándékokat adtak neki. Szerencse Mihály veszprémmegyei pap 40 db. aranyat tett le, hogy annak kamatján szent kilenczed tartassék a prágai kis Jézus tiszteletére. Schluga bárónő 2 ezüst gyertyatartót ajánlott fel, és intézkedett, hogy azokban minden kedden és pénteken égjen a gyertya, jelezvén az édes Jézus irántunk lánggal égő szeretetét. Preier Katalin főkapitányné, összes ékszereit, mely 3000 forint értéket képviselt, hála és szeretetének jeléül a kis Jézusnak ajánlotta fel. Voltak a kis Jézus tiszteletére alapítványok is letéve, melyeknek pénzürtékök a folytonos háborus idők következtében teljesen leszállt, úgy hogy a mult század alapítványainak összege alig hoz ma néhány fillért.

Szent Terézia oltára után következik keresztes szent János oltára, melynek szép oltárképén szent János a kereszttel kezében mintha ismételné az Úr Jézus szózatát: »A ki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl ke-

resztjét és kövessen engem, ki Jézust követtem és ezért üdvözültem!»

Leghátul, a kórus alatt bemélyedő kis kápolnában páduai szent Antal oltára foglal helyet.

A jobb, vagyis evangeliomi oldalon az első helyen szent József tiszteletére emelkedik oltár. Ennek képét is Altomonte híres festőművész készítette, a mely szent Józsefet, mint a haladók pártfogóját, hatásosan állítja a szemlélő elé. A hivek napról-napra egyre tömegesebben járultak ezen oltár elé, hogy boldog kimulásért esdekелjenek. A kármelitaatyák, hogy a hivek ezen buzgalmát még jobban növeljék, és eddigi buzgalmukért jutalomban részesítsék, folyamodtak XIII. Kelemen pápához, hogy ezen oltárt sorolja a kiváltságolt oltárok közé. A mit a szent Atya 1761. május 16-án meg is tett, és ezen idő óta látható az oltár fölött a felírás: »Altare privilegiatum« — »Kiváltságos oltár«. Ezen oltáron egy régi, de nagy tiszteletnek örvendő kép foglal helyet, t. i. a »Segítő szűz Mária« képe, melyet 1762. évi márczius 3-án Kreinseller Mátyás istenfélő férfinak ajándékozott templomunknak. A kép eleinte a templom és lorettói kápolna között levő folyosón függött; de a jámbor hivek kívánságára 1763-ban Nep. szent János oltárára, majd később mostani he-

A segítő
szűz Mária
kegyképe.

lyére került. Ezen képhez csodálatos esemény is fűződik. Míg a folyosón függött, kétszer volt tűzben. Papir virágokkal volt szegélyezve, melyek tüzet fogtak és elégték. Elégett a kép fa-keretje is, de a kép maga sértetlenül megmaradt. A reá aggatott kezek, lábak, szivek, melyek aranyból és ezüstből vannak, mindmegannyi tanui annak, hogy a szent Szűz a szomorúak vigasztalója, a betegek gyógyítója, a bűnösök menedéke, mert azok ajánlották föl a kik segítségben részesültek. Az ajándéktárgyakból egész kis gyűjtemény van. Ki életében, ki végrendeletében ékszereit, óra és nyaklánczot, keresztet, karpereczet, lámpát adott a bold. szűz Mária tiszteletére, melyek egy kis szekrényben üvegfedél alatt a templom falán függenek az oltár mellett. Ezen kincsek veszélyben forogtak. 1816-ban egy istentelen ember éjnek idejére templomunkban huzta meg magát és a »Segítő szűz Mária« képről leaggatta a kincseket, hogy elrabolja. Kora reggel, mikor a templomot felnyitották, meg akart ugrani, de szerencsésen nyakon csípték, és a kincseket visszavették a tolvaj kezéből. Ugyanez még egyszer megismétlődött e kincsekkel, de akkor is szerencsésen megkerültek.

A templom-
tolvaj.

Szent József oltára után Nep. szent János oltára ötlík szemünkbe. Ezen oltár iránt külö-

nösen a katonaság tanusított kiváló tiszteletet. Egy ideig a helybeli szt. Ferenczrendiek templomában ülték meg nagy fénnnyel Nep. szent János ünnepét. 1740. óta pedig a mi templomunkban szokták nagy fénnnyel megtartani, mely napon szentbeszéd és főpapi diszszel tartott szentmise volt ezen oltárnál, és azokon az egész katonaság, amennyi csak befért, áhítattal vett részt. Ennek a szép szokásnak II. József császár kiméletlen rendelete vetett véget.

A baloldalon leghátul a bemélyedő kis kápolnában eredetileg a szent kereszt oltára volt. Ugyanazon oltár volt ez, melyet báró Liebenberg, várkormányzó készíttetett hajdani második kápolnánkban, mikor még templomunk nem volt. 1785-ben Frank András győri lakos a szt. kereszt oltára helyére a mostani oltárt állíttatta, melynek képe a tisztítóhelyen szenvedő lelkeket ábrázolja. Ezen képet Grawiller Ferencz győrszigeti festő készítette.

Említésre méltó a templom-hajó elején bal-^{A szószerk.} felől alkalmazott szószerk is, melynek alsó része a négy evangelistának szobraival ékeskedik, felső részének tetején pedig kis angyalok és a jó Pásztor szobrai vannak. Tervét Athanasius testvér készítette és Domonkos testvér faragta ki nagy ügyességgel. 1726-ban Háberl János várhivatali urnak költségén készült.

Jézus
szent Szive
szobra.

Ezzel szemben igen csinos állványon van Jézus szentséges Szivének szobra, mely kitünően sikerült. Az Úr Jézus bánatos arcza mintha szájalommal nézne le az előtte térdelő hívőkre, és mondaná: »Jőjjetek hozzám, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megennyhítlek titeket.« Mellette két kis lámpa fénye csillog, jelezve az Úr Jézus szentséges Szive szeretetének tüztét, melyről azt mondá életében: »Tüzet jöttem bocsátani a földre, és nem akarok mást, minthogy e tűz lángra lobbanjon, és égjen.« Ezen szép szobor eredetét a kármel harmadik rendje tagjai, buzgalmának köszöni. Ők 1892-ben felkérték rendházunk akkori perjelét, hogy engedje meg, miszerint Jézus szentséges Szive szobrára gyűjtést indíthassanak. Az engedélyt megkapták. Serényen hozzáláttak a gyűjtéshez, melyen a szobor csakhamar templomunk birtokába került. Szép oltárszerű állványát főt. Nagy Ignác áldozatkészségének köszöni, a ki a szobor felszentelésének ünnepét is megható buzgalommal rendezte 1892. június 11-dikén. Fehérruhás lánykák mintegy százan égő gyertyával és virágokkal kezeikben állták körül a szép szobrot. Ruschek Antal akkor győrszigeti plebános könyekig megindító beszédet tartott, mely után Mohl Antal apátplebános, kanonok ünnepélyesen megáldotta a szobrot, mire óriási nép-

tömeg kíséretében körülhordozták, és elhelyezték oda, ahol most áll ezek és ezek vigasztalására.

A főoltár mögött a zárda épületében van az imakórus, mely a templommal két diszes rácsozattal elfödött ablak által van összeköttetésben.

Az imakórus oltára és a vele összefüggő események.

Ezen imakórus több győri püspöknek mintegy házikápolnája volt. Igen gyakran szenteltek benne papokat: szerzeteseket és világiakat, apátokat áldottak meg, szent olajat és krizmát is szenteltek benne, kelyheket szenteltek és áldottak meg, és igen gyakran miséztek oltáránál.

A templomunkban honos istentiszteletről is meg kell emlékeznünk. A szónoklatokról már volt szó, melyek igen gyakoriak voltak. Kezdetben ugyan majdnem kizárólag német nyelven tartották őket, mert Győr lakosai is javarészből német ajkuak voltak, és zárdánk tagjai is. Idővel felváltották egymást a német és magyar szentbeszédek. Végre 1894-ben, hogy a népek óhajának eleget tegyenek és nagyobb sikerrel működjenek rendünk atyái, a német nyelv használatát püspöki engedélylyel beszüntették templomunkban, és ezen idő óta az istentisztelet nyelve magyar. A predikációkat ugyanekkor délelőtt 9 órától délután 4 órára tették át. És hogy ezen módosítás a viszonyoknak mennyire

Az istentisztelet.

megfelel, azt megmutatja a buzgó nép, mely templomunkat szent beszédek alatt mindig teljesen megtölti.

A gyónások.

A magvetésnek az aratás, a predikácziónak a gyónás a gyümölcse. A jó Istennek legyen hála azon sok lelki örömért, melyet nekünk a magokbaszállt bűnösök töredelmes gyónása szerzett, kik különös bizalommal minket kerestek fel tömegesen lelki bajaikban. Évente körülbelül 25—26 ezerre lehet tenni azoknak számát, kik nálunk a szentségekhez járulnak. Igen szép szokás dívott hajdanában az aratónép között. Mielőtt kimentek volna a mezőre az aratást megkezdeni, eljöttek a mi templomunkba, meggyóntak, megáldoztak, szentmisét hallgattak, azalatt ájtatosan énekeltek és csak ezután kezdtek bele Isten szent nevében a nehéz munkába. Aratás végével ugyanilyen módon adtak hálát Istennek a vett jókért.

A társulatok.

Templomunkban számos hitbuzgalmi társulat is virágzott, melyek közül legrégibb eredetű a Skapuláre-Társulat. Templomunkban 1727-ben alakult meg. Rohamosan terjedt. A hívek ezerszámra lettek tagjai, miként ezt a társulati anyakönyv bizonyítja. Az első anyakönyv igen szép munka. Selyembe volt kötve és arany csatokkal ékes és értékes. Ez is a sokat emlegetett báró Liebenberg ajándéka. Ezen társulat tagjai hóna-

ponkint szép körmenetet szoktak tartani. A szomorú emlékű II. József császár ezt is eltörölte; de az ő halála után e társulat újra feléledt és manap több, mint *kilenézezezer* tagot számol. 1895-ben Budapesten, mikor rendházunk néhány tagja Terézvárosban missiót tartott, 1100 embernek adták föl a skapulárét.

1860-ban szent József ünnepén megalakította zárdánk akkori perjele a Szent József Társulatot, mely szép gyarapodásnak örvend.

Kiváló fénynyel ünnepeltük meg zárdánkban 1728-ban Keresztes szt. János szentté avatását. Az ünnep 8 napon át tartott. A szentnek képe, mely úgy ábrázolja szent Jánost, amint Jézus kezéből a keresztet átveszi, a főoltáron volt kitéve. Körülötte szebbnél-szebb virágok díszlettek és illatoztak, és 100 drb gyertya folyton égett. Egyik szentmise a másikat váltotta föl, délután pedig litánia volt, és utána szentbeszéd. A szónokok közül különösen Mayer Péter Jézus-társasági és Baráth Miklós szent Ferencz-rendi atya váltak ki.

A nevezetesebb
ünnep és
jubiläumok.

Ugyancsak nagy fénynyel tartottuk meg 1797-ben december 8-dikán Györött való letelepedésünknek 100-dik évfordulóját. Szentmise-áldozatok, litánia és szentbeszéd által iparkodtunk hálánkat leróni Istennek a 100 éves mult folyamán tapasztalt végtelen jószágáért irányunkban.

Szent Terézia anyánk szenttéavatásának 250-ik évét 1872. márczius 12-én megkezdett három napi ünnepélyes istenitisztelettel ültük meg. 1891-ben pedig Keresztes szent János boldog halálának 300 éves emlékét ünnepeltük meg szentséges Atyánk, dicsőségesen uralkodó XIII. Leo pápa utasítását követve, a ki ezen alkalomra apostoli körlevelet tett közzé. Három napig tartott ezen ünnep, mely alkalommal 1800-an járultak a szentségekhez. A nép messze vidékekről özönlött templomunkba, a mely folyton zsúfolásig telve volt.

Manapság kiváló fénynyel szoktuk megtartani az Anyaszentegyház nagyobb ünnepeit és Rendünk szentjeinek ünnepnapjait, különösen pedig a Kármelhegyi Boldogasszony ünnepét július hó 16-án, a mely napot különösen megtisztelte XIII. Leo szentséges Atyánk is, midőn 1892. május 12-én kelt apostoli levelében mindazoknak, kik e napon templomunkat meglátogatják és ott az ő szándékára imádkoznak, valahányszor ezt teszik, mindannyiszor teljes bűcsut engedélyezett.

A nagy-
értékű egy-
házi kézi-
munkák.

A templomunkban megtartani szokott egyházi ünnepélyekhez többen a jótevők közül nemcsak pénzbeli segély, hanem drága kézimunkákkal is siettek hozzájárulni. Itt csak két miseruhára hívjuk fel a szives olvasó figyelmét,

Mária Terezia kazula.

Egyházi ruhák.

Rókus kazula.

Eph.

melyeket úgy történelmi, mint művészi kivitelre nézve említésre méltóknak találtunk.

Az első a Mária Terézia casula. Ezt a királynő saját kezeivel himezte és 1756-ban templomunknak ajándékozta. Adott ő még egy saját kezével himzett mennyezetet is, mely azonban a háborus idők alatt nyomtalanul eltűnt. E miseruhát sikerült megmenteni, mely még ma is teljes épségnek örvend. A casula a női kézimunkának műremeke, ó-német stílusú, aranylapra ezüst himzéssel; az egész olyan dúsán van himezve, hogy az alap alig látható. Mintája 3 széles és 2 sávba van felosztva, melynek mindegyike tele van különféle eszményi virággal, kisebb-nagyobb alakban, kalászokkal és arabeszkekkel, domborhimzésben; az áttörési minta minden alakja a legszebb kivitelben művészi szíleg van kidolgozva, valamint a körülszegélyezés ezüst szállal, dombor kézi himzésben, mely bámulatra ragadja a szemlélőt. A többi hozzátartozó részek, u. m. stola, manipulus és kehelytartó mind ily megkapó kivitelűek. Ezen egyházi öltöny közel 1000 forint értéket képvisel.

Nemkülönben jó benyomást gyakorol a szakértő lélekre a Rókus casula. Ezt 1838-ban készítette zárdánk egyik laikus testvére, kinek rövid életrajzát a könyvecske utolsó lapjain találja

az olvasó. E miseruha, mely a művésziességnek megkülönböztetett példánya, következőleg van beosztva: két oldalán fehér, közepén pedig vörös brokatra elszórva van alkalmazva a legizlésebben egy virágkosárka és egy kürtöcske arany és ezüst domborhimzéssel, melyben festőileg van elrendezve természetes és eszményi virágcsokorba fűzve; e virágok selyemmel vannak himezve a legszebb színárnyalatban s különféle öltésekkel; tűfestés, lapos himzés stb. A casula hátsó része aljának középtáján a szerzet czimere, az elején pedig szűz Mária szentséges neve arany és ezüst domborhimzéssel, mindez oly kiváló szorgalommal és remek munkával van készítve, hogy nehéz meghatározni, vajjon a páratlan gyönyörű munkát, vagy annak készítőjét dicsérjük-e, ki ily hangyaszorgalommal és türelemmel állítja össze az egész művet, a mely méltán bámulat tárgya, hozzá téve, hogy nem is női, hanem férfikéz munkája. A hozzá való stóla, manipulus és kehelytakaró kiegészítik a remek munkát.

Napjainkban templomunkat különösen Payer Lujza és Klementina urhölgyek tüntették ki remek kézimunkáikkal. A többek közt különösen megragadó az az oltárpalást, mely a főoltár képén kicsinyítve látható. Ezen nagyértékű antipendium anyagának költségeit a kármelita harmadrend

tagjai adakozásának, a művészi kivitel pedig a nevezett urhölgyeknek köszöni templomunk. Nehéz fehér atlaszból készült; 5 m. hosszú, 90 cm. széles. Az egésznek hossza három rózsakoszorura van felosztva; a középsőben a szeplőtelen fogantatás, jobbról és balról Jézus és Mária szentséges szívei láthatók. Technikai kivitelű kézimunka; a rózsák, miként a levelek felváltva hű utánzatai a festésnek és domborhímzésnek; selyemmel vannak kivarrva, a szívek nagy sugarakkal vannak körülvéve és arany-ezüst himzés-sel dúsan ellátvák; nehéz arany rojt és paszománttal vannak szegélyezve. Ezen oltárpalást 300 frt értéket képvisel.

Templomunk toronynyal is ékeskedik. Igen ^{A torony.} tetszetős külsejű. Tervét Athanasius testvér készítette és a templommal egy időben készült el 1724-ben, midőn Libor perjel nagy ünnepélyességgel felszentelte a reá való első keresztet. ^{A kereszt-feltétel.} 1761-ben új bádoggal fedték be és keresztjét ujonnan megaranyozták, melyet Pfüthner báró felszentelt segéd-püspök áldott meg. 1763-ban a földrengés igen megviselte. Kettérepedt, úgy hogy a repedésen keresztül lehetett látni. Az első hatalmas lökés egészen félrebillentette, hogy majdnem ledőlt. Így tünteti föl az a kép, melyet Győr városáról a földrengés idejéből a Mária-Zelli B. szűz Máriának ajánlottak föl hálából a

A harangok.

győriek a veszély után. Utána csakhamar egy másik lökés helyreállította. 1896-ban Brunó atya perjelsége alatt ismét újra bádogozták és a keresztet megaranyozták, melyet fényes ünnepséggel áldott meg Mohl Antal kanonok, apátplebános. 3 harang van benne. Kettő jó nagy. A legnagyobb 10 métermázsánál többet nyom. Jézus, Mária és szt. József tiszteletére szentelték föl. Ezt Lohrmann Ábrahám evangélikus vallásu győri kovácsmester öntette, a harang kötelét pedig Lehner Mátyás ajándékozta, azon tréfás megjegyzéssel: »ha a lutránus ad nagyharangot, miért nem adhatna egy katolikus rá kötelelet«.

A templom északnyugati sarkán levő kis kápolna.

Templomunkon kívül, az északnyugati sarkon csinos kis kápolna vonja magára a figyelmünket. A szeplőtelenül fogantatott B. szűz Máriának szobra van benne, mely azelőtt a sétatéren volt, a hid végénél. Az új vashid építése alkalmával gondoskodni kellett annak eltávolításáról. Dr. Zalka János megyés püspökünk ótalmába vette. Zárdánk beleegyezésével kápolnát építtetett templomunk tőszomszédságában, melybe a szobrot 1891-ben áthelyezték. A nép nagy kegyelettel tiszteli. A kápolna vasrácsozata szüntelenül tele van virágokkal aggatva, melyeket a hivek nyújtanak gyermeki szeretettel édes menynei Anyjuknak. Különösen este-

felé mindig térdelnek előtte, hogy a napközben tapasztalt anyai pártfogásáért hálájukat leróják. Szomorúságaikban vigasztalást, szükségükben segítséget keressenek Nála. És a kik bizalommal fordulnak hozzá, kétségkívül meghallgatásra találhatnak anyai szívénel.

Említésre méltó még azon ünnepség, mely hajdanában a győri új püspökök bevonulása alkalmával templomunk előtt és benne lefolyt.

A győri
püspökök
fogadta-
tása.

Az új püspök a bécsi kapun át templomunk elé jött fényes kísérettel. A templom szőnyegekkel és virágokkal felékesített kapujában a városi papság és rendházunk tagjai fogadták. A káptalani nagyprépost odanyújtotta neki csókra a feszületet, rendházunk perjele pedig szenteltvizet adott át kezébe, hogy magát és a népet meghintse. Utána a főoltár elé haladt, hol a kitett diszes imázsámolyon rövid imát mondott. Imája végeztével az evangéliumi oldalon felállított trónusnál főpapi diszbe öltözött, és így hallgatta meg a római pápának az ő kinevezéséről szóló Bulláját, melyet nyilvánosan felolvastak. Ennek végeztével visszatértek a templom bejáratához, hol hófehér paripa várakozott a püspök szolgálatára fényes szerzőszámmal. Kantárja ezüst csatokkal és drágakövekkel ékeskedett, sörénye válogatott selyemszálakkal volt befonva, hátát arannyal himzett

fehér selyemlepel takarta, melyen két oldalról egészen a földig ért, és ennek tetején bibor nyereg nyugodott. Erre ráült a püspök. Apródok lassu léptekkel vezették paripáját. Feje fölött 4 városi tanácsos mennyezetet tartott. A megye és város lakosaitól kísérve, a czéhek, egyletek, iskolák tagjaitól követve, előbb a főtérre vonult, hol az összes katonaság megjelent, majd ismét a székesegyházhoz, hol a főnemesek lóháton megjelentek tiszteletére. Az első püspök, ki ilyen fényes bevonulást tartott, Gróf Sinzendorf Fülöp volt, ki 1726. decz. 5-én tartotta ezen ünnepet. Hasonló pompával vonultak be Groll Adolf, Gróf Zichy Ferencz és Herczeg Schwarzenberg Ernő püspökök.

A sirbolt.

Az eddigiekben templomunknak föld fölött elterülő részéről volt szó. Szálljunk le most a föld alá és ejtsünk néhány szót a templom alatt elterülő részről, vagyis a kryptáról. Nézzünk körül a holtak ezen birodalmában, hol oly sokan nyugosznak, békében várván a feltámadás nagy napját.

Rendházunk tagjainak első sirboltja a lo-rettöi kápolna alatt volt, melyet 1718. márczius 22-én szentelt be Báró Bechmann Antal győri kanonok. Legelsőnek Libor atyát, rendházunknak 6 éven át érdemekben gazdag főnökét helyezték el benne nyugalomra 1725. május 2-án.

Mikor templomunkat építették, annak alapját úgy rakták meg, hogy egész alja hatalmas üreg legyen, temetkezésre alkalmas helyül részben a szerzetesek használatára, részben pedig a világiak számára, kik azzal is megmutatták szerzetünk iránt táplált jóindulatukat, hogy közülük igen sokan a mi sirboltunkba kívántak temetkezni.

Rendházunk tagjai számára a főoltár és sekrestye alatt elterülő üreget jelelték ki temetkezési helyül, a többit pedig idegen jámbor hiveknek tartották fenn.

Igen sok egyházi és világi férfit holttestét helyezték el itt nyugalomra, kik közül néhányat érdemes lesz megemlíteni, részint előkelő társadalmi állásuk, részint rendházunk iránt életükben tanúsított kiváló jóságuk miatt.

Templomunk sirboltjában várja a boldog feltámadást báró Liebenberg Károly József győri várfőparancsnok teste. Ezen kiváló férfit 42 évig állt Győr várának élén. 1751. szeptember 25-én halt meg, és holttestét kívánsága szerint azonnal templomunkba szállították. Itt másnap a megyés püspök engesztelő szentmise-áldozatot mutatott be lelkének üdvösségeért, mire leeresztették porhüvelyét kryptánkba. Ugyanide temették el Báró Kaun felszentelt segéd-püspököt. Gróf Kronegg József Károly a tisz-

A kiváló
egyének,
kik sirbol-
tunkban
nyugsza-
nak.

títóhelyen szenvedő lelkek oltára alatt külön sirböltöt készíttetett családja számára és 1754. július havában ide átszállíttatta elhunyt édes szülőinek porait. Idővel ő maga is melléjük került óhaja szerint. A francia háború idején igen sok magyar és francia főtiszt nyert itt nyugalmas sirt testének. Sirboltunkban pihennek Liebl Alajos pálosrendi szerzetesnek, a győri Akadémia jeles tanárának hamvai, kit 1777. február 27-én temettek ide.

1802. augusztus 13-ikán igen nagy ünnepélyességgel temették el rendházunk elhunyt tagjai mellé az istenfélő Schuszter József testvért, ki annak idején Jézus Társasága győri rendházának volt tagja. 1773-ban sok zaklatás után XIV. Kelemen pápa eltörölte az Egyház körül halhatatlan sok érdemet szerzett Jézus-Társaságot. Miként a többi, úgy a győri székház tagjai is részint a világi papok közé olvadtak, részint egyéb megmaradt szerzetek kolostoraiba vonultak. Ezen alkalommal került t. Schuszter József jézus-társasági testvér rendházunkba, melynek kiváló drága gyöngye volt szent életében és boldog halálában. Reggel 5 órától egész 11 óráig szinte átszellemülve imádkozott. Utána ebédelt. A legsilányabb ételek képezték eledelét; a jobbakat kedvelt szegényei között osztogatta el. Délután kézimunkával, betegek

látogatásával, ápolásával, vigasztalásával foglalkozott. 3 órától késő estig ismét imában töltötte idejét. Így élt közöttünk majdnem 3 évtizeden át, szent életével élesztvén rendházunk tagjainak buzgalmát. 1802. aug. 12-én a haladók szentségeinek épületes felvétele után visszaadta drága lelkét Teremtőjének, hogy immár elválaszthatatlanul vele legyen, kinek a földön oly lángoló szeretettel szolgált. Halála után, midőn átöltöztették, derekán aczélövet találtak, mely mélyen belenőtt testébe. Így szanyargatta magát a megfeszített Jézus Krisztus iránt való szeretetből. Aug. 13-án temették el nagy pompával. Hátrahagyott iratában, ami kevés vagyona volt, mind zárdánkunk adományozta. Emléke legyen áldott mindörökké!

Kryptánkban nyugszik Dr. Berta György holtteste is, ki a győri Akademián a bölcsületnek és történelemnek volt hírneves tanára. 1820-ban temették el ide.

Deáky Zsigmond felszentelt püspök, győri nagyprépost kívánsága szerint szintén a mi sirboltunkban nyert nyugalóhelyet 1872. decz 29-én.

Ezzel sirboltunk bezárult. Rideg kövét nem áztatta többé édesanya, testvér és rokon keserű könnyeivel; csak az imádkozni lejáró szerzetssek halk lépteit kongják vissza a kopár falak.

1887-ben rendházunk perjele rendeztette

és kitisztogattatta a sirböltöt. Az egyes sirböltök tulajdonosait felszólította, hogy elhunytjaik emlékére a falba csinos kötáblákat készíttessenek, ami meg is történt. Ugyanezen évben eleget tett a hivek folytonos zaklatásának is három napon át nyitva hagyta a krypta ajtaját, hogy a sirokat meglátogathassák. Fent pedig a templom oltárain engesztelő szentmiséket mondtak a kármelitaatyák az alatt eltemetett holtak lelkének üdvösségeért. Mondjuk mi is buzgó lélekkel: »Adj Uram! örök nyugalmat nekik, és az örök világosság fényeskedjék nekik!«

A lorettói kápolna története.

emplomunk éjszak-keleti oldalán zár-
dánkban van egy csinos kis kápolna,
az u. n. lorettói kápolna.

Eredete.

Rendünk jámbor tagjai mindig különös nagy áhitattal viseltettek a b. szüz Mária iránt; így már legrégibb atyáink, mind a monda tartja, el-elzarándokoltak Kármel hegyéről Názáretbe a szt. Szüz kis házikójához imádkozni, melyben Ő az isteni kisedet szüz méhébe fogadta.

A 13-ik századig a keresztény hívek is tömegesen zarándokoltak el ezen szent hajlékhoz. Ekkor a vad szerecsenek elfoglalták a szent helyeket, és a zarándoklások tőlük való félelemből megszűntek. A legszentebb helyeket dúrván megbecstelenítették a pogányok. A Gondviselés azonban ezen szent ház fölött csodálatosan ör-

ködött. 1291. május 9-dike és 10-dike között levő éjjelen mindenható keze a Názáreti szent házat régi helyéről átszállította a Fiume városa mellett levő Terzatto község határába. Innét 1294 december 10-dikén Olaszország Ancona nevű tartományába, szép erdőnek közepébe helyezte át Isten gondviselő akarata, bizonyos Lauretta nevű özvegy asszony birtokára, hol jelenleg is van. Az asszony nevétől ered állítólag a lorettói név.

Elképzelhetjük Kármel fiainak nagy szomorúságát, hogy a szent házat, áhitatuk kiváló helyét elvesztették. Buzgalmuk most oda irányult, hogy ha az eredeti szent házat már fel nem kereshetik, legalább annak hű hasonmásával rendelkezzenek. És ezen célból iparkodtak több helyen a názáreti szent házhoz hasonló alaku kápolnát építeni.

Építése.

Alig telepedtünk meg Győrött, rendházunk egyik buzgó feje, Angyal atya, a b. szűz Máriának kiváló tisztelője, elhatározta, hogy ha bármily nehézségekbe kerül is, de a győri zárdában is megépítteti a lorettói kápolnát. Tervét előterjesztette rendünk elöljáróságának, honnét buzdították, hogy azt mennél előbb megvalósítsa. Azonnal hozzá is fogott lázas szorgalommal.

A názáreti szent ház fölött örökös ankonai egyházmegye hatóságához azon alázatos kérelemmel fordult, hogy küldené meg neki mennél pontosabb kivitelben a szent ház képét és minden

méretét. Ezen óhaja csakhamar teljesült is. A kép úgy magát az épületet kívülről és belülről, valamint annak teljes belső felszerelését a legapróbb részletekre is kiterjedő pontossággal tárta elő. 1717. január havában az épület hamarosan elkészült. Alját kryptának építették. Most már a kis kápolna díszítésére és felszerelésére került volna a sor; de rendházunk szegényes vagyoni állapota miatt a munkát félbe kellett hagyni.

A buzgó Angyal atya nem nyugodott. Ajtó-ról-ajtóra kopogtatott jóttevőinknél segítségért. Kapott is annyit, amennyi tervének keresztülviteléhez szükséges volt. Különösen a prágai és gráczi kármelitaapácák rendházai tettek ki magukért. De számos jámbor világi hívő is szívesen ajánlotta fel e szent célra filléreit, melyekből mintegy 1000 frtnyi összeg gyűlt össze. Az Isten áldja meg őket az örök boldogsággal érette!

1718-ban a kis kápolna építését és felszerelését befejezték. Az oltárt és a mögötte levő farostélyt, mely a b. szűz Mária szobrának szolgál védelműl, megezüstözték. A falakat virágokkal és képekkel ékesítették. Márczius 22-én báró Bechmann Antal győri czimzetes püspök úgy a kápolnát, mint az alatta elterülő sirboltot megáldotta és megszentelte. Reá következő napon megérkezett a b. szűz Máriának szobra a kápolna számára. A szobrot Rómában készítették

Felszentelés.

és hozzáérintették a Lorettói kápolna szent szobrához. A győrujvárosi Zichy-féle kápolnában helyezték el, hogy onnét nagy pompával hozzák át kis lorettói kápolnánkban kijelölt helyére.

A hozzá
fűződő
események.

1718. márczius 25-én, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén, ugyanazon napon, melyen 17 száz esztendővel előbb a b. szűz Mária a názáreti csendes hajlékban szeplőtelen méhében foganta a mi szerelmes Megváltónkat, báró Bechmann Antal püspöki helynök fényes ünnepséggel hozta át a szobrot lorettói kápolnánkba. Az ünnepségen megjelent a városi papság és a hívek temérdek sokasága. A különféle egyesületek és czéhek jelvényeik alatt testületileg vonultak ki. Utközben az ének és zenekar dicsőítő énekekkel buzdította tiszteletre és szeretetre a b. szűz Mária iránt a jelenlevő híveket. Másnap reggel 8 órakor német szentbeszéd, majd ünnepélyes szentmise és erre magyar szentbeszéd volt a kis kápolnában, mely ezen idő óta a hívek kiváló tiszteletének tárgya.

1755-ben kis tornyot építettek a kápolna tetejébe, melynek finom csengésű, 32 font súlyu harangocskáját a hívek által adományozott ezüst és rézpénzből öntötték. 1756-ban pedig megújították a kis kápolna belsejét. Falát néhány freskóképpel ékesítették, oltárát és rácsozatát megezüstölték és megaranyozták. Ugyanezen kápolnában

szoktuk felállítani a nagy-héten Krisztus koporsóját, melyet a hivek nagy tömege mély áhítattal keres fel.

Ezen kis kápolnát egy meglehetősen széles folyosó veszi körül, melyben a gyóntatószékek vannak felállítva. Megható látványt nyújt a hivek gyengéd vonzódása a lorettói szent szűz iránt; nem távozhatsanak templomunkból anélkül, hogy ide be ne térjenek egy rövid fohászra. Szent gyónás előtt itt esedeznek a bűnösök Menedékének pártfogásáért; gyónás után pedig itt adnak hálát Istennek bűneik bocsánatáért. Ekkor már tiszta szívvvel s lélekkel üdvözölhetik az egek királynéját : »Üdvözlégy Mária !»

Ebben a kis kápolnában százan meg százan tették le a katolikus hitvallást a más vallásról megtértek, annak a szent Szűznek oltára előtt, kinek egyetlen Fia az igazságot a földre hozta ! A jegyesek közül igen sokan itt kötötték meg szent házassági frigyöket, azon Édesanyjának színe előtt, ki a keresztény családok mintaképének, a názareti szent Családnak áldott asszonya. Köszöntsük őt továbbra is magyar őseink buzgalmával : »Üdvözlégy Mária ! hazánk Nagyasszonya !«

Rendházunk kiválóbb tagjainak rövid élet- és jellemrajza.

iszteljed atyádat és anyádat, hogy
hosszú életed legyen a földön, melyet
a te Urad és Istened ád tenéked! —
mondja a seregek Ura és Istene.

Kármel fiainak atyja szent Illés próféta és
Keresztes szent János; anyjok pedig a b. szűz
Mária és szűz szent Terézia.

A mostoha körülmények folytán voltak
idők, midőn rendházunk lakói jórészen letértek
atyáink és anyáink ösvényéről; de még a meg-
lazult fegyelem napjaiban is akadt köztük leg-
alább egy-egy lélek, a ki, ha valóban nem jár-
hatott is a szigorú önmegtagadás útján, de lel-
kében azon járt, és epedve-epekedett a régi
szebb idők megújulása után. Rendházunk lakói

között mindig voltak olyanok, a kik tisztelték atyjokat és anyjokat, és ezért beteljesedett rajtuk az Úr szava, mert hosszú életük lőn a földön. Ők ugyan hosszabb-rövidebb földi élet után meghaltak: de szellemük ma is él utódjaikban; rendházunk még azokban a siralmas napokban sem pusztult el, midőn egyéb szerzetek házeit egymás után szüntette meg hazánkban II. József császár hatalma, mely pusztítva akart ujítani. Minket meghagyott életben, bár rajtunk is újított megsíratni való módon szerzetesi szellemünkkel homlokegyenest ellenkező intézkedéseivel.

Bizonyosra veszem, hogy istenfélő, szabályainkhoz szigorúan ragaszkodó elődeink eszközölték ki nehéz napjainkban az irgalmas Isten-nél fenmaradásunkat és »az Ő irgalmassága, hogy meg nem emésztettünk.« Ezért a közbenjárásért nagy hálával tartozunk dicső őseinknek. Hálánkat másképen nem tudjuk irántuk tanusítani, mintha róluk kegyelettel megemlékezünk. Ezt tesszük a következőkben. Elmondjuk röviden életüket; főbb vonásokban lerajzoljuk erényeiket. Bizva-bizom, hogy ezáltal nem bántom meg szerénységüket, alázatosságukat. Mert ha a dicséret elől kitérni akarnak, Istenre mutathatnak, »kitől minden jó adomány és minden tökéletes ajándék vagyon,« és erényeik hangoztatásába szívesen belenyúgodhatnak, tudván azt, hogy

nekünk azok által jó példát mutatnak, amivel holtuk után is Isten parancsát teljesítik, ki így szól: »Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon.«

Lássuk tehát az ő jó cselekedeteiket!

Libor.

Legelső helyen Libor atyáról kell megemlékeznünk, mert győri rendházunk megalapításának gondjaiból ő neki jutott ki a legjelentékenyebb rész. 1666. január 10-én született Bajorország Weilhem nevű községében. Mig a világban élt, Weiss Sebestyénnek hívták. Istennek hívó szózataát követve Kármel rendjébe lépett, hogy ott mennél bizonyosabbá tegye a mennyei dicsőségre való választottságát. 1685. október 18-án Münchenben tette le a szerzetesi ünnepélyes fogadalmakat. Az Úr félelme, mely lelkét teljesen áthatotta, megszerezte neki a bölcsesség adományát, mely kiváló jámborságával párosulva rája irányította társainak figyelmét, kik őt közös akarattal rendtartományi főnökké választották. Mint ilyen tette le 1714. október 4-én jelenlegi zárdánk alapkövét.

Rendházunkban 20 évet töltött, mely idő alatt kiváló erényei és szellemi tehetségei miatt különböző tisztségeket töltött be. Itt volt a kezdet kezdetén, midőn győri rendházunk megalakult, és rendíthetetlen bátorsággal, türelemmel

és kitartással küzdötte le a kezdettel járó nagy nehézségeket. Nyájas modorával az ellenséges szíveket is megnyerte és jótevőinkké tette. Sokat fáradozott, hogy kezdetleges zárdánkat alkalmasan berendezze és első kis kápolnánkat mennél csinosabbá tegye.

Mint kiérdemült ház- és rendtartományi főnök igen szívesen végezte a koldulás nehéz és sok kellemetlenséggel járó munkáját. Alázatosan és örömtől sugárzó arczczal jelent meg a jámbor hívek házainak küszöbén, hogy az Úr Jézus nevében alamizsnát kéregessen testvérei részére. A tiszteletreméltó öreg szerzetesnek ki tudta volna megvetni esdeklő szavát? Bőkezüen adtak neki abból, amijök volt, és ő örvendezve sietett társai közé gyűjtött holmijával, hogy éhséget ne kelljen szenvedniök.

Rövid betegség után, a haldoklók szentségeiben épületes buzgalommal részesülve, 1725. május elsején halt meg. Munkásságban kifáradt testét a lorettói kápolna alatt levő sirboltban helyezték nyugalomra a b. szent Szűz édesanyai ótalma alá, hogy részére örök boldogságot eszközöljön ki szent Fiánál azon sok jóért, amit földön jártában Isten iránt való szeretetből gyakorolt.

Libór atya nevével szoros összefüggésben van Athanáz testvér neve ; mert míg Libór főképpen arról gondoskodott, hogy legyen miből

Athanáz.

építeni mostani szép kolostorunkat, addig Athanáz testvér azon okoskodott, hogy miképpen kelljen azt megvalósítani, miszerint alkalmas és maradandó lakásul szolgáljon Kármel fiainak. Ő készítette zárdánk és templomunk tervrajzát, és ő vezette építésök munkáját. Ezért megérdemli hogy felújítsuk emléket, ha nem győri rendházunkban húnyt is el.

Athanáz testvér 1667. október 23-án született Tirolnak Imst nevű községében szegény módu földművelő szülöktől. Szülői után Wittwer Márton volt a neve. Ifjú korában segített édesatyjának a földművelés nehéz munkájában. Később kőműves mesterségre adta fejét, amely iránt nagy hajlandósága volt. Rátermettnek is bizonyult. Ügyessége miatt a mesterek kapva-kaptak rajta, hogy hozzájuk szegődjék be. Munkát keresve vándorolt a nagy világban, míg végre Prága városába vetődött, hol Ignác kármelrendű testvér, ügyes építőmester szolgálatába szegődött, és részt vett a prágai kármelitaapáczaak ép akkor épülőfélben levő templomának építésében. Igen megtetszett neki Ignác testvér életmódja, szelídsége s nyájassága. Az Isten kegyelme is dolgozott lelkében. A vége az lett, hogy a kármelitarendbe való felvételért esedezett. Fel is vették. 1695. május 3-án tett ünnepélyes fogadalmat a prágai rendházban. Ignác

testvér felismerte benne, hogy az építés művészetére kiváló hajlandósága van, és ezért szakszerűen oktatta. Hamarosan tisztában lett az építés minden műfogásával, amit rendünk linzi templomán mutatott meg először. Ezen templomnak építése félben volt. Az elüljárók Athanáz testvért küldötték oda az építés további vezetésére. És feladatát igen kitűnően oldotta meg. Ettől kezdve majd ide, majd oda hívták meg kolostorok és templomok építésére, és mindenütt a legnagyobb elismeréssel adóztak művészetének.

Ámbár munkáival, építési terveinek készítésével túl volt halmozva, a rendszabályokat mégis mindenkor szigorú hűséggel megtartotta. Kimért pontosságot tanúsított minden dolgában. Tétlenül soha senki sem látta. Ezermester volt, ki építéshez, faragáshoz, lakatossághoz, szóval minden efféléhez értett. Társalgás közben abban lelte örömét, ha társait egyre-másra megtaníthatta. Azért vele társalogni nemcsak kellemes hanem mindenkor hasznos is volt. Életét Csehországban, a paszódi rendházban fejezte be, hol meghalt 1732. május 12-dikén. Nevét dicsérrettel fenntartják alkotásai; fáradalmaiért — reméljük — Istennél már elvette örök jutalmát.

Athanáz testvér építéssel, Vincze atya

Vincze.

írással örököltette meg nevét.

Vincze atya Ó-Prágában (Csehország) szü-

letett 1689. november 20-án. Mielőtt rendünkbe lépett, Kanka István János volt a neve. Tanulmányait a prágai egyetemen végezte. Fényes szellemi tehetségei és nyájas modora, úgy tanáraival, mint társaival igen megkedveltették. Lelke teljesen át volt hatva Istennek szeretetétől. Azért, hogy Istenének mennél tetszőbb módon szolgálhasson, lemondott a fényes jövővel kecsegtető világi életről, és felvétette magát a sarutlan kármeliták közé. Az ünnepélyes fogadalmat 1709. augusztus 10-dikén tette le. A hittudományok elsajátítása után pappá szentelték és a növendékek vezetését bízták reá, ami arra mutat, hogy tudományban és jámborságban egyformán kiválónak kellett lennie. A gondjaira bízott fiatalokat inkább buzgó példájával, mint lelkesítő szavaival vezérelte a tökéletesedés útján. Beszédében szelíd és nyájas, tetteiben higgadtan megfontolt volt. Ezen kiváló tulajdonságai utóbb a bécsi rendház alperjelségére, majd a szakolczai és utóljára a győri házak perjelségére egyengették előtte az utat, melyet erényvirágai ékesítettek és szigorú önmegtagadásának sövénye kerített be. Tudományos képzettségét és jámbor lelkületét tanusítja »Jézus Krisztus nemzetsége« című gyönyörű latin nyelven megírt munkája.

Mint rendházunk feje, hálára kötelezett le

bennünket az által, hogy kolostorunkat és templomunkat, melyeket félben talált idejövetelekor, egészen felépítette, amit csak úgy tehetett meg, hogy megnyerő, finom modorával sok jótévőt szerzett, kik versenyezve hozzájárultak az építés költségeinek fedezéséhez. Rajta volt, hogy rendházunkban szent szabályainknak minden tekintetben megfelelő szigorú fegyelem verjen gyökeret. Isten korán magához szólította őt. 1729. január 7-én halt meg 40 éves korában. Halálos ágyát könnyes szemekkel állták körül szerető testvérei, kik meghatottan szemlélték a halállal küzködőt, ki görcsösen szorította ajkaihoz a szent keresztet, s mintha csak így szólt volna szent Pállal: »Távol legyen tőlem másban dicsekednem, mint a megfeszített Jézus Krisztus keresztyében!«

Élete színe-javában, 34 éves korában követte őt a halálba, és holtá után sirboltunkba Jakab atya, ki 1701. május 7-én született és 1735. augusztus 23-án halt meg.

Jakab.

Pannholzer Jakab — ez volt szüleitől öröklött neve — bécsi származású volt. Az elemi és latin iskolákat Bécsben végezte. Iskoláit kijárván, a bécsi vámhivatalnál nyert írnoki állást. Ő is, mint egykor szent Máté evangélista, a vámos, méltó volt hallani lelkiismeretében az édes Jézus hívó szózatát: »Jőjj, kövess engem«.

És amily serényen engedelmeskedett szent Máté a hívásnak, épp oly sietve indult Jézus után irnokunk. Látván a kármelitaszerzetesek szigorú és istenfélő életét, arra határozta el magát, hogy ő is kármelita lesz, gondolván, hogy e szigorú szerzetesrendben teljesítheti leghívebben Jézus parancsát: »A ki utánam akar jönni, az tagadja meg magát, vegye föl keresztjét, és kövessen engem.«

1718. augusztus 18-án lépett be rendünkbe. A próbaév folyamán nagy buzgósa és istenfélélmé által messze kimagaslott kis társai közül. Fogadalmainak letétele után az erényekben és tudományokban oly fényes előrehaladást tett, hogy elöljárói alaposabb kiképeztetés végett Grácba küldték el a bölcseleti és hittudományi tanfolyamok végzésére. Pappá szenteltetvén, egészen a felebaráti szeretet szolgálatára szentelte életét, szüntelenül az édes Jézus ezen szavait forgatván elméjében: »Bizony mondom nektek, bármit tesztek egynek a legkisebbek közül, nekem teszitek«. A betegek ágya mellett időzött legszivesebben. Nem volt oly ragályos betegség, oly undorító fekély, mely benne félelmet, vagy undort tudott volna előidézni. A hosszan tartó betegségek csak megacézolták lelkét a szeretet tényeinek még buzgóbb gyakorlására. Éjjeleken át a legnagyobb önmeg-

tagadással virrasztott a súlyos betegségben kinlódók mellett, imádkozván érettek és szeretettel vigasztalván őket. A felebaráti szeretet gyakorlásában végbevitt hősi tényeit iparkodott mások előtt titokban tartani; de néha mégis tudomásukra jutott rendtársainak, és azok nem győztek fölöttük eléggé bámulni. Rövid volt élete folyása, de érdemekben gazdag. Lángoló szeretete immár elvette jutalmát a szeretet nagy Istenénél, kinek egyedül szolgált a földön, kit egyedül szeretett szívvél s lélekkel, mert felebarátjait is csak Istenért szerette.

Jakab atya a felebaráti szeretet gyakorlása, ^{Domonkos.} a betegek gyengéd figyelemmel végzett gondozása által mutatta meg Isten iránt való szeretetét, Domonkos testvér pedig, rendházunknak ezen érdemes tagja, az Isten háza ékességének emelése által. Ő valóban elmondhatta magáról: »Uram! szerettem a te házadnak ékességét;« mert megmutatta ezt azáltal, hogy páratlan türelemmel és kitartással faragcsálta azon szép oltárokat, melyek emlékét még ma is hirdetik. Templomunk fő- és mellékoltárait egytől-egyig ő készítette. A szószék is az ő kezéből került ki. Könyvtárunk nagyszerű faragványokkal ékeskedő könyvvállványai az ő kezének ügyességét dicsérik. A kármeliták bécsi templomának egyik oltárát és a szt. Ferencz-rendiek sümegi templo-

mának főoltárát is ő készítette. Megérdemli, hogy életének főbb mozzanatait megemlítsük.

Münster községben született Csehországban.

Világi neve : Richter Ferencz. Már gyermekkorában nagy hajlandóságot mutatott az asztalosmesterség iránt. Szabad idejében bicskával igen csinos játékszereket faragott. Mint asztalossegéd olyan szép munkákat készített, hogy társai a »mester« czimével tisztelték meg. Ezen ügyessége még jobban kifejlődött, midőn lelkének jó hajlamát követve szent rendünkbe lépett; mert itt egymásután szebbnél-szebb oltárok készítésével bízták meg, melyeknek talpraesett kivitelével elüljáróit ugyancsak meglepte. Kevés beszédű volt. A türelem és béke szeretete természetévé vált. Szabad idejét a legm. Oltáriszentség imádásában szokta volt eltölteni. Az éjnek hosszú óráit is gyakran a szeretet ezen nagy Szentsége előtt virrasztotta át. Az áhitat szellemén kívül ékeskedett mindazon erényekkel, melyek az embert Isten és társai előtt kedvessé tehetik. Élete 70-dik évében halt meg, miután megtört ereje a hosszú fáradságok alatt, melyeket az Isten háza fényének emelésén kifejtett.

Miklós.

Mig Domonkos testvérünk kezével az Úr oltárait építette, addig *Miklós* testvérünk társai részére nagy serényen a jószívű hivek alamizsnáját kéregette. Ő megmutatta, hogy a leg-

alacsonyabb rendü teendőket is úgy lehet végezni, hogy azok Isten előtt kedvesek és jutalomra érdemesek legyenek.

1666. október 19-én született Bajorország Ried nevü községében istenfélő és tiszteletreméltó szülőktől. Édesatyja szabómesterember volt. Fiát iparkodott nemcsak istenfélelemben nevelni, hanem mesterségében is kiképezni. A fiu nagy örömmel sietett a templomba, amikor csak szerét ejthette. Így a buzgalomban napról-napra gyarapodott. Tökéletesebb élet után vágyódott. Hogy ezt elérhesse, a kármelita-rendbe lépett, hol az elöljárók látván nagy jámborságát, csakhamar a rend szent öltönyének felöltésére érdemesítették. Miután a próbaévet dicséretesen eltöltötte, Ágostában ünnepélyes fogadalmat tett 1691. január 14-én. Az ő rendi élete egybeesik azon fontos határozattal, melyet 1701. ápril 25-én hoztak Rómában rendi káptalani gyűlésünkön. Mivel ugyanis hazánkban és Ausztriában gyors egymásutánban épültek a rendünk házai, könnyebb kormányzás okáért elhatározták az említett káptalani gyűlésben rendünk legfőbb elöljárói hogy az Osztrák-Magyar-Monarchia területén levő zárdáinkat elválasztják a németországi legm. Oltáriszentségről elnevezett rendtartománytól és külön rendtartománynyá szervezik őket szent Lipót király

neve alatt. Az új szt. Lipótról nevezett rendtartományhoz ezen rendházakat osztották be: Bécs, Prága, Grác, Würtz, Mannersdorf (remetezárda), Bécsújhely, Linz, Pátzhoffen, St.-Pölten, Győr és Szakolcza. Miklós testvér ezen új rendtartományban töltötte el hosszúra nyúlt életét. Majdnem mindegyik rendházunkban megfordult, és mindenütt legszebb emlékeket hagyott hátra; mert dolgainak végzésében fáradhatatlan, eljáróival szemben engedelmes és tisztelettudó, társai iránt szolgálatkész és szeretetteljes, jó és balsorsban folyton vig és nyugodt volt. A napi teendők elvégzése után fennmaradt időt előre megállapított imagyakorlatok elvégzésére fordította. Különösen a szent áldozás és egyházi ünnepek napjait nagy áhítattal és sok imával szentelte meg.

Miklós testvér egyike volt első kezdetleges győri rendházunk lakóinak. Ő szemtanuja volt mostani szép kolostorunk építésének. Minthogy kezdetben kivüle még csak egy testvér volt győri házunkban, ki a konyhában foglalatoskodott, azért a házban minden egyéb szolgálai munkát neki kellett végeznie. És ő ezernyi aprócseprő dolgát mindig jó kedvvel, mosolygó arccal végezte. Ugyancsak lelkendező örömmel teljesítette az évről-évre vállaira nehezedő koldulást is, ami ugyancsak nem könnyű munka, és sok

kellemetlenséggel jár. Harmincz álló esztendeig végezte a koldulást, és e harmincz év folyamán hiába kínálták őt a világban hűseledellel, soha még egy falatot sem fogadott el, híven szent fogadalmához mindig szigoruan böjtölt. Még a haltól is megtartóztatta magát szándékos önmegtagadásból. Étele csak leves és főzelék volt. Ruházata öreg napjaiban sem volt melegebb, mint fiatal éveiben. A másoktól elhasznált és félredobott pokróczok voltak kedvelt takarói egész életében.

A csúfolásokat, bántalmakat melyekből koldulás idején bőven kijútott neki, a legnagyobb türelemmel viselte el a megfeszített Jézus Krisztus iránt való szeretetből. Lelki szorongásaiban így szokott felsóhajtani : »Óh Istenem, óh Jézusom! már én csakugyan haszontalan és semmirevaló szolgád vagyok.« Soha semmit sem kért egész szerzetesi élete folyamán, csak egy óhaja volt, végső napjaiban, mintha csak halála napját előre tudta volna, azért esedezett, hogy másfél hónappal a rendes időnél előbb tarthassa meg aranyfogadalmának ünnepét. Kérését meghallgatták elöljárói. Könyekig megindító szép ünnepség volt az, midőn az őszbe borult Miklós testvér templomunkban a rendtartományi főnök kezeibe újból szent buzgalommal letette azt a fogadalmat, melyet 50 évvel előbb tett először le, melyet mindig híven és pontosan megtartott, s melynek megtartása lelké-

nek megadta az édes Jézus azon békéjét, minőt a világ nem adhat. És mikor ezen boldog napot megérte, utána már így sóhajtozott szent Pállal: »Feloszlani vágyom és Krisztussal együtt lenni.« Vágyakozása hamarosan teljesült. 1740. deczember 28-án életének 74-dik, szerzetesi életének 50-dik évében meghalt, és bizonyosan esedezik a jó Istennél mindazokért, a kik neki és társainak alamizsnát nyújtottak esdő kezébe.

Ildefonz.

Hálás kegyelettel illik megemlékeznünk Ildefonz atyáról, rendünk ezen kiváló férfiáról, ki szent ügyünk védelmében hűnyt el az igazak halálával. 1739. augusztus 20-dikán született Murzdorfban, Csehországban. Szülei előkelők és igen istenfélők voltak, kik őt a legnagyobb gonddal nevelték. Szeplőtelen tisztaságát, melyet a keresztség szentségében nyert, óvakodott a bűn sarával bemocskolni. Hogy a test, világ és sátán kísértései ellen védve legyen, eltökélte magában, hogy a kármelhegyi b. szűz Mária sarutlan fiainak kolostorába vonul. Tervét tett követte. 1760. augusztus 20-án beöltözött Linzben rendünkbe. Ujonzéve után ünnepélyes fogadalmával véglegesen lekötötte magát Istennek szolgálatára szent rendünk szabályai szerint. A bölcséleti és hittudományi tanulmányokat a prágai egyetemen végezte, és pedig oly kitűnő eredménnyel, hogy társai közül övé volt az

elsőség habérja. Tudományának babérjával karöltve járt erényeinek ékes koszorúja. Pappá szentelése után elüljárói a rend növendékeinek nevelésével és oktatásával bízták meg. Ezen tiszteben alig töltött el egy évet, máris fiatal kora daczára rendtartományi főnökké választották meg. Az igazságos és gondviselő Isten, ki, míg baljával büntet, hogy javítson, jobbjaival áld, hogy vigasztaljon, így vigasztalta meg a II. József császár által eltörléssel fenyegetett kármelita rendházakat, midőn kiváló tudós, buzgó és erényes főnököt állított élükre, hogy megtudja s meg merje védelmezni azokat a túlkapó intézkedések ellenében. Hogy mennyit fáradozott ő fenyegetett rendházaink megmentése érdekében, annak csak a mindentudó Isten a megmondhatója. Midőn győri rendházunk eltörlését elhatározta a császár, nyomban ide sietett, hogy ezen merénylet ellen felemelje tiltakozó szavát és minden követ megmozdítson, csak hogy a gondjaira bizott rendtartomány ezen szép kolostorát megmentse. A megmentés munkája sikerült is, de az ő drága életébe került. A sok lelki gyötrelem annyira megviselte, hogy bánkódásában nagy betegségbe esett, melyben a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után meghalt 1787. szeptember 6-án, 48 éves korában. Emléke legyen mindenkor áldott; mert ha ő nincs,

akkor rendházunk már régen megszűnt volna. Megmentőnk ő nekünk.

Eddig oly egyénekről volt szó, a kik részben tudományuk, részben buzgóságuk, erényeik által kitűntek ugyan társaik között, de mégis azoknak körében maradtak a kolostor csendes magányában. Olyan férfiú is akadt azonban sorainkban, a kit Istennek kegyelme a papi méltóságnál magasabbra, a püspöki polczra hívott meg. Rendházunknak ezen büszkesége *Angelin* atya volt.

1744. július 29-én született Salzburgban tiszteletreméltó szülőktől. Családi neve Gaislmaier József volt. Rendünkbe 1761. augusztus 10-én lépett be Linzben, hol próbaévét erényekkel bővelkedve élte át. A böcseletet és hittudományokat a prágai egyetemen sajátította el. 1768-ban pappá szentelték. Mint fiatal pap került győri rendházunkba. Csak úgy lángolt szívében Istennek és felebarátjainak szeretettűze, melyet állhatatos imáival egyre élesztett. Végre Isten kegyelmétől is táplálva, ezen tűz annyira felgyúlasztotta lelkét, hogy a hittérítői nehéz munkára szánta el magát. Kész volt elhagyni hazáját és messze idegen országokba menni, csakhogy Jézus Krisztust hirdesse, és a pogányokat az üdvösség útjára, a katolikus életre megtaníthassa. A nyugalmas

életet folytonos nélkülözésekkel és veszélyekkel járó életmóddal kívánta felcserélni a lelkek üdvösségének munkálásáért, a mely lelkekért Jézus Krisztus nem vonakodott utolsó csepp vérért sem kiontani. Elüljárói szívesen beleegyeztek nemes elhatározásába, és Rómába küldték a kármeliták szent Pongráczról nevezett missióházába, hogy ott nagy feladatára kellőleg előkészüljön. Néhány évi előkészület után Isten nevében elindult Malabár, Elő-India nyugoti partvidékére, melynek vad lakóit sok fáradsággal iparkodott megtanítani Jézus Krisztus szent és egyedüli üdvözítő hitére, a katolikus hitre. Rómába szándékozott még egyszer visszatérni, részint azért, hogy eddigi működéséről beszámoljon, részint meg azért, hogy újabb munkatársakat vigyen magával, mert az aratás bő volt ugyan, de kevés a munkás. Portugália fővárosába Lisszabonba érkezett, hol a kármelitatestvérek rendházában egy kevéssé megpihent, hogy aztán tovább folytassa utját Rómába. Itt időzése alatt igen nagy meglepetésben részesült. A római pápa Ő Szentségének követe jelent meg nála és tudomására hozta, hogy a római Szentszék őt püspöknek nevezte ki Bombaiba. Nyomban fel is szentelték Lisszabonban, honnét pápai meghagyás folytán nem Rómába, hanem Bombaiba vette utját, hogy megkezdje nagy-

fontosságu apostoli működését. Istennek utjai ki-fürkészhetetlenek. Megengedte a jó Isten, hogy hűséges szolgálja apostolainak egyenes ágon le-származó törvényes utódává legyen, de már nem engedte meg azt, hogy mint ilyen működhessen a földön; mert mielőtt püspöki trónját elfoglalta volna, boldog halála elszólította őt a mennyei dicsőség trónusára. Afrika déli csucsáig a Jó-reménység fokáig elhajózott, ott tengeri lázba esett, melybe bele is halt 1787-ben.

Kedves olvasó! nem tűnt-e föl, hogy eddig csak olyan egyénekről szóltam, a kik idegen or-szágbán és nem a mi magyar hazánkban szület-tek? Ez bizonyára föltűnt. De ne gondold, hogy magyar származásu ifjak nem szánták volna el magukat arra, miszerint életüket szigorú önmeg-tagadó életmód és folytonos ima által feláldoz-zák a b. szűz Mária tiszteletére, Istennek tetsző kellemes illatu ajándécul és áldozatul, mert té-vednél. Hiszen tudod, hogy alig van olyan nem-zet, melynek a megtérés közvetlen nyomá-ban annyi dicső szentje lenne, mint éppen a mi szeretett magyar nemzetünknek! Szent István, szűz szent Imre herczeg, szent László, szent Erzsébet, szűz szent Kunigunda, boldog Margit és boldog Jolánta, mindezek alig háromszáz év folyamán éltek közöttünk szent, és Isten előtt mennyei dicsőségre, a népek előtt tiszteletre

érdemes életet. »Virágos kert vala híres Pannónia, mely kertet öntöze híven szüz Mária« — mondja egy ősi ének. Mivel öntözte hazánkat a b. szüz Mária? Édesanyai pártfogásának gyémántharmatával. És mi tette azt virágos kertté? Buzgó magyar őseink szép erényei.

Kezdetben természetesen idegen származású tagjai voltak rendházunknak, mert akkor szent rendünket magyar földön még nem igen ismerték, külföldön pedig számos kolostorunk virágzott már századok óta; de idővel hazánk fiai is sűrűn léptek a Kármelhegyi Boldogasszony szolgáinak sorába, és igen sokan közülük győri rendházunk legkiválóbb tagjai valának.

Igy Maximilián atya, ki Kőbányán szüle-^{Maximilián.} tett 1744. február 22-én és az ő hú társa, Illés atya, ki Sopronban látott először napvilágot 1746. január 5-én. Együtt emlékezem meg róluk, mert körülbelül egy időben születtek, egyforma erényekkel tündököltek, egyformán a felebaráti szeretet gyakorlásának lett áldozatává földi életük és majdnem ugyanazon esztendőben hunytak el az Urban. Maximilián atya bölcséleti és hittani tanulmányait a gráczi, Illés atya pedig prágai egyetemen végezte. Mindketten nagyon szerették a teljes magányt, mert ott tudtak Istenükkel leginkább kedvökre beszélgetni, és ezért egy időre elüljáróik engedelmével a manersdorfi remete-

zárdába vonultak vissza. Különösen a betegek ápolásában tüntek ki egyenlő buzgalommal. A francziák háborujában megsebesült katonák közül sokat a mi rendházunkba hoztak ápolásra. Ezek Maximilián és Illés atyákban vigasztaló angyalukat és gyógyító orvosukat találták; mert oly odaadó szeretettel gondozták betegeiket, hogy az édesanya sem tudja gyengédebb figyelemmel ápolni egyetlen beteg gyermekét. Ugyanis minden egyes betegben a megsebzett Jézus Krisztust tekintették, kinek szeretetétől olvadozott szívök s lelkök. Ezen szeretet emésztette föl életerejüket. Maximilián atya a sok virrasztástól és betegápolási fáradalmaktól kimerülve 1805. január 11-én, Illés atya pedig ragályos nyavalyában, melyet betegápolás közben kapott meg, 1805. január 20-án boldogul elhalt. Mindketten a legtökéletesebb felebaráti szeretetet gyakorolták egész életükön át; mert az Úr Jézus szavai szerint: »Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mintha valaki életét adja barátjáiért.« Szeretetükért elvették immár örök jutalmukat a megdicsőülés országában, Istennek társaságában. Esedezzetek érettünk, hogy mi is veletek egyenlő tökéletességgel szeressük Istent és felebarátainkat!

Román.

Győri rendházunknak legkiválóbb tagja, *Román* atya, szintén magyar földön született

és nevelkedett. Trencsén-megye híres fürdőhelyén, Rajecen jött a világra a kis Rásovczky János — így hívták őt születése nyomán — 1744. május 14-én. 1764. szeptember 8-án, a b. szűz Mária születésének ünnepén azon gondolat szállta meg jóindulatu lelkét, hogy magát teljesen a b. szűz Mária szolgálatára szenteli. Ezen célból belépett a Kármelhegyi Boldogasszony fiai közé. Próbaévét Linzben élte le, s utánna ünnepélyes fogadalmat tett. Hittani tanulmányait a bécsi egyetemen végezte oly fényes eredménnyel, hogy alig fejezte be saját tanulmányait, elöljárói már is azzal bizták meg, hogy növendékeinket a szent tudományokban oktassa. A tanulóból tehát rögtön tanító lett. És eme tisztjét oly derekasan töltötte be, hogy rövidesen elöljáróvá választották, a mely kitüntető állást egészen haláláig viselte majd egyik, majd másik rendházunkban. Három ízben választották meg rendtartományi tanácsosnak, a rendtartományi főnök tisztjét is viselte, két ízben Bécsben volt perjel, győri rendházunknak pedig 5 szakon át volt perjelc. Működését mindenütt Isten bőséges áldása kísérte.

II. József császárt, Győri királyi biztos által lebeszélteti azon szándékáról, hogy az itteni rendházunkat eltörli. Ékesszólásával és lebilincselő modorával kivitte, hogy rendünk továbbra is

megmaradhatott győri kolostorunk birtokában és nem kellett azt a szt. Ferencz-rendiek házával felcserélnie. A katonai hadtestparancsnokság jogtalanul eladta a zárdánk alatt elterülő boltíves helyiségeit. Román atya azokat erélyes fellépésével visszaszerezte. A francia gubernatornál 1609-ben kieszközölte, hogy ne kelljen a kármelítaszervezeteknek kolostorukból kivonulniok, melyet a katonaság akart teljesen elfoglalni. I. Ferencz királynál kihallgatáson volt és segélyt eszközölt ki nála rendházunk részére a vallás-alapból. Amily erélyesen védelmezte jogainkat, éppen oly szigorral örködött a szerzetesi fegyelem fenntartása fölött, ami a francia háborus világban nem volt könnyű feladat. És mindezen széleskörű tevékenysége mellett még arra is jutott ideje, hogy irodalmi téren sikeresen munkálkodjék. Egyik munkájának czime: »Prosa de vita et passione Domini Nostri Jesu Christi«, melyben zengzetes, rímelő verssorokban, költői gondolatokkal mondja el isteni Megváltónk szent életének és halálának főbb mozzanatait. Ezen művét Dréta Antal pilis és pásztói cziszterczi apátnak ajánlotta. Másik munkáját szintén latin nyelven írta. Ennek a czime: »Syllabus Praesulum Jaurinensium«. 1822-ben nyomták ki Streibig Lipót győri nyomdájában. Ezen munkában elég részletesen, alapos történelmi ismeret-

tel mondja el az egymásután következő győri püspökök életét Modestustól, az elsőtől, Schwarzenberg Ernő herczeg győri püspökig, ki 1818-tól 1821-ig ült a győri püspöki székhelyen. Román atya ezen érdemes könyvét Kelcz Nep. János győri örkanonok úrnak ajánlotta, ezen kiváló férfiúnak, ki a győri egyházmegye összes papjait nagy hálára kötelezte le fejedelmi alapítványával, melyet a szegényebb sorsu papok felsegélyezésére tett le. Ezen munka kiadásának költségeit is ő viselte, mert Román atya őt kegyes Moecenásának nevezi.

Könyvének megjelenése után már nem sokáig élt. 1826. október 25-én, életének 82-ik évében meghalt. Sokat mond el még róla naplónk vezetője, miket én csak abban foglalhatok össze, hogy rendházunknak vele egyenlő, tudományban, életszentségben egyaránt magasan kiváló tagja és elöljárója több nem vala.

Ha nyomdokain haladó magyar testvérei teljesen utól nem érték is Román atyát, mégis vannak közöttük érdemekben gazdag egyének, kik megérdemlik, hogy róluk is megemlékezzünk.

Ilyen volt Albert atya. Ő nyolcz esztendeig az esztergomi főegyházmegyében mint világi pap munkálta az Ur szőlőjét dicséretreméltó buzgalommal. Lelkében felébredt a gondolat, hogy Isten őt a tökéletesebb szerzetesi életre hívja. Végre is engedett lelkiismeretének, és belépett szent ren-

Albert.

dünkbe 1845-ben. Próbaévét Gráczban töltötte el s nyomban letette az ünnepélyes fogadalmat. Jámborsága, szelídsége, nyájassága úgy előljárói, mint rendtársai és a világiak előtt is igen kedveltté tette őt. Kitünően értette a módját, hogy hogyan kell hasznosan elmélkedni, a lelkeket az üdvösség útjára terelni és a tökéletesség ösvényén előre segíteni. Ezért a híres Szartori Domonkos atyával többször megbízták őt előljárói, hogy a világi papoknak és szerzeteseknek lelkigyakorlatokat tartsanak. 1852-ben a grácsi rendház perjelévé választották meg, ami igen nagy örömet szerzett Scitovszky bíbornok, hercegprímásnak, kinek kedvelt papja volt nagy buzgósága miatt. 1854-ben résztvett azon gyűlésen, melyet a szerzetesrendek küldötteivel a hercegprímás Esztergomban tartott azon célból, hogy a meglazult fegyelem helyreállítását megbeszéljék. Simor János győri püspök Rákoson püspöki palotájában vele beszélte meg az utat-módot, hogy miképpen lehetne a József császár önkényes intézkedései következtében meglazult fegyelmet győri rendházunkban épségébe visszahelyezni. Ő volt a lelke azon üdvös mozgalomnak, mely 1859-ben minden félszegséget megszüntetett rendházunkban és olyan életet honosított meg, amely szigorú rendszabályainknak teljesen megfelel. 1861-ben győri

perjelségre emelték rendtársai. Mint perjel templomunk belsejét teljesen megújította. 1867-ben újból megválasztották perjelnek, mert ügyeinket igen tapintatosan vezette. Feljebbvalói parancsa szent volt előtte és iparkodott annak mennél előbb érvényt szerezni. Társaival szemben a lényeges dolgokban erélyes, egyebekben pedig kegyes és szeretetteljes volt. A szabad időben lelkét képezte az épületes társalgásnak. Jó kedvével, ártatlan tréfáival összes társait örömmre keltette. Sok testi bajokban szenvedett, de azért soha sem panaszkodott, ellenkezőleg nyomorúságát is élcelésre használta föl. Boldognak érezte magát, mert tiszta lelkének megvolt édes nyugalma. Többször felfelsóhajtott: »Hálát adok neked én édes Istenem! hogy engem ebbe a szent rendbe hívtál; mert ha a világban maradok, a sok kísértés között alighanem elkárhoztam volna.« A hívek rajongtak érte és alig győzte meghallgatni töredelmes gyónásait. Nagy apostola volt a kármelhegyi b. szűz Mária harmad-rendjének, melynek tagjait a jóban megerősíteni és az erények útján mennél előbbre vezetni törekedett. Halála hirtelen volt. Rendünk szokása szerint 10 napig szentgyakorlatot tartott. A 10-dik napon este kissé rosszul érezte magát, de bajának nem tulajdonított nagyobb fontossá-

got, és azért Isten nevében mielőtt nyugalomra tért volna, nagy áhítattal meggyónt és szombat reggel már nem jelent meg a közös imán. Mindjárt rosszat gyanítottak társai, mert más-kor ő volt az első. Benyitottak szobájába, hol halva találták ágyában. Tiszta lélekkel halt meg és azért elmondhatjuk róla, hogy: »Boldog volt, mert az Urban húnyt el.« Halálának napja 1870. szeptember 25-dike.

Rafael.

Rendházunk reformációjának második nagy alakja *Rafael* atya, ki Léván született az esztergomi főegyházmegyében. Benső és meghitt barátja volt Albert atyának. Néhány évig ő is mint világi pap munkálta a lelkek üdvét önfeláldozó buzgósággal. Utóbb testi-lelki jóbarátját követve ő is szent rendünkbe lépett. Első, úgynevezett próbaévre Grácza küldték rendünk előljárói, hol 1846-ban ünnepélyes fogadalmát letette. Onnét Scitovszky János hercegprimás kivánságára még egy rendtársával a győri zár-dába küldték előljárói, hogy az itteni kármelitákat az eredeti szabályok megtartására jó példájokkal visszavezessék. Fáradalmaik azonban kárba veszttek, és kénytelenek voltak eredmény nélkül visszatérni a grácsi kolostorba. 1859-ben azonban István, Gábor és Bertold atyákkal újból megjelent előljárói rendeletére a győri rendházban és azt lefoglalta maguk számára, hogy meg-

kezdjék benne azon szigorú életmódot, minőt annak lakói a szebb napokban folytattak. A régi lakók elszéledtek a világi papok sorában. Győri rendházunknak perjelévé választották. Társainak a csendes visszavonultságban, folytonos imában és szigorú önmegtagadásban kitünő példával járt elől. A beszédben fukar volt, de annál jobban bővelkedett az imában. Különösen gyengéd vonzalommal viseltetett a szeretet nagy szentsége, a legm. Oltáriszentség iránt. A gyóntatószékben napokon át elüldögélt angyali türelemmel, mihez a szükséges testi s lelki erőt az Istentől a szentmise-áldozatban nyerte. Rendes gyóntatóatyjok volt a szent Orsolya-apáczáknak és papnövéndékeknek. Reggelit soha sem evett, sem bort nem ivott. Szabad idejében vallásos költeményeket irt, melyekkel társainak sok lelki örömet és épülést szerzett. Versalakban megírta szűz szent Terézia anyánk életét is, melynek kinyomatását közbejött halála megakadályozta. 1872. január havában tüdőgyuladásba esett és bele is halt ugyanazon hónap 29-én. Betegségében könnyekig megindító szép példát nyújtott. Türelmét mindvégig megőrizte. Gyakran hallhatták körülálló társai szívéből fakadó sóhajtozásait. »Óh Jézusom! engeddd, hogy éretted mennél többet szenvedhessek.« Boldog halála után azon sajátságos tünemény mutatko-

zott testén, hogy tagjai nem merevedtek meg, hanem hajlíthatók maradtak a későbbi időkre is. Arczán túlvilági boldogság mosolya volt látható, mire egyik társa ezen megjegyzést tette: »Életében soha sem láttam őt ily nyájasan mosolyogni.« Igazi szerzetes volt, ki saját akaratáról teljesen lemondott, mert mást nem akart, mint amit szent törvényeink és elöljárói parancsoltak.

Ágoston.

Méltán füződik az eddig említett kiváló magyar atyák emlékéhez Ágoston atya emlékezete, ki szintén büszkesége volt győri rendházunknak. Ő a sopronmegyei Kismartonban született 1813-ban. Először szent Benedek érdemekben gazdag rendjébe lépett. Mint benczés növendék társait úgy jámborságban, mint szorgalmas tanulásban és kiváló tehetségben messze túlszárnyalta. Hittudorrá is lett. Mint nagy tudományu férfiú hosszú időn át működött Pannónhalmán és Győrött a tanári pályán. Kitünő egyházi szónok volt. A győr-szent-mártoni hivek ma is sokat emlegetik szép predikációit. Feddhetlen papi élete, egyenes, férfias jelleme, erényei társainak tiszteletét, a világiaknak becsülését szerezték meg számára. 50 éves korában nagyobb tökéletességre érzett hivatást. Történt ugyanis, hogy Grácban Szartori Domonkos atya vezetésével szentgyakorlatokat tartott. E szer-

zetes szigorú életmódja, nagy életszentségről tanuskodó külseje, magatartása és beszélgetése oly mély hatással volt lelkületére, hogy elszánta magát a kármeliták rendjébe való belépésre. Be is lépett közénk. Gráciban a próbaév leteltével ünnepélyes fogadalmat tett. Linzi és grácsi rendházainkban huzamos időn át működött, mint jeles hitszónok és kedvelt gyóntató-
 atya. Életének utolsó 8 évét győri kolostorunkban töltötte. A kik vele éltek, magasztos példáján csak épülhettek. Szabályainkat a leg-
 lelkiismeretesebb pontossággal megtartotta. A szent csendet nagyon kedvelte, hogy isteni Mesterével zavartalanul megbeszélgethesse lelkének dolgait. Mindaddig gyakran fellépett a szószékre, míg csak ereje engedte. És beszédei mindig nagy hatást gyakoroltak a hallgatóságra, mert alaposan kidolgozta őket, amihez kiváló képzettséggel rendelkezett. A magyar nyelven kívül még német, görög és latin nyelven is folyékonyan beszélt, a héber nyelvnek pedig teljes ismeretével bírt, minthogy annak tanára is volt. A görög és héber nyelv ismerete nagy segítségére volt neki a Szentírás tanulmányozásában. Jól fel is használta tehetségét, és a Szentíráshoz kimerítő magyarázatot írt. Ugyancsak otthon volt a hitbuzgalmi és erkölcsstani kérdésekben. Ezért a győri papságnak kedvelt

gyóntatóatyja volt egész haláláig. Mikor agg kora miatt már a szószékre fel nem léphetett, akkor folytonosan a gyóntatószékben fáradozott a bűnök kiirtásán és az erények ültetgetésén. A ki egyszer nála meggyónt, soha sem kívánczolt más gyóntató után, mert bölcs tanácsaival biztos, egyenes uton vezette lelki gyermekeit, az üdvösség útján. Nagy apostola volt Jézus Szentséges Szive tiszteletének, melyet minden erejével iparkodott elterjeszteni az emberek között; mert tudta, hogy ezen isteni Szív mily nagy szeretettel van telve irántunk és mily lángolva eped üdvösségünkért. Szigorú önmegtagadásával sanyargatta testét és szolgáltságba hajtotta, hogy Krisztust elnyerhesse. Testi kínjait szó nélkül, Isten akaratán teljesen megnyugodva viselte el. Tápláléka csak tojás, tej és gyümölcs volt. Midőn betegségében az orvos húsételt rendelt számára azt csak önmegtagadással, és elüljárói parancsára ette meg. Szemeit nagy gonddal őrizte. A szó teljes értelmében elmondhatta szent Jóbbal: »Szövetséget kötöttem szemeimmal, hogy ne is gondolnék a szűzre«. A gyóntatószékben mindig a kezében tartott feszületre függesztette szemeit, hogy soha egy pillanatra se feledje el az édes Üdvözítőt, ki azért jött, hogy a bűnösöket megváltsa. A nőknek soha sem engedte meg,

hogy kezét megcsókolják, hanem skapuláréját nyújtotta nekik. A zenében nagymester volt, különösen művészettel zongorázott. Szabad idejében örömet mulattatta társait, művészi ének és zenedarabok játszásával. A szegénységben, melynek nagy kedvelője volt, hűségesen követte Jézust. Azon kívül, a mit a rendtől kapott, még egy képet, vagy még a csekélyebb dolgot sem tartott meg előljárói engedelmé nélkül magánál. Szóval mintaképe volt az igazi szerzetesnek. Ezért meg is siratták társai, midőn őket a halál megfosztotta drága személyétől 1876. aug. 17-én. Tökéletességre törekedett egész életében, melynek magas fokára el is jutott és remélhető, hogy már elvette Istennél érette a megdicsőülés koronáját.

A rend reformációjának egy nem kisebb alakját látjuk Jeromos atyában. Jelleme és érdemeinek felsorolása által nehogy kedves olvasóm előtt a szerzetesi szerénység határait túllépni lássam, íme halljuk mint ír róla egy névtelen világi pap a »Religio« hasábjain, ki valószínűleg nagyon jól ismerte e szeretett jó atyát.

»A győri kármeliták házáat nagy veszteség érte. Ápril hó 27-én meghalt Bécsben Jeromos atya, hová kevéssel előbb ment felgyógyulás reményében. P. Jeromos a s. Elia, családi nevén Tubics Faustin, életének 34., áldozárságának 12. és ünnepélyes fogadalmainak 11-ik évében. Nagy

veszteségnek mondjuk ezen esetet, mert P. Jeromos a rend kimagasló tagjai közé tartozott, akár mint szónok, akár mint gyóntató, akár szerzetes-erényeinél fogva. Külső élete egyszerűen szövődött. Pozsegában született 1847-ben, édesatyja kovácsmester, korán elhalt; Fausztin az ottani kis-szeminariumban jézustársaságiak vezetése alatt végezte a gymnasiumot, Zágrábban pedig mint növendékpap IV. éves korában ő, ki soha kármelitát előbb nem látott, hivatást nyert a szigorú kármelita-rendhez s követve az isteni szózatot, fölvételért könyörgött és nyert is. Grácban töltött ujonczév után Győrbe jött s azóta folyton itt lakott. Horvát anyanyelvén kívül jól birta a németet, itt pedig annyira sajátjává tette a magyart, hogy mint magyar hitszónok és gyóntató közkedveltségüvé vált. »Ha megjelent a szószéken, örültek az emberek,« mondá róla egy győri polgár. Kezdetben kimondhatatlan vesződségbe került egy predikáció; kidolgozta németül vagy latinul, valahogyan lefordította magyarra s egy barátja által kijavíttatá, azután fogott betanulásához. Szerencsés emlékező tehetségénél fogva azonban oly bátran és biztosan szólt, mintha csak éppen szívéből fakadt volna a szó. Miután a fáradságot éppen nem sajnálta, később bizonyos könnyüségre tett szert, s kiváló előszeretettel szónokolt magyarul,

dicsekedvén, hogy magyarul erőteljesebben és hangzatosabban lehet predikálni. A természettől szépen birta a szónok tulajdonságait. »Juvenis — mondja életrője — *natura jovialis et amabilis, statura procerus, castaneis capillis, caeruleis oculis musculorum ac membrorum vigore et forma praestans, fere militaris, religiosa tamen modestia, temperati aspectus et incessus. Vocem habuit barytonam, gravem simul et dulcem, certam et firmam, affectu et sensu plenam, velut ex intimis cordis prodeuntem.*« Természeténél fogva szeretetreméltó ifju, magas termetű, gesztenye-barna hajjal, kék szemű, izmos és szép alaku tagokkal, majdnem katonás, mindazonáltal szerzetes szerénységű, mérsékelt tekintettel és járással. Bariton hangja volt, komoly és elbájoló, biztos és erős, telve érzéssel és vonzalommal, mint amely valóban a szív mélyéből fakad. Keresett gyóntató volt; mint lelkiismeretes pap néha kissé hosszasan gyóntatott: a gyakori concursusok alkalmával fáradhatatlan, s soha egy perczig sem volt türelmetlen. Szerzetes erényeiről természetesen azok szólhatnának legjobban, kik vele laktak. De Győrött léte óta gyakran érintkezvén vele, mondhatjuk, hogy mint kiváló tanítvány jelleme s szelleme szerint azon férfiakhoz sorakozik, kik a kármelitarend reformációja után buzgóságuk és erényeik által építettek ben-

nünket, kik ugyan régen elhaltak, kiknek emléke azonban a győriek szívében áldásban vagyon, értem P. Albertet, P. Rafaelt, P. Ágostont, — P. Jeromos ritka kedves jellem volt. Beszédeiben rendkívüli óvatosságot tartott szem előtt, nem is mondott soha ő sértő szót senkiről; s ha volt is oka panaszra, hallgatott. Mint kellemes társalgót a recreatióban szívesen csoportosultak körülötte; ő meg humoros ötleteivel, néha éneke vagy fuvolájával fölvilanyozta társait. A világiak is, kik megismerkedtek vele, csak szeretni és becsülni tudták. Szüleitől örökölt tüdőbajánál fogva évek óta szenvedett, de azért vidámságát nem veszté és soha komorrá nem lett. Néhány hónap óta annyira szenvedett, rohamok alkalmával úgy érezte baját, mintha száz kés volna tagjaiban; mindamellett rohamok közt is mosolygott a látogatóra. Szerzetes kötelességeiben aggályig pontos volt, hitében rendíthetlen, imáiban buzgó; épületes volt azon pontosság, melylyel a szentmise rubrikáit megtartotta s még inkább a gond, melylyel utána hálaimáját végezte.»

»Kiváló jó tulajdonságainál fogva nagy fokban birta eluljáróinak és társai bizalmát; ezek őt fiatal kora daczára egy izben 3 évre alperjellé, s többször discretussá (ilyen minden házban van három; tanácsuk nélkül a perjel semmi fontosabb dolgot nem végezhet) választották. Igazi jó szer-

zetes volt. Mint a hal a vízben, úgy érezte magát társai közt. Mikor letette ünnepélyes fogadalmait, czellát kapott a fogadalmazottak között. A nem fogadalmazottak akkor a hosszú folyosón új czellájához kísérvén őt, a klastromi humor találékonyságával az »In paradisum deducant te angeli« antiphonát intonálták; paradicsoma volt neki szerzete. Egész megjelenése, helyzete és sorsa eleven czáfolata volt a világ szerzeteseink ellen szórt azon vádjának, mintha ők együtt volnának anélkül, hogy egymást szeretnék s elhalnának anélkül, hogy egymást gyászolnák.«

»Igy rejtenek zárdáink mai nap is kebleikben gyöngyöket; kik csendes kis körükben ápolván az isteni szeretet tüzét, melegségökkel másokra is jótékonyan hatnak. De ki tudná megmondani, ily jellemek mennyi lemondás és önmegtagadás árán épülnek! Eszünkbe jutnak Kémpis Tamás szavai: »Vita boni religiosi omnibus virtutibus pollere debet, ut sit talis interior, qualis videtur hominibus exterior. Et merito multo plus debet esse intus, quam quod cernitur foris, quia inspector noster est Deus«, — magyarul: »A jó szerzetes életének minden erénnyel bővelkednie kell, hogy belül is legyen, amilyennek külsőképen látszik az emberek előtt. Sőt sokkal több jónak kell belül lenni, mint a mi kívül látszik, mert az Isten szivünkbe tekint.« P.

Jeromos, ugylátszik, ezen igazság értelmében élt és halt.«

István.

István atyáról sem szabad megfeledkeznünk. Midőn Sczitovszky hercegprímás sürgette, hogy rendházunkban a régi szigorú fegyelem helyreállíttassék, kolostorunk akkori lakói inkább kiléptek rendünkből és világi papokká lettek, semhogy a szigorúbb életmódra rászánták volna magukat. Egyedül csak István atya maradt meg rendházunkban közölük, ki örömet vette vállára a szigorúbb élet terhét, mert tudta, hogy a földön mennél inkább megsanyargatta testét, annál fényesebb leszen mennyei koronája. Hegykőn született Sopronmegyében 1804-ben. Mint végzett papnövendék lépett rendünkbe 1828-ban, s a próbaév és ünnepélyes fogadalmak letétele után felszentelték áldozópapnak. Közkedveltségnek örvendett úgy a nép, mint a papság körében is mint gyóntatóatya. Kiváló derék hazafi volt. Az 1848-diki szabadságharcz után több üldözőbe vett magyar hősnek nyitotta meg rejtekhelyül kolostorunk ajtaját. Isten azon kiváló kegyében részesült, hogy ugy ünnepélyes fogadalmának, mint aranymiséjének megünnepelhette 50 éves jubileumát. Különösen jellemzi őt hallgatása, melynek rendkívül nagy kedvelője volt, még a megengedett időben is csak ritkán beszélt. Mély alázatosságát főleg az által mu-

tatta meg, hogy daczára előrehaladott korának, a legnagyobb készséggel vetette magát alá fiatal elöljáróinak. Szigoruan megtartotta a visszavonultság parancsát, éveken át egy lépésre sem hagyta el a zárdát. Politika vagy világi dolgokról soha sem beszélt. Valóban meghalt a világnak; mert semmiféle világi öröm vagy gyönyör nem tudott reá hatással lenni. Ügyeiben, dolgaiban pontos és szabatos, mint a jó óra. 1882. július 3-án halt meg 78 éves korában.

Befejezésül még 2 testvérünket említem meg. Egyik Romaeus testvér, a másik pedig Rókus testvér.

Romaeus testvérünk igen ügyes festő volt. 1851-ben lépett rendünkbe, hol 37 munkában eltöltött év után 1883. április 24-én halt meg. A világban nagyon hasznavehető s ügyes szobafestő volt. Mint szerzetes a szent képek festésére adta magát, és szép előrehaladást tett e téren. Tartományunk majdnem minden kolostorában több kép hirdeti nevét. Györözt különösen sok képet készített. Ő festette Paduai szt. Antal oltárának képét. Ebédlőnkben egy kitünően sikerült »Utolsó vacsora« képe gyönyörködteti a szemlélőt. A rendházunkba benyíló ajtó felett elhelyezett szt család, szt. István magyar király és szt. Terézia képe szintén az ő munkája. Imáiban buzgó, társalgásában kedves, a szabályok megtartásában pontos volt.

Rókus.

Rókus testvérünk pedig a művészi himezésben és kivarrásban tűnt ki. A fentebb közölt gyönyörű miseruha az ő kezének remek alkotása. 1838-ban készítette. Még ma is teljes jó karban van, és drága kincse templomunknak. Mikor ezen casulát elkészítette, híre-neve messze földre elterjedt. Nemcsak hazánk több helyéről, de még Bécsből is többen eljöttek azt megtekinteni, közöttük több mester is, kik nagy dicsérettel halmozták el készítőjét, az igénytelen szerzetest. Mások is megbízták hasonló munkák készítésével. Somogyi Lipót szombathelyi püspök 1813-ban magához hívta, és ezen év telén vele székesegyházának megviselt egyházi ruháit kijavíttatta, és új ruhákat is készíttetett vele. Fáradozásáért a püspök 100 forintot küldött rendházunknak. 1759-ben született Vakovitzon, Csehország kis községében. Rendünkbe lépett 1781-ben Gráczban, hol 2 évre reá ünnepélyes fogadalmát is letette. Rövid idő multán szakolczai rendházunkba került, és annak eltörlése után Györré jött, hol haláláig tartózkodott. 1840. márczius 23-án halt meg 81 éves korában mint 57 éves szerzetes. Adjon Isten neki is, és társainak örök nyugalmat, nekünk pedig, kik szent és munkás életük által megszentelt kolostorunkban élünk, bőséges kegyelmet, hogy nyomdokaikon járván, Istenért és a

halhatatlan lelkekért buzgón fáradozván, holtunk után velök együtt örvendhessünk Isten boldogító színe látásának! Ezt kérd számunkra te is jó Anyánk, b. szűz Mária!

* *

Ime a kétszáz éves történetnek vázlatos képe. Nem tökéletes ugyan e kép, mert olyan-
nak alkotásához sem elég időm, sem kellő tehetségem nincsen. Nagy költőnkkel, Zrinyivel, csak azt mondom: »Irtam, amint tudtam.« Mindenütt naplónk adatai nyomán irtam, mely négy vaskos kötetben mondja el a rendházunk kétszáz éves történetét alkotó kisebb és nagyobb eseményeket. Ezekből iparkodtam kiválogatni a legfontosabbakat, hogy annyira-mennyire mégis tiszta képet nyújtsak kétszáz éves multunk minden nevezetesebb mozzanatáról. És midőn naplóinkat forgattam és adataimat lassan-lassan gyűjtöttem, folyton Isten jóvoltának tanubizonyságaival találkoztam.

Zárszó.

Ő adta azon gondolatot nagy Szelepchényink nagy lelkébe, hogy fejedelmi alapítványával rendünk tagjait a b. szűz Mária országában megtelepítse; ő adott elődeinknek erőt a kezdet nehézségeinek leküzdésére; ő indította bőkezű alamizsnálkodásra nagynevű jóttevőink és a hívek szívét, hogy életünket fenntarthattuk tisztességgel, a düledező kezdetleges kolostor helyébe mos-

tani nagyszabásu házunkat építhettük és igénytelen kis kápolnánk helyett szép és elég tágas hajlékot emelhettünk a szeplőtelenül fogantatott szent Szüz tiszteletére; az ő hatalmas karja védett bennünket a pusztulás ellenében, midőn szóban és tettben egyaránt kiváló elöljárókat rendelt védelmünkre; ő intézte úgy az ügyek folyását, hogy a meglazult fegyelem nemsokára helyreállt, és amit jó hírnevünkből gyászos napjainkban veszítettünk, azt kiváló férfaink csakhamar helyrehozták; ő adott erőt, hogy szabályainkat híven megtarthattuk és ő kísérte áldásával lelkipásztori munkánkat, hogy a hívek lelki üdvét üdvösen munkálhattuk. Mindezeket meggondolván méltán elszorul szívünk s lelkünk, hogy miképpen adjunk hálát Istennek ily sok és ily nagy jótéteményeiért?

Töprengedésünkben oda tekintünk, ahonnet minden szükségünkben jött részünkre segély, az Úr Jézusnak, a mi isteni Mesterünknek felleges alakjára. És halljuk a szót végtelenül bölcsen nyilatkozó ajkairól, mely bennünket a tökéletes élet követésére hív. És mi szent félelemmel hallgatjuk a Mester tanácsait, melyek szent fogadalmunk lényegét képezik, és hálaadásul megújítjuk szent fogadalmunkat.

Szegények akarunk lenni, hogy Jézussal végtelenül gazdagok lehessünk.

Szeplőtelen tisztaságban akarunk élni, hogy méltók legyünk Jézus ígéretére : »Boldogok a tiszta szívűek ; mert ők meglátják az Istent.«

Engedelmeskedni akarunk Isten törvényeinek, szent szabályainknak és elöljáróink parancsainak.

Tőlünk kitelhetőleg munkálni akarjuk a halhatatlan lelkek örök üdvösségét.

Az Úr Jézusnak akarunk élni. Az Úr Jézusnak akarunk meghalni. Az Úr Jézusé akarunk lenni életünkben és halálunkban.

A királyi széken ülő Istennek, az isteni Báránynak, az Úr Jézusnak, legyen áldás, hála, dicséret és dicsőség most és mindörökké!

TARTALOM.

	Lap
<i>Előszó</i>	5
<i>I. A zárda eredete</i>	7
Az alapítás. — A Perger-féle ház megvétele és átalakítása.	
<i>II. A zárda története</i>	13
Az első főnök. — A letelepedés. — A zárda első lakói. — A második zárda. — A második zárda átvétele. — Perger visszaköveteli házát. — A harmadik zárda tervrajza. — Építése. — Az alapkö letétele. — Az építés befejezése. — Az érczkakas. — A földrengés. — Engesztelő körmenet. — A zárda nevezetesebb javításai. — A gyermek-seminarium felállítása. — A betegek osztályának építése. — Az 1894. évi átalakítás. — A zárda belső berendezése. — A könyvtár. — Magas vendégek zárdánkban. — A zárdánkban tartott szent gyakorlatok. — A menedék-jog.	
<i>III. A zárda lakóinak viszontagságai.</i> . . .	40
A koldulás. — Zichy püspök királyi rendelet folytán eltiltja a koldulást azon szerzeteseknek, kiknek nincs királyi engedélyük. — A XVIII. század háborús napjai és annak következményei. — A pestis. —	

A vizáradás. — A pestis másodizben. — A szárazság. — Az árviz. — A fagy. — Az inség. — A zárda jötevői. — A zárda kertje. — A pozsonyi bérház. — A szerzetesek beléletéről. — A lelkipásztorkodás. — A szónoklatok. — II. József császár intézkedései. — A rendházak eltörlése. — A győri rendház veszélyben. — Az atyák külső lelkipásztorkodásra küldetnek. — A koldulás betiltása. — A francia háború. — A város lakói zárdánkba menekülnek. — Napoleon Győrött. — A francia katonaság erőszakoskodásai. — A francziák távozása. — Az anyagi és erkölcsi károk. — A zárdai fegyelem hanyatlása. — A 48-as idők. — A zárda kaszárnya és börtön. — Árviz. — A rend általános főnöke Győrré jön. — A rend reformálásának első próbái. — A reformálás. — Az új rendtagok. — A kármeliták újból kivonatnak a püspök joghatósága alól. — 1876-iki kolera. — Az 1876. és 1883-iki árviz. — A budapesti és bánfalvai zárda.

IV. *A templom története* 77

A kezdetleges kis kápolna. — A második kápolna és a vele összefüggő események. — A harmadik vagyis a jelenlegi templom építése és felszentelése. — A templom jelentékenyebb javításai. — A templom belseje. — Az oltárok. — A segítő szűz Mária kegyképe. — A templomtolvaj. — A szószék. — Jézus szent Szive szobra. — Az imakórus oltára és a vele összefüggő események. — Az istenitisztelet. — A gyóntatások. — A társulatok. — A nevezetesebb ünnepek és jubileumok. — A nagy értékű egyházi kézimunkák. — A torony. — A kereszt feltétel. — A harangok. — A templom északnyugati sarkán lévő kis kápolna. — A győri püspökök fogadtatása. — A sirbolt. — A kiváló egyének, kik sirboltunkban nyugsznak.

V. *A lorettói kápolna* 109

Eredete. — Építése. — Felszentelése. — A hozzá fűződő események.

	Lap
<i>VI. Rendházunk legkiválóbb tagjainak élete</i>	
<i>és jellemrajza</i>	114
Libór. — Athanáz. — Vincze. — Jakab. — Domonkos.	
Miklós. — Ildefonz. — Angelin. — Maximilián. —	
Román. — Albert. — Rafael. — Ágoston. — Jeromos.	
— István. — Romaeus. — Rókus.	
<i>Zárszó</i>	153

